

OBSAH

Pavel Rous: Jan František Beckovský (1658–1725)	5
Pavel Zedník: Václav Zelený (1825–1875)	12
Jaroslav Čech: Osud ing. Václava Cempere (1911–1944)	20
Eduard Veselý: Historie muzea v Havlíčkově Brodě 1874–1945	26
Zdeněk Pokorný: Dvacet pět let havlíčkobrodské galerie	31
Vladimír Faltys: Přehled květeny vyšších rostlin okresu Havlíčkův Brod	34

Jan František Beckovský na vyobrazení z roku 1775

JAN FRANTIŠEK BECKOVSKÝ (1658–1725)

Pavel Rous

I. Život a dílo

„Častokráte lidskému oku nepatrná schránka drahými klenoty a dosti malá chaloupka starodávnými i velkými památkami se honosí, pročez jestli se takové někde nacházejí, nechť (kdo je dosavád skryté má) pro obecní dobré a pro zvelebení své milé vlasti vyjeví je mně, takové do Měst pražských odešle, aby oné, jakožto jeden drahý klenot, déleji skryté nebyly. Také vynajde-li někdo v této knize nějaký omyl neb chybu, ať mně ji neobtěžně vyjeví, aby se ona budoucně napravit mohla.“

Touto prosbou vyjadřující ve své době pozoruhodný vztah k českým památkám, zakončil roku 1700 Jan František Beckovský první polovinu svého nejvýznačnějšího díla, které pojmenoval *Poselkyně starých příběhův českých aneb Kronika česká*.

Beckovský se narodil v Německém Brodě 18. srpna 1658. Jeho děd, mistr „Kašpar Sextius Beckovinus“, byl v roce 1609 rektorem pražské univerzity potvrzen na místo správce německobrodské městské školy. Janovi rodiče koupili (r. 1652) po své svatbě malý domek na Rosmarku za 100 kop míšeňských grošů. Protože nebyli zámožní, mohli zaplatit hotově jen deset kop a zbytek se zavázali splácet každoročně po pěti kopách. Z úředních zápisů vyplývá, že jejich splátky byly nepravidelné, takže o poslední je zmínka až z roku 1698, kdy otec i matka byli již po smrti a dluh vyrovnával Janův mladší bratr Pavel. (23/3–4; 22/540)

Beckovského rodný domek byl bezpečně identifikován J. Růžičkou v roce 1907 pod dnes již neexistujícím číslem popisným 62 na Smetánově náměstí. (129)

J. F. Beckovský vyrůstal v Německém Brodě ještě poznamenaném dlouholetým válečným strádáním, přímým drancováním (od Švédů v letech 1693, 1645), kvartýrováním vojsk, morem a požáry. Ve městě i s předměstími bylo roku 1651 napočteno 1609 lidí a z celkového počtu 254 obytných domů bylo (r. 1654) 44 neobydlených.

Jan byl svědkem nejméně dvou ničivých požárů města v letech 1662 a 1676. (21/456; 502)

Předpokládá se, že Beckovský byl žákem městské školy v Německém Brodě. Od roku 1678 studoval poesii a rétoriku v Brně, o dva roky později začíná jeho studium filosofie ve Vídni. Právě tehdy vypukl ve Vídni a v okolí mor, jemuž padlo za oběť 70 112 lidí. Beckovský pomáhal jako dobrovolník u hromadných šachtových hrobů počítat a sepisovat mrtvé. Je možné, že otřesné zážitky z Vídně, ze které se vrátil snad již po dvou letech studia, vedly Beckovského ke složení řeholního slibu v Praze (r. 1685) v rytířském řádu křižovníků s červenou hvězdou. Posláním tohoto řádu spočívalo především v zakládání špitálů a v zajišťování jejich provozu. U křižovníků Beckovský studoval nejprve teologii, byl (r. 1688)

vysvěcen na kněze a pověřen správou klášterní kuchyně. Po založení ženského špitálu u sv. Anežky v Praze byl roku 1699 ustanoven jeho správcem a zůstal jím až do své smrti 26. prosince 1725. U křižovníků měl Beckovský všechny podmínky k dějepisné práci a studiu. Řádový velmistr, vzdělaný a osvěcený Jiří Ignác Pospíchal (1634–1699), se stýkal se slavným historikem Tomášem Pešinou z Čechorodu (1629–1680), ke křižovníkům docházel velikán barokního dějepisectví Bohuslav Balbín (1621–1688), další jezuitský historik Jan Tanner (1625–1694) perzekvovaný podobně jako Balbín jezuitským řádem za pokrokové národně politické postoje, a jiní. Takové ovzduší samo pobízelo mladého Beckovského k pilné práci na poli historiografie. V devadesátých letech 17. století pracoval na prvním svazku Poselkyně starých příběhů českých. Podnětem k tomu bylo oznámení o chystaném vydání německého překladu Kroniky české od Václava Hájka z Libočan, která poprvé vyšla roku 1541. (20/VIII–XIII)

První část Beckovského česky psané Poselkyně vyšla roku 1700 jako „rozsáhlý foliant, representativní dílo, které se mohlo vyrovnat nákladným publikacím z doby veleslavínské“. (5/465)

Svým způsobem to byl akt obrany českého jazyka a národní tradice v době úpadku národního vědomí a kultury. Poselkyně byla i holdem Hájkově kronice, která byla pro generaci barokních dějepisců základním a ve svém celku nepopíratelným zdrojem informací o českých dějinách.

Na druhém dílu Poselkyně pracoval Beckovský dalších snad 15 let. (7/53; 19/158) Pro neúnosné vydavatelské náklady však práce zůstala v rukopise a vyšla až v edici A. Rezka ve třech svazcích v letech 1879–1880.

Beckovský je autorem celkem 28 tištěných českých a latinských knih, z nichž historie se ještě týká latinský spis Krátké Dějiny metropolitního kostela pražského (1721). Ostatní hagiografické a populárně náboženské knížky svým obsahem nepřesáhly rámec doby. Pokud však hovořily ke čtenářům česky, měly význam pro přežití českého jazyka v lidových vrstvách, protože byly mnohem lacinější než Poselkyně. V rukopisech zůstalo po Beckovském dalších 22 prací. (14/572–573) Podrobný soupis rukopisné pozůstalosti J. F. Beckovského najde zájemce v Katalogu rukopisů křižovnické knihovny. (17/XV)

Dokladem Beckovského širokých zájmů je v rukopise zanechaný latinsko-česko-německý herbář „Herbarium vivum“ – „nejstarší u nás zachovaný herbář“. (18/187) Na 117 listech má asi 200 druhů sušených rostlin. Sám autor se považoval v botanice za dileta – to ostatně v herbáři dokládají četná chybná označení mnohých druhů. (11/96, 3/–)

Není dokonce vyloučeno, že Beckovský je autorem jistého česky psaného rukopisu o domácím lékařství. (19/155–156)

Všestranné zájmy vedly Beckovského údajně i ke zřízení jakéhosi vlastního malého muzea (3/–). Navíc byl činný i výtvarně. Vyzdobil „prý znamenitými malbami kapli v klášteře u sv. Františka“, (20/XVI) jak o něm udává křižovnické Mortuale. (23/6) J. Růžicka vyjádřil v této souvislosti domněnku, že Beckovský může být autorem rytiny, která zdobí v titulu jeho spisek „Labarum triumphale...“ napsaný pro německobrodské Bratrstvo božího těla a vydaný k roku 1704 v Praze

(23/6). Na rytině je první historicky známé vyobrazení města Německého Brodu, ikonograficky velmi cenné. Signatura „A.W:Sc.“ v levém dolním rohu rytiny je signaturou rytce, to znamená, že nevylučuje Beckovského jako autora předlohy. (28/21–23, 21–22)

II. Hodnocení Poselkyně

Poprvé se životem a dílem J. F. Beckovského zabýval jeho přítel, mimo jiné také dějepisec, Jan Florián Hammerschmidt (1652–1735). „Nepochybně“ od něho je totiž latinský rukopis životopisu Beckovského zjištěný A. Rezkem v univerzitní knihovně pod signaturou „VII.B.2.fol.158“. (20/VII)

Tento text byl použit (F. M. Pelzlem?) pro charakteristiku Beckovského ve druhém díle (str. 110) obrázkové encyklopedie českých a moravských učenců redigované M. A. Voigtem, který vyšel roku 1775 pod názvem „Abbildungen Böhmischer und Mährischer Gelehrten und Künstler“. Odtud pochází i jediný známý portrét Beckovského. Gelasius Dobner (1719–1790), zakladatel našeho kritického dějepisu, sbíral po léta materiál k životopisu J. F. Beckovského. Práce byla již připravena k tisku, ale nakonec zůstala v pozůstalosti pod titulem „Descriptio vitae Joannis Francisci Beczkowsky, crucigeri cum rubea stella“. (25/126; 24/100)

Josef Jungmann poznamenal u Beckovského, že jeho „čeština má sice stopy věku svého, a však dosti příjemně se čítá“.

Antonín Truhlář podrobil poprvé a zatím naposled kritickému rozboru první díl Poselkyně. Vytkl autorovi „mnoho neladných anakolutů“, všiml si, že jeho čeština je nejlepší v pasážích převzatých od Václava Hájka z Libočan a Daniela Adama z Veleslavína, že již od 54. kapitoly Poselkyně „mizí ráz Hájkovský vždy víc a více, až konečně skoro ni stopy po sobě nezanechává. Dále Truhlář zjistil, že Beckovský hodně čerpal z Balbína a Pešiny, že odjinud neznámé informace snesl místo jiné k Německému Brodu a mnoho pozoruhodných podrobností čerpal z vlastní cestovatelské zkušenosti. (26/291, 293, 300, 302) Závěrem A. Truhlář hodnotil: „V tehdejší poušti literární je kniha ta pravou takořka oasou a vůbec pokusem paměti hodným; k čemu ni Pešina, ni Balbin, ač oba vynikali vlastenectvím nevšedním, neměli odvahy, by totiž jazykem českým větší dílo složili, k tomu odhodlal se Beckovský a v čase nejtrudnějším vydal knihu tak rozsáhlou, jaké jen za dob největšího rozkvětu v písemnictví českém se objevovaly. Kamkoli kniha ta vnikla, tam jistě ukazovaly se v brzkou zdárné účinky; chuť ke čtení se probouzela, cit národní se rozmáhal a poníženost otrocká se ztrácela. V příčině té zasluhuje Beckovský nejen vděčné vzpomínky, nýbrž i skutečné úcty mezi potomstvem“. (26/301)

J. Růžicka, německobrodský archivář, který se zasloužil o poznání sociálního původu Beckovského a jeho genealogických souvislostí, napsal, že Beckovský ve druhém dílu Poselkyně „šťastně vystupuje co samostatný badatel, líče dobu sobě blízkou“. Proto má druhý díl pro

historika „cenu velikou“. (23/7) J. Růžička byl mimochodem i iniciátorem oslavy 250. výročí Beckovského narození. 26. srpna 1908 byla při ní na domek čp. 62 v Německém Brodě zasazena pamětní deska a to v rámci oslav 100. výročí znovuotevření brodského gymnázia. Současně byla Beckovského jménem označena i blízká ulice. (12/9, 13/9)

V období tzv. první republiky byla Beckovského Poselkyně našimi historiky vesměs opomíjena a případně kritizována zřejmě za svou protihusitskou a jasně habsbursko-katolickou orientaci a za svou závislost na Hájkově kronice. Tak například J. Jakubec napsal, že Beckovský svou Poselkyní „vlastně přepsal Českou kroniku Hájkovu“, rozmnožil nechutí Hájkovu k mužům české reformace nekřesťanskou nenávistí a plným nepochopením českých dějin. „Takto přestrojený Hájek nepřiřostl čtenářům k srdci.“ „Po stránce jazykové jsou spisy Beckovského proti starším spisům pobělohorským i spisům jesuitského původu dokladem, jak česká řeč upadala.“ (6897–898)

Jiný příklad podobného hodnocení ze stejné doby zní: „Jako Balbín a Pešina i Beckovský dopouští se těžkého hříchu na nejskvělejší době našich dějin, na husitství a potom reformaci, kterou líčí jakožto příčinu úpadku národního.“ (15/196)

Tyto a podobné odsudky byly samozřejmě opodstatněné, pokud se vztahovaly na základní ideje a světonázor autora Poselkyně, který nevybočil z dobového protireformačního rámce. Tehdejší kritikové však přehlíželi, že právě v husitských kapitolách Poselkyně vedl Beckovského národní cit k tomu, aby události obsahově nezkresloval, aby nevynechával fakta o vítězstvích husitských vojsk. Jana Žižku sice představoval tehdy běžnými klišé jako „ohavný žhář“, „nevinné krve katolické tyran-ský vylévač“, „klášterních statků nenasycený hltoň“, apod. (262/16), ale sám neopomenul při svých cestách navštívit Žižkovo rodiště, rodiště „nešťastného vlastence“, jak píše. Do Prahy si z Trocnova přinesl na památku vzácnou relikvii – kousek z dubu, pod kterým se Žižka údajně narodil, a který nechal borovanský probošt v rekatolizačním zápalu porazit. (20/XV)

Novodobá historiografie přiznala Beckovskému záslužné místo v „linii předchůdců historika Dobnera u nás: Balbín – Pešina – Beckovský“. (24/100) U těchto barokních dějepisců rozlišila jejich službu národu od služby dobové církevní ideologii.

Zdeněk Nejedlý konstatoval, že Poselkyně byla na jedné straně „kniha, jež po dlouhých letech zase jednou vypravovala opravdu české dějiny“. Na druhé straně „jaké to byly dějiny! Nic než do nenávistna a pověrečna přepsaný a tedy zkažený Hájek!“. Nicméně v Balbínově, Pešinově a Beckovského „horlivosti a lásce k minulosti, dokonce i husitského období, hlásí se nám už jakési první červánky obrození – snahy po vybřednutí z ponížení, v němž se tehdy český národ nalézal.“ (10/67)

Již zmíněný vztah Beckovského k husitství lze srovnat se stejně „vnitřně rozporným“ pojetím husitství u T. Pešiny z Čechorodu, protože vnitřně rozporná byla „celá patriotická linie barokní historiografie. Patriotičtí historikové 17. století vycházejí přirozeně ze základní světonázorové a dějinně filozofické osnovy protireformačního katolicismu, ale

současně jsou ve skryté opozici proti státoprávní a nacionální politice pobělohorského režimu“. (27/171)

Beckovský neměl „hlubšího humanistického vzdělání jako generace starší, a jako člen jiného řádu, působící v hospodářských funkcích a projevující vyhraněné světské zájmy o přírodu, výtvarné umění a cestování, nesetkal se s učenickou tradicí jezuitské historiografie.“ Autor Poselkyně zato postavil „českou minulost plně a vědomě do služeb národa“ „s tendencí již zcela obrodnou, aby povznesl upadlý jazyk“ „a aby prostý lid poznal své dějiny“. „Důležité bylo, že skoro po celé další století byly Beckovského Poselkyni české společnosti zprostředkovány národní dějiny v jazykově českém rouše a ve vlasteneckém podání a že mohly působit obrodně na široké vrstvy lidové.“ (9/75–76)

Snad proto, že se o Poselkyni dlouho psalo jako o variantě Hájkovy kroniky, není ještě náležitě kriticky zhodnocena z hlediska možného informačního přínosu např. právě pro poznání husitského období. Je jasné, že půjde o přínos jen v detailech a k tomu ještě více či méně sporný, přesto však cenný. J. B. Čapek upozornil na nám dnes nedostupné prameny, ze kterých čerpali nejen Balbín a Pešina, ale i Beckovský. V Poselkyni s překvapením zjistil například neznámé detaily („nehájkovské“, „strízlivé“ a „náznorné“) o počátcích husitské revoluce v letech 1420 a 1421 ve východních Čechách. (2/97–98)

Při Beckovského metodě sběru pramenných informací je docela možné, že využil fakta z dnes již neexistujících městských knih, kronik, klášterních archivů apod. Víme, že si dopisoval s četnými městy s cílem získat od nich dějepisné informace. Například roku 1698 mu zástupci Kutné Hory přivezli do Prahy materiály týkající se horního města. Je známo, že Beckovský byl ve styku s německobrodským radním písařem Václavem Františkem Fukem, který ho zásoboval opisy pramenů místní proveniencí. (20/XII) Bohužel brodský písař již nemohl použít materiály, které shorely v archivu městské radnice roku 1662.

Sám autor připomíná v úvodu prvního dílu Poselkyně 49 spisovatelů, ze kterých čerpal, navíc mu posloužily i „rozličné kroniky jako kronika Staroboleslavská, Opatovská, Sedlecká, Pražská, Jindřichohradecká, Litomyšlská, Rožmberská, Plzenská, Klatovská“ „etc.“ (1/b1)

Zužitkoval jistě i řadu poznatků ze svých cest. Např. roku 1700 při cestě po Čechách, Moravě a Uhrách věnoval pozornost památkám, opisoval staré nápisy, měřil hradby hradů, zapisoval pověsti, apod. (26/300, 20/XIV)

V husitských kapitolách Poselkyně se dočteme o podrobnostech, zatím téměř nepovšimnutých soudobou historiografií. Vedle již zmíněných detailů stojí za zmínku okrajové informace např. o dobývání Počátek sirotky roku 1425, (1/724–725) o převratech v Kolíně v letech 1434 a 1435, (1/767–768) o hrdinské smrti Viléma Kostky z Postupic před Hradcem Králové roku 1436. (1/774–775) Určit filiaci a věrohodnost těchto a podobných odstavců bude možné jen jejich porovnáním s texty pramenů, s díly Balbína, Pešiny, Theobalda a dalších renesančních a barokních kronikářů, jakož i s kontextem dějin husitské revoluce, jak je vytvářený soudobou vědou.

Věrohodnost a původ informací Poselkyně byly zkoumány, pokud je mi známo, jen v případě požárů v Německém Brodě v letech 1662 a 1676. Na sporné momenty v Beckovského líčení požáru r. 1676 upozornil F. Žuman (29/95–96) a F. Petr (16/71–73) provedl poté podrobné srovnání zpráv z Poselkyně se zachovanými dokumenty městského původu, ve kterých jsou zmínky o požárech v uvedených letech. Zatímco v případě prvního požáru bylo Beckovského líčení shledáno jako pravdivé, druhý požár byl v Poselkyni datován se zmýlením o 12 dnů. Závěr F. Petra („den ohně a celé vyličení jeho se s pravdou nesrovnává“) byl tedy v tomto detailu Beckovskému nepříznivý.

Význam Poselkyně jako zdroje neznámých dějepisných informací detailního charakteru zůstane však patrně zastíněn tím, jak tato kronika jako rezervoár češtiny a tradic české státnosti posilovala ve své době důvěru v budoucí národní emancipaci.

Použitá literatura

1. Beckovský, J.: Poselkyně starých příběhův Českých aneb Kronyka Česká. I. díl, Praha 1700
2. Čapek, J. B.: K vývoji a problematice bratrstva Orebského. Jihočeský sborník historický XXXV, 1966, str. 92–109
3. da: Botaničtí samouci, ABC mladých techniků a přírodovědců 25, 1980/1981, č. 21, příloha
4. Flajšhans, V.: Písemnictví České slovem i obrazem od nejdávnějších dob až po naše časy. Praha 1901
5. Hrabák, J. (a kol.): Dějiny české literatury. I. díl, Praha 1959
6. Jakubec, J.: Dějiny literatury české. I. díl, Praha 1929
7. Jireček, J.: Rukověť k dějinám literatury české. I. díl, Praha 1875
8. Jungmann, Historie literatury české. Praha 1849
9. Kutnar, F.: Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví. I. díl, Praha 1973
10. Nejedlý, Z.: Dějiny národa českého I. 2. vyd., Praha 1953
11. Němec, B.: Botanika v Čechách, in: Viniklár, L. (red.): Vývoj české přírodovědy. Praha 1931, str. 95–127
12. Němec, J.: Archivář Ph. Mg. Jaroslav Růžička, Městské museum v Německém Brodě V. 1910. str. 7–9
13. Němec J.: Zprávy městského musea za rok 1907, Městské museum v Německém Brodě IV 1908, str. 9–13
14. Ottův slovník naučný. III. díl, Praha 1890, str. 572–573
15. Pallas, G. – Zelinka, V.: Obrazové dějiny literatury české. I. díl, Praha 1926
16. Petr, F.: Požáry v Něm. Brodě r. 1662 a 1676, Zprávy městského musea v Německém Brodě VIII. 1922, str. 71–73
17. Pražák, J.: Katalog rukopisů křižovnické knihovny, nyní deponovaných ve Státní knihovně České socialistické republiky v Praze. Praha, Státní knihovna ČSR 1980
18. Příruční slovník naučný. I. díl, Praha 1962, str. 187

19. Rezek, A.: Dodatky a opravy k biografiím starších spisovatelů českých a k starší české bibliografii, Časopis Musea Království českého LII, 1878, str. 154–162
20. Rezek, A.: Životopis Jana Beckovského a literární činnost jeho, in: Rezek, A. (ed.): Poselkyně starých příběhův českých. II. díl, svazek 3. Praha 1880, str. VII–XXXII
21. Rezek, A. (ed.): Poselkyně starých příběhův českých. II. díl, svazek 3. Praha 1880
22. Rezek, A.: Dodatky a opravy k biografiím starších spisovatelů českých a k starší české bibliografii, Časopis Musea Království českého LVI, 1882, str. 540–546
23. Růžicka, J.: Jan František Beckovský, Městské muzeum v Německém Brodě IV, 1907, str. 2–8
24. Slavík, B.: Od Dobnera k Dobrovskému. Praha 1975
25. Šimák, J. V.: Pozůstalost Dobnerova, Časopis Musea Království českého LXXV, 1901, str. 1–20, 113–138
26. Truhlář, A.: Jana Františka Beckovského Poselkyně starých příběhův českých díl I. (r. 1700), Sborník historický II, 1884, str. 211–219, 289–302
27. Válka, J.: Pešinův „Mars Moravicus“ jako pramen a jako literatura k dějinám husitství, Husitský Tábor 4, 1981, str. 170–172
28. Veselý J.: O nejstarší rytině města, Havlíčkobrodský zpravodaj XIII, 1986, číslo 1, str. 21–23, číslo 2, str. 21–22
29. Zuman, F.: Požár Německého Brodu r. 1662 a 1676, Časopis Společnosti přátel starožitností českých XIV, 1906, str. 95–96

(1978, doplněno 1986)

VÁCLAV ZELENÝ (1825–1875)

Pavel Zedník

Náš medailón se snaží přiblížit čtenářům životní osudy, osobnost a dílo významného literárního historika, pedagoga a překladatele, prvního Havlíčkova životopisce Václava Zeleného.

Václav Zelený se narodil 27. srpna 1825 v Borové jako druhorozený syn Františka Zeleného, rolníka a obchodníka lnem a obilím. Jeho maminka pocházela z učitelské rodiny. O jeho výchovu se zasloužil borovský učitel Antonín Línek, který učil také Karla Havlíčka. O Línkovi Zelený poznamenal: „A. Línek byl vzácným příkladem muže skromného a svědomitého, konající povinnosti s horlivostí neochabující, jemuž jedinou radostí bylo vědomí, že koná vyměřený úkol upřímně a poctivě“. Línkovi a faráři Brůžkovi se podařilo přemluvit rodiče, aby poslali nadaného Václava na hlavní školu do Jihlavy. Tam hodně vytrpěl od učitelů i spolužáků, kteří se mu posmívali za každý chybný německý výraz.

V roce 1837 se stal Zelený žákem německobrodského gymnázia. Na gymnáziu tehdy učili želivší premonstráti, téměř vesměs Češi národního smýšlení. Třídní učitelé učili několika předmětům, z učebního rozvrhu byly téměř vyloučeny přírodní vědy a matematika se vyučovalo jen v malém rozsahu. Zelený se dívá na svá gymnazijní studia velmi kriticky: „První 4 leta byla pro mě téměř ztracena, neučili jsme se ani latině, ani řečtině, ani matematice, ani dějepisu, ani zeměpisu, učili jsme se pouze pravidlům, a sice doslovně. Škola naše podobala se spíše trestnici než učilišti, tresty tělesné . . . byly na denním pořádku.“ Zelený patřil k nejlepším žákům třídy, v roce 1842 dostal za odměnu Hněvkovského Děvín. Na studenta Zeleného měl dobrý vliv P. Václav Divok, který mu půjčoval české knihy. Zelený se vlastní pilí zdokonaľoval i ve studiu jazyků, uměl prý bez potíží mluvit latinsky. Když byl Zelený parvistou, studoval Havlíček již v šesté třídě, a byl dokonce dozorcem nejmladších studentů.

Po skončení gymnaziálních studií měl jít Václav podle přání maminky na teologii. Borovskému faráři se však podařilo přemluvit rodiče, aby ho tam neposílali. Na toto rozhodnutí měl určitý vliv i Karel Havlíček.

V 18 letech odešel Zelený na filozofii do Prahy. Město ho okouzlo architektonickými památkami, rád se díval z Karlova mostu na Hrad a vybavoval si národní minulost. Zelený se chtěl stát profesorem dějepisu, měl však i širší zájmy, zajímala ho filozofie, zdokonaľoval se v latině četbou římských básníků a spisovatelů, pilně však studoval také živé jazyky, zejména francouzštinu, ruštinu, polštinu a italštinu. Na vysokoškolských studiích se musel živit kondicemi, protože rodiče pečovali ještě o čtyři dcery a jednoho syna.

Jak vyplývá z předchozích vět, Zelený byl přímo předurčen k vědecké dráze, v tehdejší době to však bylo nemyslitelné. Proto si zvolil povolání středoškolského profesora. Ještě v posledním roce studií mu umožnil ředitel V. K. Klicpera, aby na jeho škole vyučoval dějepis. V září 1850 vykonal Zelený státní zkoušku z dějepis, zeměpisu, češtiny, klasických jazyků a filozofie.

Prvním působištěm prof. Zeleného byl Jindřichův Hradec. V padesátých letech minulého století byl v podstatě ještě německým městem. Jen občas do města zavítala kočovná společnost s českými divadelními hrami. Zelený učil na gymnáziu, které patřilo mezi nejstarší v Čechách, dějepis, zeměpis a německé literatury. Zelený však projevoval své vlastenecké smýšlení, jak jen mohl. V dopise své budoucí manželce Kateřině Mourkové píše: „Již co malý chlapec miloval jsem z celého srdce milou vlast a ubohý národ český, tomu chci všechny své síly, které jsou mi uděleny, věnovat. Slovem svým ve škole a také perem chci dle možnosti užitečným býti milému národu svému.“

Dne 7. ledna 1851 se V. Zelený s K. Mourkovou oženil a jejich manželství bylo pevným svazkem milujících se lidí. Jeho působení v Jidřichově Hradci nebylo dlouhé. Na přání ředitele Klicpery byl v říjnu 1851 přeložen na akademické gymnázium do Prahy. Snad bylo i zásluhou Klicperovou, že pod pseudonymem Š. Ostrovský přeložil Sheridanovu komedii Klevěty.

Zelený vychovával své žáky k vlastenectví, doporučoval jim četbu starších českých autorů a sám byl dobrým příkladem jazykové kultury. Na gymnáziu se tehdy učilo česky a německy. V říjnu 1853 ministerstvo nařídilo, aby se všem předmětům kromě nábožensví vyučovalo německy. Vítězslav Hálek ve fejetonu Den na konci října 1853 otištěném v Národních listech zachycuje pohnutou chvíli, kdy ředitel Klicpera v hodině dějepis u prof. Zeleného byl nucen přečíst tento potupný výnos. Podle B. Augustinové se musel Zelený zodpovídat před c. k. vojenskou komisí, zda svými výklady nekazí mládež. Přesto i za ztížených podmínek využíval Zelený každé možnosti k vlastenecké výchově.

Ve výroční zprávě gymnázia z r. 1855 uveřejnil Zelený latinské pojednání *De religionis christianae in Bohemia principiis* v duchu Palackého jako odpověď na práci něm. historika Dümmlera. V roce 1855 založil Zelený s K. J. Erbenem a K. Štorchem časopis *Obzor*, listy pro národopis, dějepis, veřejný život, literaturu a umění. *Obzor* se pokoušel hodnotit z liberálního hlediska literární vývoj.

Zelený napsal anonymně nebo pod šiframi do *Obzoru* několik článků, např. o moravských lidových písních, o Douchově překladu Shakespearovy tragédie *Romeo a Julie*. Velkou pozornost vzbudila jeho nepříznivá kritika almanachu *Lada Nióla*, zejména Fričovy povídky *Život sváteční*. Zelený vytýká novele závislost na Heinovi, a jak uvádí, nepatrný děj, stínové postavy a psychologické nemožnosti. Frič reagoval na tuto kritiku podrážděně a z jejího autorství obviňoval J. Malého. Podrobněji píše o tomto sporu Jaroslav Vlček ve studii *Obrodné slovesné snahy doby* Fričovy zařazené do *Kapitol z dějin české literatury*. Polemika mající ideový podtext pohnula stojatými vodami kulturního života v době

bachovské reakce a ukázala dvě protikladné tendence v názorech na literaturu – revolučně demokratickou a liberální. Obzor si nezískal oblibu čtenářské obce a po roce zanikl.

Prof. Zeleného redakční činnost vyčerpávala a zhoršila jeho plicní chorobu, a proto v roce 1856 požádal o půlroční zdravotní dovolenou. Během ní navštívil Itálii – pět týdnů byl v Benátkách, dále navštívil Padovu, Veronu, Milán, Turín, Janov, Florencii a Řím. Dojmy z této cesty prozrazující bystrého pozorovatele, otiskl v ČČM a jiných časopisech pod názvem *Obrazy z Itálie*.

Po návratu z Itálie byl Zelený přizván ke spolupráci na Riegrově naučném slovníku. Zpracoval v něm asi 160 hesel z historie, estetiky a literární historie. V té době Zelený uveřejnil dějepisné a literárně historické články o Karlovi ze Žerotína, Václavu Vratislavu z Mitrovic a F. L. Čelakovském.

Oceněním této práce bylo zvolení Zeleného za člena Sboru musejního pro řeč a literaturu a za člena Královské české společnosti nauk. Zelený navázal spolupráci i s příslušníky nastupující májovské generace. Ve druhém ročníku almanachu *Máj* uveřejnil životopisnou studii o Erbenovi, která byla podle J. Dolanského vůbec první studií o básníkovi Kytice. Vyzdvihl v ní Erbenův přínos ve vývoji naší balady. Ve třetím ročníku almanachu *Máje* to byla životopisná studie o Palackém, „staviteli velkolepé budovy dějin českých“. Kollárův životopis ve 4. ročníku almanachu *Máje* z pera Zeleného souvisel s novým vydáním *Slávy dcery* a přinášel nové životopisné údaje.

V oživeném politickém a kulturním ruchu let 60. se Zelený podílel na redigování *Obecných listů*, kam přispěl např. článkem *Co psal národ českoslovanský za rok 1860*. S nakladatelem Kobrem se Zelený dohodl na vydávání *Historické bibliotéky*, pro kterou přeložil Mackauleovy *Dějiny anglické* a Bogdanovičovy *Dějiny války vlastenecké v r. 1812* pod pseudonymem Stanislav Volný. Zelený byl přesvědčen o důležitosti této knihy pro zvyšování kulturního rozhledu našeho národa.

V roce 1861 byl Zelený zvolen poslancem do českého sněmu a říšské rady. Na zasedání 21. dubna 1861 se zasadil o to, aby „rovné právo českého jazyka na školách středních a vyšších povoleno bylo“. Zelený prohlašoval, že náš jazyk je natolik vyspělý, aby se jím mohlo učit na všech typech škol. O tom, že vystoupení Zeleného na říšském sněmu měla živý ohlas, píše Vítězslav Hálek ve svém fejetonu z 18. července 1861. „Zelený mluvil a ministrové byli, jako když bombarduje Prahu Windischgrätz.“ Hálek v této souvislosti zaznamenává, že některým vídeňským listům se projevy Zeleného zdály pro svou přímost a otevřenost neparlamentární.

V létě 1862 navštívil Zelený v Borové Havlíčkovu slavnost a zastavil se také ve svém volebním obvodu v Humpolci, kde byl slavně přivítán. V té době se zasazoval o zakládání obecných a středních škol s českým jazykem vyučovacím v pohraničí. Na podnět Zeleného rozhodla vláda o tom, že německobrodské gymnázium bude mít 8 tříd.

Zelený spolu s jinými poslanci se vzdal mandátu na říšské radě a vystoupil ze státní služby, protože se obával, že bude za své projevy na

říšské radě propuštěn. V té době byl zaměstnán v Kobrově nakladatelství jako pracovník, který měl jednat se spisovateli, číst, redigovat a upravovat jejich spisy, tedy ve funkci současného nakladatelského redaktora. Zároveň Zelený redigoval staročeský list *Národ*. Psával tam články, ale vedl také administraci. Tato práce ho velmi vyčerpávala, unavovaly ho však i polemiky, které byly jeho povaze cizí. Proto v roce 1864 z redakce vystoupil. Byl potom školním referentem pražského městského zastupitelstva, navštěvoval vyučování ve školách a podával zprávy městské radě. Neustále se zasazoval o zřízení dalších středních škol. V březnu 1863 se vydal na studijní cestu do Německa a Belgie, aby se seznámil s tamějším školstvím. Pochvalně se zmiňoval zejména o školství v Belgii. V Jeně si vypůjčil od Kollárovy manželky Míny některé básníkovy dopisy k připravované práci o Kollárovi.

V roce 1865 byl Zelený jmenován ředitelem nově zřízeného malostranského gymnázia. Vzpomínku na Zeleného – ředitele a pedagoga – napsal náš přední jazykovědec, univ. profesor dr. Josef Zubatý. „Přál bych každému učiteli, aby k němu žáci hleděli s takovou úctou a láskou, jako my hleděli k řediteli Zelenému, a stejně bych přál každému žáku, aby našel ve svých učitelích takové předpoklady úcty a lásky, jaké my jsme měli v něm. Náš ředitel byl muž přísný, naskrze spravedlivý a dobrý. Věděli jsme, že nás má rád.“ Univ. profesor Zubatý vyzdvihuje dále pedagogické kvality Zeleného, jeho poutavý způsob výkladu, krásu a čistotu jeho jazykového vyjadřování i vlastenectví, které zaznívalo z každého jeho slova.

V. Zelený vykonával ředitelskou funkci velmi odpovědně. Za jeho vedení mělo malostranské gymnázium mezi rodiči i na veřejnosti dobrou pověst. Zelený se zasadil o to, aby bylo rozšířeno na osmitřídní. V té době byl Zelený členem komise, která zkoumala stav obecného školství u nás. Dospěl k názoru, že péče o obecné školství je ze strany úřadů naprosto nedostatečná a mluvil v tomto smyslu i na sněmu. Protože dal tyto své projevy vytisknout, dostal pokutu a důtku místodržitelství.

Nepřízeň nadřízených úřadů však Zeleným nijak neotřásla. Svě vlastenecké smýšlení dal najevo tím, že v roce 1871 navštívil v tehdejší Německém Brodě slavnost na počest svého krajana – Karla Havlíčka.

V roce 1870 chtěl spolek Svatobor uctít Havlíčkovu památku postavením pomníku na jeho hrobě. Vedení Svatoboru požádalo při této příležitosti Václava Zeleného, aby uspořádal a vydal Havlíčkovy nepolitické spisy. Zdenka Havlíčková svěřila Zelenému celou otcovu literární pozůstalost, spisovatelka Sofie Podlipská mu zapůjčila rukopisy Havlíčkových básní. Zelený vydal Havlíčkovy nepolitické spisy v květnu 1870. Otiskl v nich většinu Havlíčkových básní s výjimkou *Křtu svatého Vladimíra* a některých epigramů, Havlíčkovy kritiky i několik jeho listů, např. dopis Fr. Palackému z Brixenu. Kritik *Čenský* v *Národních listech* vydání publikace přivítal, ale zároveň poznamenal: „Přejeme si, aby se slavná redakce nenamáhala zkracováním a vynecháváním některých článků z osobních nebo jakýchkoli důvodů. Z toho už jsme vyrostli. Přejeme si celého Havlíčka. Proto v prvním už vyšlém díle bolestně pohřešujeme některé věci, jež by tam všim právem náležely. Kde je

například Křest sv. Vladimíra, tato nejpeprnější ze všech satir?“ Přes tyto oprávněné výtky bylo vydání Havlíčkova díla, třeba neúplného, tvůrčím činem.

Zelený si zároveň umínil, že napíše Havlíčkův životopis. Ke své práci se velmi pečlivě připravoval. Obrátil se na všechny Havlíckovy přátele a vrstevníky, aby mu zapůjčili Havlíckovy dopisy a poslali vzpomínky na Havlíčka. Zelený navštívil Borovou a setkal se tu s učitelem Línkem a kaplanem Šrámkem. Rozmlouval také s farářem Řezáčem, Havlíckovým kolegou ze semináře. Obraz o Havlíčkovi si doplňoval i v rozhovorech s Františkem Havlíčkem, Vilémem Gablerem a Fr. L. Riegre. Zeleného podporovala v jeho práci i Havlíčkova staříčká maminka. V roce 1872 otiskl Zelený v časopise Osvěta několik kapitol Ze života Karla Havlíčka. Životopisná monografie Zeleného je založena na pramenném materiálu. V monografii využívá v široké míře Havlíckových deníků, vzpomínek i dopisů. Připojuje také vlastní vzpomínky na Havlíčka před jeho odchodem do semináře. Zeleného monografie končí Havlíckovým odjezdem do Ruska. Je škoda, že vlivem nepříznivých okolností nemohl Zelený ve své monografii pokračovat, i když to asi měl v úmyslu, protože při své návštěvě Ruska se setkal s profesorem Pogodinem a profesorem Bodjanským. Zvláště Bodjanskij rád na Havlíčka vzpomínal. Často rozmlouval s Havlíčkem o slovanské otázce, učil ho ukrajinštině, chodíval s ním na trhy, aby poznal povahu ruského lidu. Bodjanskij tvrdil, že na Havlíčka měl vliv kritik Bělinskij.

Zelený navštívil Rusko v roce 1872. Jel přes Berlín, Kodaň, Stockholm a Helsinky. Z Helsinek odjel do Petrohradu, který ho uchvátil svou krásou. V dopise manželce napsal: „Petrohrad jest nejnádhernější město, jež jsem dosud viděl. Dlouhé, široké ulice, vesměs s krásnými domy, množství ohromných paláců, nekonečná nábřeží při řece Něvě, vše to jest uchvacující.“ Profesor Srezněvskij ho provedl univerzitou, seznámil ho s knihovníkem univerzitní knihovny a ukázal mu její rukopisy. Zeleného okouzly sbírky Ermitáže. Navštívil také Kazanský chrám, Kronštadt a Carské Selo. V Mariinském divadle zhlédl představení Revizora. Ruští přátelé prosili Zeleného, aby jim pomohl v Čechách najít mladé profesory latiny a řečtiny, kteří by chtěli učit v Rusku. Také Moskva se Zelenému líbila. V té době se tam konala průmyslová výstava, kterou Zelený několikrát navštívil v doprovodu svých krajanů. Zvláštní pozornost věnoval Zelený školství, prohlédl si některé školy a akademie. Zhlédl představení Glinkovy opery Ivan Susanin, jejím provedením však nebyl příliš spokojen. Moskevští přátelé předali Zelenému pozvání na archeologický sjezd v roce 1874 v Kijevě. Při zpáteční cestě se Zelený zastavil ve Varšavě a setkal se tu s Havlíckovým známým, prof. Nowakowským, MUDr. Lambem a J. Perwolfem. Chtěl se od nich dozvědět některé podrobnosti o životě Karla Havlíčka.

V roce 1872 se usnesl muzejní sbor pro řeč a literaturu českou, aby Zelený napsal k 100. výročí Jungmannových narozenin podrobný životopis. Jungmannovy dcery A. Musilová a K. Perovičová mu odevzdaly otcovu pozůstalost i korespondenci a v prosinci 1872 Zelený navštívil Jungmannova přítele, libuňského děkana Antonína Marka. Marka velmi

potěšilo, že Zelený bude Jungmannovým životopiscem a vyprávěl mu některé podrobnosti o životě našeho velikého buditele. V té době neexistovalo vědecké zpracování našeho národního obrození ani monografie o jeho předních představitelích. Podobně jako v životopise K. Havlíčka Zelený vycházel z pramenů. Uvedme, co sám Zelený napsal o své práci. „Sebrav materiálu přístupné a dostav důvěru ctihodné rodiny Jungmannovy, jeho korespondence a mnohých důležitých původních listin k volnému užití, vydal jsem první část spisu z počátku července 1873, pevně jsa naděje, že na podzim vyjde dokončení“. Nemoc zabránila Zelenému, aby monografii dokončil v slíbeném termínu.

Její vydání přivítala odborná kritika, ale nejvíce těšilo Zeleného ocenění Fr. Palackého.

Monografie Život Josefa Jungmana je klasickým příkladem vědeckého literárního životopisu a na svou dobu dílem opravdu průkopnickým. Při vykreslení Jungmannovy osobnosti užívá v podstatě historické metody, na bohatém pramenném materiálu vytváří obraz doby, v níž Jungmann žil a tvořil, zachycuje významné literární a kulturní osobnosti dnes už zapomenuté a opomíjené a na tomto základě líčí Jungmannův život s pronikavým rozbořem jeho díla a ohlasu u odborné kritiky (např. u Dobrovského). Kreslí i portréty Jungmannových současníků, přátel i odpůrců v širokých souvislostech. Hodnotí význam Jungmannových prací, zejména Česko-německého slovníku, ale nezatajuje ani jeho omyly. Monografie byla vřele přijata, za několik let se dočkala nového vydání, potřetí vyšla nepatrně zkrácená s poznámkami a krátkým doslovem dr. Františka Tichého. Monografii Zeleného uznale hodnotil v Dějinách literatury české prof. Jan Jakubec a označil ji za první českou literárně historickou monografii.

V roce 1873 byl Zelený požádán, aby se stal slavnostním řečníkem při oslavě stého výročí Jungmannových narozenin v Měšťanské besedě. V dopise manželce později napsal o ohlase přednášky: „Řeč o slavnosti Jungmannově podařila se tak, že jsem mohl být zcela spokojen. Sám Palacký pravil mi, Mluvil jste velmi krásně . . . Ctihodný Marek mně vroucně tiskl ruku.“

B. Augustinová v této souvislosti uvádí, že Palacký si přál, aby se Zelený stal jeho životopiscem. V roce 1873 vyšla v Osvětě studie Zeleného „Václav Stach, starý veršovec“. Zelený se v ní zabýval dnes už zapomenutou osobností Stacha, nejprve obdivovatele, později nepřítele Dobrovského.

V té době byl Zelený členem komise k napsání Brusu jazyka českého, jakýchsi pravidel českého pravopisu, pojatých ovšem puristicky. B. Augustinová uvádí, že v pozůstalosti Zeleného se našlo hodně materiálu k této práci. Zelený si připravil i plán k napsání životopisu Václava Hanky, ale nemoc mu v tom zabránila.

Zdravotní stav Zeleného byl v této době neuspokojivý. Nepomohlo mu léčení v kateřinských lázních u Počátek. V březnu 1874 se vydal s dcerou Zdeňkou do Itálie, protože věřil v účinky teplého jižního vzduchu. Navštívil Veronu, Řím, Sorrento a Benátky. Po návratu domů

se jeho zdravotní stav poněkud zlepšil, ale plicní choroba dále pokračovala. V listopadu 1874 musel Zelený pověřit kolegu řízením školy. Později rezignoval i na poslanecký mandát.

Zdravotní stav Zeleného se stále zhoršoval. Posilou pro něho byla návštěva přátel. V posledním měsíci života už nemohl ani sám číst. V té době mu předčítala dcera Božena Thiersův historický spis Dějiny konzulátu a císařství. Dne 5. dubna 1875 Václav Zelený zemřel.

Vysokoškolsí studenti na ramenou odnesli rakev s jeho tělesnými ostatky na Vyšehradský hřbitov, žáci malostranského gymnázia s rozžatými pochodněmi drželi čestnou stráž. Nad rakví zesnulého promluvil kanovník Václav Štulc, který v smutečním projevu zdůraznil ušlechtilé vlastenectví V. Zeleného.

Nekrolog o V. Zeleném napsal do časopisu Osvěta Václav Vlček. Vyjímáme z něho: „Zelený nebyl tvůrčí duch, také ho poměry životní neuvedly na dráhu vědeckého badatele, avšak jeho práce mají ráz pravdivé vědeckosti, důkladného vzdělání, výborného vkusu, vytržebného ducha a vynikají slohem rovněž přesným a jadrným jako uhlazeným. Vlastním oborem jeho, v němžto podal obsáhlá i výtečná díla, byl literární dějepis.“ Vlček hodnotil hlavně monografii o Jungmannovi a zmínil se o tvůrčích záměrech Zeleného – životopisech Dobrovského a Kollára. Vlček v podstatě správně vystihl zásluhy Zeleného o českou literaturu. Zelený byl jedním z našich prvních literárních historiků a zejména jeho Život J. Jungmanna byl prací na tehdejší dobu průkopnickou. Zelený přispěl také k poznání osobnosti svého krajana Karla Havlíčka, i když studii o Havlíčkovi nemohl dokončit. Pozoruhodné životopisné stati věnoval Kollárovi, Palackému a Erbenovi. Záslužná byla editorská činnost Zeleného – jako první vydal Havlíčkovy i Kollárovy spisy. Zelený se snažil o povznesení duchovního života své doby jako redaktor časopisů Obzor a Obecné listy. V těchto časopisech vyjadřoval své liberálně demokratické názory na literaturu a zákonitě se musel dostat do konfliktu s revolučním demokratem J. V. Fričem. Zelený – svým školením historik – byl odborným překladatelem historických spisů z ruštiny a angličtiny. Ze vzpomínek Vít. Hála a J. Zubatého se dozvídáme, že Zelený byl vynikajícím středoškolským pedagogem. Jako poslanec zastával politické názory Fr. Palackého a na na říšské radě vystoupil s odvážnou kritikou tehdejšího školství. Závěrem můžeme bez nadsázky říci, že Václav Zelený byl významnou osobností naší literatury 19. století a patří mu vděčná vzpomínka.

Na otcovo dílo navázal i jeho syn, historik a kritik, V. V. Zelený, který vydal například Rodinné listy brixenské K. Havlíčka.

Václav Zelený (27. 8. 1825 – 5. 4. 1875) – přehled díla

Literární historie

Ze života Karla Havlíčka (Osvěta 1872)

Život Josefa Jungmanna (1873)

Václav Stach, starý veršovec (Osvěta 1873)

- Almanach Máj – Život K. J. Erbena (1859)
- Život F. Palackého (1860)
- Život J. Kollára (1861)

Publicistika

Obrazy z Itálie (Časopis českého muzea 1857–58)
 Redakční činnost
 Obzor (1855)
 Obecné listy
 Národ

Překlady

MacKauley – Dějiny anglické (1861)
 Bogdanovič – Dějiny války vlastenecké r. 1812 – pseud. St. Volný (1874)

Ediční činnost

Spisy J. Kollára 1861–62
 Spisy K. Havlíčka 1870

Literatura

Božena Augustinová – Václav Zelený – Osvěta 1905, 1906
 Jaroslav Vlček – Kapitoly z dějin české literatury – Československý spisovatel 1952
 Jan Jakubec – Dějiny literatury české II – J. Laichter 1934
 Arne Novák – Stručné dějiny literatury české – Promberger 1946
 Dějiny české literatury II – Akademia 1960
 Václav Zelený – Život Josefa Jungmanna – 1881
 Václav Zelený – Ze života Karla Havlíčka Borovského – Osvěta 1872
 Almanach německobrodského gymnázia 1935
 Sebrané spisy Vítězslava Hálka – díl IV, Kočí 1907
 J. Zubatý – Památník k 60. ročníci založení Městské střední školy na Malé Straně (1926)
 Ottův slovník naučný – heslo Václav Zelený – autor J. Hanuš

(1985)

OSUD ing. VÁCLAVA CEMPERA (1911–1944)

Jaroslav Čech

„Loňský rok nám ukázal škaredou tvář, málo příjemného a krásného. Když jsem těsně před koncem jeho panování svlékl vojenský kabátec, utíkal jsem se k Železným horám s touhou, abych vyrovnal chvíle napětí od tachovských a domažlických hranic klidem a mírem lesů a hnědých polí rodného kraje . . . “

Tato slova z článku „Výstřednost – škůdcem myslivosti“ pocházejí z pera lesního inženýra V. C. Doubravského v úvodním článku 3. čísla 44. ročníku „České myslivosti“, které vyšlo 1. 3. 1939 v Praze. Jen málo čtenářů vědělo, že je to práce ing. Václava Cempere ze Skryjí, malé obce v severním cípu dnešního havlíčkobrodského okresu. Autor jako člen redakční rady a důstojník čs. armády netušil, že další čísla „ilustrovaného odborného časopisu pro myslivce, lovce a rybáře“ budou napříště vycházet ve složitějších poměrech. Nedisíme se proto, že v čísle 6 z 1. 6., 1939 v Cemperově „Jarním výstřelu“ je tolik nostalgie. Přečteme si podstatnou část příspěvku:

„Jaro se letos zpozdílo a pak zaplavilo kraje. Nad líchami se vznášel skřivan s veselými trylky, čejky prováděly akrobacii nad lukami. Po prvních květech sněženek zavoněly fialky, u potoků sasanky, orsej, později žlutozlatý blatouch, v lesích petrklíče visely v dlouhých jehnědách, ostatní keře a stromoví dostávaly pupeny. Jen buky na svahu Železných hor dlouho dřímaly a jejich dlouhé pupeny skrývaly v hnědých sukénkách krásnou zeleň, kterou vyvolalo velikonoční sluníčko s vlhkým deštěm. Pak byla všechna příroda jedinou písní o kráse a zrodu.

Tajemná síla jara potkala i koroptvího kohoutka. Žádostivě se neslo jeho volání polem a stráněmi. Ozvěna rozkřikla jeho touhu – a zanedlouho zaznělo v odpověď: „Čiryk . . . “. Příroda se usmála v jasných pozdravech slunce nad krásným sejitím koroptvího párku, který bude rušit marným čirykáním některý lichý kohoutek, aby upozorňoval na svůj celibát. Zato šťastný pár koroptví je však odhodlán dělit se o radost a žal a jenom smrt jednoho z nich může přinést přerušeni.

Hltám zrakem úžasnou krásu jara, jež obepíná kraj s nekonečným kouzlem hnědých polí, lesů a vody. Ne, nebylo by jaro úplné, kdybych se jím nenechal pohladit v rodném kraji. Celý den můžeš kráčet známými místy a všude tolik nového.

Jako perla zasvítí náhle před zrakem hladina Jezuitského rybníka, v němž se odráží poslední zákmity zapadajícího slunce rudou záplavou. Oasou klidu je pro kachní národ na tahu tento rybník podvkráté do roka. Letos to vypadalo, že si tu daly dostaveníčko mnohé druhy kachen.

Hvizdák, polačky, kachny hohol i hosté z dalekého severu kahočky. Elegantní pohyby racka ve vzduchu a hlas kolihy, jímž se z neviditelné výše dorozumívá se svými družkami, jsou milým doplňkem obrázku.

Pomalou nastává soumrak. Nad Železnými horami vyplouvá bledý srpek s nachovou příchutí – věčný tulák. S rychlostí větru se přizene hejno ptáků a se žalostným „dálid“ zapadá daleko do rákosí. Jejich volání v různých tóninách se ozývá večerním tichem a Jezuitský rybník, svátečně ozářen stříbrem měsíce, vítá tichou hrou vlnek řídkou návštěvu vodoušů rudonohých, tesklivých pěvců.

Když vlahá noc dýchá krajem, zaznívají tu písně ještě jiných tónů. Každoroční obyvatel hustého rákosí, bukač, volá do kraje vzrušeným hlasem, prozrazuje touhu po družce. A když šerik rozhazuje vůni ze svého keře, ozývá se i roháč, hastrman našich vod, jenž v bohatém svatebním šatě troubí svou píseň lásky.

Do nádherné scenérie večera zapadá i schůzka milenců. Rozhněvali se před časem pro maličkost; on nosil svou bolest po lesích a ona plakala v nočním tichu. Až dnešní večer je svedl pod starými topoly. Chladné dlaně milenky zakrývají milému oči, není zbytečných slov, když horké objetí slibuje i odpuštění. Bledé hvězdy ve vodě zdají se blízkými a dívka by se nerozpakovala ponořit se, nasbírat jich plnou náruč pro něj, aby se sama spokojila jen s těmi, které by se jí zapletly do vlasů.

Nevím, kolik hodin zapadlo do věčnosti, kolik hodin jsem prostál toho večera na břehu Jezuitského rybníka, kam mne vedla toulka v přírodě, jež slavic vzkříšení, omlazuje i naši duši. Je to radostná víra věčného života, která mluví o nekonečné kráse a souladu.

Toto nádherné ticho, v němž člověk by se chtěl tak rád rozdělit se srdcem druhým a všechnu krásu, bylo náhle rozbito. Z hostačovské obory třeskla rána. Rána z pušky v době, kdy je všechno zasvěceno zrodu životů, rána zákeřná. Zastyděla se, vědoma viny, zlomila se tlumenou ozvěnou v lesnatých stráních a zapadla do údolí.

Zachvěli se milenci; rybníkem prochvěla vlna bázně. Kdo smí teď surovou rukou rušit klid životodárného jara? Kdo má právo zabíjet nyní světlo života vesny? Je si vědom původce rány, že zabitím na jaře zabíjí celou generaci?

Před chvílí volalo srdce milence po srdci milenky, aby se s ním mohlo rozdělit o radost a krásu, nyní po něm jen touží a stýská si. Srdce holubice dotlouklo ... A světlá noc s bledým srpem měsíce, koupajícím se v chladné vodě Jezuitského rybníka, jde kolem s milióny hvězd, rozžehnutých vysoko v modru ...

Článek je podepsán „Les, ing. V. Doubravský“. Vyplnil dvěma sloupci skoro celou 84. stránku. A uprostřed mezi těmi sloupci je ve výřezu jakoby náhodou otištěna fotografie vzácné starobylé obřadní mísy z Kavkazu. Mísa je ozdobena na širokém mezikruží vlysem šesti jelenů při štvanici. Nechtěný jinotaj? Svět stál na začátku úděsné šestileté válečné kalvárie!

„Jarní výstřel“ je situován k Jezuitskému rybníku, jiné Cemperovo hluboce citové líčení hamletovského problému postřeleného kačera se týká rybníka Sirákovického. Tento článek nazvaný „Opuštěn“ byl otištěn

již 21. 1. 1938 v „Myslivecké besídce“, která neměla k „České myslivosti“ daleko – vydavatel byl týž.

„... ostrá rána od dubu zlomila radost života v jeho hrudi. Začal padat, vzduch hučel, vířil kol hlavy, voda a rákos mu běžely naproti. Ztratil pojem času, něco mu našeptlo, aby se potopil. To mu zachránilo život, ale jaký! Již se nesetkal se svou rodinou, bolest v hlavě jej přesvědčila, že nebude nikdy vidět levým okem, zchromené křídlo a několik broků v těle mu ztěžovaly veškerý pohyb. Život plný bolesti ze zranění i duševní trýzně přenesl jej až do dnešních dnů opuštěného kachním národem, odlétnuvším s přibývajícím podzimem po houfcích jižním směrem.

Proč k němu nebyl osud milosrdný a neseslal mu rychlou smrt ve směsici výstřelů, které hučely rekviem za životy mnoha kachen odpočívajících zde na únavné cestě sever – jih? Opuštěn, vyhublý, zestárlý, čeká na zázrak. A ten přichází pomalu, ale neúprosně. Až tuhá zima se sněhem sevře ledovým krunýřem rybník i oba potoční přítoky, pak přijdou poslední chvíle smutného konce divokého kačera. Potravu nebude, hlad jej zeslabí a pak bude proň nejlepší, když jej vyslídí krahujec, jenž zde bývá v poslední době častým hostem... Jen síla a zdraví, z něhož vyplývají i dokonalé duševní vlastnosti, mohou obstát ve styku s přírodou. To jest její tvrdý zákon. Co smutku ale tají, myslíme-li na tichou tragedii kachního krasavce na krásném Sirákovickém rybníku...“

Doma nadějněmu znalci přírody Václavu Cemperovi říkali Vilda. Narodil se 13. 7. 1911 ve Skryjích č. 11 rodičům Antonínu Cemperovi a Marii rodem Svitákové. Do místní malotřídní školy chodil občas ze zájmu dříve, než musel. Přející pan řídící Tichý neměl námitky, dodnes se vypráví historky o tom, jak Vilda ve třídě zůstal, i když přišel inspektor. Vilda maturoval na gymnáziu v Čáslavi roku 1930, jeho fotografie na tablu oktávy 1928 – 1929 nás nesmí splést. Byla to jeho oktáva, jenže onemocněl a maturoval o rok později. V Praze potom studoval lesní inženýrství. V těch letech se seznámil s ukrajinskou dívkou Marusjou Sirkovou. Její domov poznal při službě na ředitelství státních lesů v Rachově a Buštýně na tehdejší Podkarpatské Rusi.

Po absolvování vysoké školy přísahal 27. 10. 1935 u ženijního pluku č. 5 v Praze-Karlíně a na svou přísahu nikdy nezapomněl. Z Prahy odešel do školy pro ženijní důstojníky v Litoměřicích, do zálohy byl přerazen jako poručík bratislavského ženijního pluku č. 4 v roce 1937. Ale už na jaře 1938 nastoupil o mobilizaci k pluku a od září jsme se s ním mohli setkat při dokončovacích pracích opevnění v Krkonoších. Patřil k těm, kteří se nemohli smířit s Mnichovem. Železné hory snad navždy ukryly pod nánosem let výzbroj a výstroj, které stráním nad Jeřišnem světil po evakuaci svého úseku.

Potom pracoval v odborném lesnickém tisku v Praze a oženil se s Vlastou Valterovou z Golčova Jeníkova. Navázal první kontakt s odbojem a po mnohém sondování možnosti útěku z protektorátního dusna zamířil do Sovětského svazu.

Na jaře 1940 se kolem půlnoci naposledy rozloučil se svou sestrou na Hlavním nádraží v Praze a pro další styk s rodinou bylo dohodnuto heslo „Slávka“. Člen organizace „Obrana národa“ Josef Hamsa poslal mladé manžele do Beskyd k lesnímu hajnému Janu Křenovskému. Pod Bílým křížem pomáhal Alois Zavadilík z hájenky Dorofanka v revíru Baraní. Za dva týdny byli převedeni na Slovensko. Dobrý přítel z vojenské školy v Litoměřicích, rodák z Kotoru v Jugoslávii, námořní kapitán Mikuláš Vích, poskytl útulek Cemperovým ve svém bytě přímo proti německé rodině, která už zásobila frontu dvěma syny esesmany. Odyssea na východ vedla z Bratislavy přes Konstantina Kmetě z odbojové organizace „Za svobodu“ a přes pobyt u ing. Františka Fáry do Brazové pod Bradlem k evangelickému faráři Lichnerovi. Ten jim opatřil bezpečné útočiště. Mezitím se zhotovovaly potřebné doklady a prověřovala nutnost přechodu do SSSR. Konečně se našich manželů ujala spojka Rudolfa Žídka z Medzilaborců a přechod se uskutečnil 9. 10. 1940. Dne 22. 6. 1941 se Václav Cemper v Sovětském svazu dobrovolně přihlásil do Rudé armády. Byl zajat fašisty, ale probojoval se zpět . . .

Zatím v protektorátní Praze figurovalo na obálce časopisu „Česká myslivost“ jméno člena redakčního kolektivu ing. Václava Cempera dál. Lesnímu inženýru V. C. Doubravskému dokonce vycházely další články. První číslo ročníku 1941 přineslo jeho pojednání „O duševních vlastnostech psů“. Čísla 3, 4, 5, 6, a 7 téhož ročníku obsahují na pokračování zajímavý článek „Ptačí milostnice“. Ve třetím čísle, kde je už zaznamenán začátek Cemperova pozorování života kukačky, je navíc ještě na straně 51 vyprávění „Z lidové moudrosti o psech“. Tato skutečnost nás musí přivést k přesvědčení o promyšleném maskování cesty na východ.

V roce 1942 Cemperovy články v Myslivosti nenajdeme, ale jeho jméno čteme na obálce časopisu ve sboru redaktorů dál. Inženýr Václav Cemper se zatím podroboval výcviku radisty a parašutisty. Absolvoval zvláštní školení pro partyzánský boj za frontou jako šifrovatel radiogramů. Stal se posléze v tomto oboru instruktorem. Jenže bychom ho už dávno marně hledali pod jeho pravým jménem. Teď byl Andrej Antonovič Kluh. Otěčestvo „Antonovič“ bylo pravé, jeho otec se opravdu jmenoval Antonín. Sestra Václava Cempera Marie dosvědčuje, že jméno „Kluh“ převzal podle přítele z Heřmanic u Vilémova nedaleko Golčova Jeníkova.

Nasazení v týlu nepřítele nedalo na sebe dlouho čekat. Manželka zůstala v dosahu Moskvy jako Vlasta Kluhová, ošetřovatelka v dětském zařízení. Inženýr Cemper nyní pod jménem František Pospíšil, byl pověřen důležitými úkoly, mimo jiné též jako šifrovatel v partyzánském oddílu, později po přeskupení vedeném Ferencem Patakem, aktivním účastníkem VŘSR.

V letadle zamířil do míst, známých nám z děl Karla Čapka, Stanislava Kostky Neumanna, Ivana Olbrachta, Jaromíra Tomečka a Vladislava Vančury. Někteří příslušníci výsadku se tam narodili, Cemper znal krajinu z lesácké praxe. Polonina Maňcul u obce Drahovo nedaleko Chustu na Zakarpatské Ukrajině, uloupené Maďary, přijala partyzány v noci z 18. na 19. srpna 1943.

Tragická nehoda při seskoku způsobila, že si Cemper-Pospíšil zlomil obě nohy. Úděl postřeleného kačera na Sirákovickém rybníku však nebyl jeho údělem. Našli ho dobří lidé, bratři Vasil, Nikolaj a Iva Mikulinové z blízké osady Gruně. Vykopali ve Vojevuckém zvoru zemljanku. V ní pobyl Cemper devět týdnů bez lékařského ošetření jen v péči bratří Mikulinů a dalších odvážlivců. Jeho oddíl zatím úspěšně rozvíjel činnost. Obrat nastal při setkání s Marusjou Sirkovou, přítelkyní ze studentských dob. Přivedla do oddílu své příbuzné a přátele z Chustu a zařídila přesun Pospíšila (jediná ze všech znala jeho pravé jméno) nejprve do Kopašněva a potom přímo do Chustu. Tam lékaři dr. Šalamon a dr. Cipcer ničeho nelitovali při tajné péči, završované stařenkou Hanou Levkajovou u rodiny Logojdových ve Vysoké ulici č. 22.

Moskevská centrála dostávala pravidelně šifrované zprávy. Fašisté zuřili, domnívali se, že mají proti sobě mstitele, poručíka Josefa Válka z Košic. Leč v mnohostranné bojové činnosti se našla nějaká nepředvídaná taktická skulina ve chvíli, kdy se štáb hodlal přesunout jinam. Nastal boj proti přesile. V Logojdově domku našli smrt všichni přítomní partyzáni včetně Cempera a většiny členů rodiny. Stalo se to z 27 na 28. února 1944.

Po zahrabání pobitých do hromadného hrobu za městem a uvěznění příbuzných sebejistí vítězové začali připravovat řadu odvetných opatření a v Marmarošské Sihoti děsivý proces. Rozsudky přinesly desítkám lidí smrt a stovkám žalář s pečeti nežádoucího návratu. Marusja, Pospíšilova spojka, dostala doživotí. Teprve po válce mohla protokolárně na našem ministerstvu národní obrany (odd. L/6 dne 20. 8. 1945) dosvědčit důležité okamžiky z činnosti ing. Václava Cempera.

Hrdina Sovětského svazu V. A. Tkanko píše, že František Pospíšil byl vzorem internacionálisty. Dějiny KSČ (Praha 1961, str. 440) uvádějí, že v srpnu 1943 začala svou bojovou činnost v okolí Chustu partyzánská skupina Ukrajinců bratří Čižmárů a Čecha V. Cempera. Po ukončení války obdržel otec Václava Cempera listinu, podepsanou Ludvíkem Svobodou 23. 10. 1946, již se ing. Cemperovi uděluje in memoriam Válečný kříž 1939–1945. Vojenská hodnost není jistá, některé prameny hovoří o podplukovníkovi.

Zatím se v Chustu postarali o exhumaci pozůstatků hrdinných bojovníků a o jejich důstojné pohřbení. Dnes se na náměstí tyčí veliký pomník a předlouhá zeď nese jména statečných, mezi nimi i Františka Pospíšila – Václava Cempera. Domek štábu je obnoven a na zdi zasazena pamětní deska. Jedna z ulic nese Cemperovo jméno.

Cemperovo jméno však nenalezneme v žádném našem literárním slovníku. Nebylo mu dopřáno, aby se jeho spisovatelský talent mohl rozvinout, aby se mohl se čtenáři dělit o své znalosti přírody a lásku k ní. Padl v necelých třiatřiceti letech v boji proti fašismu. Letos by se dožil 75 let . . .

Prameny a literatura:

1. Ústní sdělení paní Marie Krumlové, sestry Václava Cempera, ze dne 5. 12. 85, 12. 2., 15. 3. a 19. 4. 1986
2. Česká myslivost, roč. XLIII. až XLVII., 1938–1942
3. Myslivecká Besídka z 21. 1. 1938, str. 1–2, pouze v opise, originál se nezachoval
4. Dějiny KSČ, Praha 1961, str. 440
5. Tkanko, V. A., hrdina Sovětského svazu: Šlajachom žovtnja, zbitnik dokumentiv, Tom. V., Užgorod 1967
6. Sborník gymnázia v Čáslavi 1880–1980, Čáslav 1980
7. Protokol MNO Praha, odd. I. 6 ze dne 20. 8. 1945
8. Fauchar, R. V. (vl. jménem Foukner, Fr.): Kdo byl Sattrech? Praha 1946
9. Továrek, František: Hory a lidé, Hradec Králové, Kruh, 1985
10. Poznámka: Ing. Václav Cemper byl autorovi osobně znám. O jeho činnosti bylo napsáno mnoho zpráv, protokolů, článků novinářských i odborných statí. Některé bohužel vycházejí z nepřesných údajů a nemohou poskytnout přesný obraz oběti Václava Cempera, bojovníka proti fašismu.

(1986)

HISTORIE MUZEA V HAVLÍČKOVĚ BRODĚ

Eduard Veselý

1874–1945

Historie havlíkobrodského muzea, jednoho z nejstarších regionálních muzeí vlastivědného typu v Čechách, se odvíjí od roku 1874.

Ústavní svobody 60. let minulého století posílily národní uvědomění a tak jako v jiných městech i v Německém Brodě podpořily ekonomický rozvoj a vzkřísily společenský život, jehož výrazem se stalo zakládání různých spolků a dobrovolných organizací. Návrh založit muzejní společnost vznesl učitelský sbor obecné školy a hlavním podněcovatelem byl učitel Englibert Ambrož. Žádosti o legalizaci bylo vyhověno 8. června 1874 a prvním předsedou se stal Vojtěch Weidenhoffer.

Ideově vycházela muzejní společnost z chrudimského typu regionálního muzea, založeného jako osvětová instituce spjatá s potřebami škol, jejíž sbírka měla zlepšovat názorovou výuku a soustavně vzdělávat veřejnost.

Muzejní sbírka, umístěná ve školní budově a nesoucí název „Městské museum při národních školách německobrodských“, se dělila na devět skupin, hlavně přírodovědných, a byla rozšiřována především nákupem vyučovacích prostředků. Muzejní správu zastávali většinou učitelé a profesori a z prestižních důvodů byly získávány i významné veřejné osobnosti z řad měšťanstva. Rok po založení se však činnost společnosti začínala vytrácet. Aktivitu neoživilo ani opětovné zveřejnění letáku o jejím založení, a tak z původních 80 členů spolku klesl jejich počet v roce 1893 dokonce na 22 osob. Příčina úpadku se vysvětlovala úbytkem finančních prostředků, vesměs členských příspěvků a darů, a názorem, že se školní pomůcky mají získávat jiným způsobem.

Právě jednostranné sepětí de školními požadavky vyvolalo krizi spolku, jíž by se mohl vyhnout přijetím širšího osvětového programu a především stanovením vědeckovýzkumných a ochrannářských cílů. A tak sbírky muzea svým rozsahem ani kvalitou nedosáhly úrovně dobře vybaveného školního kabinetu, natož úrovně chrudimského vzoru.

Od poloviny 80. let se často měnili předsedové, činnost skomírala a společnost existovala již jen formálně. Nevzkřísila ji ani rozsáhlá sběratelská aktivita krajského národopisného odboru, jenž v Německém Brodě s úspěchem uspořádal v roce 1894 národopisnou výstavu.

Po skončení Národopisné výstavy československé v Praze roku 1895 se odbor rozhodl pokračovat v národopisné práci. Navrhl muzejní společnosti, aby rozšířila své stanovy a sloučila se s odborem v okresní museum. To však její představitelé z nejasných důvodů zamítli. Mezitím horlivost členů národopisného odboru ochabla, a proto nevešel v život ani další projekt, a to zřídit museum s upravenými stanovami muzejního spolku „Včely čáslavské“. Výstavními událostmi bylo vytvořeno povědomí o starožitnostech a nutnosti je chránit. Dokladem toho je

další snaha, tentokrát městské rady, jež se zasloužila o sloučení sbírek národopisného odboru s městskými. 12. května 1898 obecní zastupitelstvo zřídilo „Městské museum“, řízené kuratoriem a udržované nevelkými ročními dotacemi. Sídlo v těsné a nevyhovující místnosti na městské radnici (dnes sídlo MěNV, čp. 57).

V dalších pěti letech však zájem obecního zastupitelstva o činnost instituce opadl a vzkřísil se až v roce 1904, kdy se stal správcem muzea gymnaziální profesor Josef Němec. Získala se pravidelná dotace, vyplácená až do válečných let, a především se rozšířil pracovní program o provádění stavebněhistorické dokumentace. Muzeum dosáhlo autority v korigování stavební činnosti v historickém jádru města, neboť odbornými posudky navrhovalo postupy přestavby některých objektů.

Tato perspektivní pracovní náplň, usměrňující činnost muzea v dalších letech, byla přijata pod vlivem dr. Zdeňka Wirtha, pozdějšího c. k. konzervátora zdejšího kraje, který shromažďoval podklady pro soupis historických a uměleckých památek, a byla popudem i pro sepsání kulturně historické monografie o Německém Brodě, která však nevyšla. Začaly se pořizovat excerpce z archiválií a historických děl a badatelská činnost pokročila již tak daleko, že se v odborných časopisech objevily první historické zprávy o Německém Brodě, hlavně zásluhou dr. Z. Wirtha a dr. Václava Müllera.

Krok vpřed znamenala práce PhMr. J. Růžičky, člena kuratoria od roku 1907, jenž pořídil mnoho archivních výpisů, sestavil zprávy o historii a majitelích domů na náměstí, zjistil rodokmen a rodný dům kronikáře J. F. Beckovského. Jeho smrt v následujícím roce narušila program sběru materiálu pro monografii, jež nevyšla ani ve stručné formě v roce 1910.

Výsledkem pracovitosti a nadšení členů kuratoria bylo počátkem roku 1905 vydání prvního čísla zpravodaje „Městské museum v Německém Brodě“. Význam zatím jen patnáctistránkového informačního časopisu byl značný, neboť jeho prostřednictvím se muzeum dostalo nejen do styku s ostatními ústavy, ale především do povědomí veřejnosti.

Nový moment v dosavadní orientaci programu muzea v desátých letech znamenal rozhodnutí městské rady zřídit památník K. Havlíčka Borovského v Havličkově domě. Starosti s tímto úkolem převzalo muzejní kuratorium, které hned začalo pátrat po památkách na Havlíčka.

V roce 1912 muzeum konečně získalo důstojný útulek sbírek, a to přidělením Jenčovského domu na náměstí čp. 56. V nové muzejní budově se sbírky rozdělily do těchto sedmi skupin: Doba nejstarší – mineralogie a archeologie. Sběrka mincí, medailí a pečetidel. Oddělení církevní. Keramika a sklářství. Výšivky, kroj místní a národopisné památky. Cechovní věci a listiny. Oddělení uměleckoprůmyslové.

Válečnými událostmi muzeum utrpělo hlavně po hmotné stránce. Jeho aktivitu oslabila i smrt profesora J. Němce roku 1914, který svou jedenáctiletou správou přispěl k rozvoji muzea i k objasnění některých otázek z historie Německého Brodu. Své poznatky publikoval především ve výročních zprávách muzea a gymnázia. Během války nabyla na aktuálnosti otázka pamětních knih jako dokumentace současnosti. Byl podán návrh k založení válečné kroniky, která by načrtla průběh

válečných událostí a jejich vliv na život ve městě. Proto se začaly shromažďovat dokumenty prostřednictvím ustanovených tematických odborů. Provedla se i rozsáhlá akce na záchranu a dokumentaci brodských zvonů, kterou podpořil i místní akad. malíř J. Čárt olejomalbou „Zvony německobrodské“.

Pracovní profil muzea se rozšířil převedením městského archívu do muzea. Vytvořilo se archívní oddělení, do něhož se měly postupně soustředit i archívy vesnické. Organizační stránky se ujal dr. V. Vojtíšek z Prahy, který zpracoval nejstarší brodské městské knihy a listiny. Tím se muzeum přiblížilo k sepsání monografie. Památnými se pro muzeum staly dny 11. a 12. června roku 1916, kdy bylo v nové budově poprvé zpřístupněno. Za šest dní ho navštívilo přes 250 zájemců.

Toho roku počalo kuratorium vydávat zprávy muzea v rozšířené formě. Veřejnost i vědečtí pracovníci historických oborů je velice příznivě přijali a dr. Wirth je dokonce dával za vzor zprávám časlavským.

Poslední válečná léta kuratorium nejvíce zaměstnávala záchrana hradu Lipnice. Při muzeu byl vytvořeno „Sbor pro záchranu hradu Lipnice“, jehož činnost kuratorium řídilo.

Po vzniku samostatného československého státu aktivita muzea citelně ochabla, protože odešli jeho nejagilnější členové, aby zastávali nejen osvětové, ale i klíčové hospodářské nebo politické funkce v novém státním aparátu. Na prosperitě se neméně projevíly i následky válečné doby nedostatkem finančních prostředků, na což doplatily muzejní zprávy nepravidelným vydáváním. Navíc bylo muzeum roku 1918 z bezpečnostních důvodů uzavřeno, protože v budově hrozilo sesutí schodiště a štítu. Sbírky se tak ocitly v dřevěných bednách.

Obecně se muzejnictví v novém státě nedostalo do popředí veřejného zájmu, a proto nedoznalo zásadní změny v ideovém pojetí činnosti, ve struktuře a profilu, ale ani v právním a správním postavení. Muzeum nadále zůstalo ve spolkových rukou, bez profesionálních honorovaných pracovníků a bez výrazných finančních dotací na svou činnost. Jediným a podstatným stimulem dalšího úspěšného působení členů spolku zůstalo jejich nadšení pro historii.

Rozhodnutí o dalších osudech muzea přinesl až rok 1920, kdy obec věnovala muzejním účelům Havlíčkův dům. Stěhování sbírek začalo až na podzim následujícího roku, protože v domě setrvali nájemníci a k prezentaci sbírek došlo v roce 1922. Návštěvnost byla velice hojná, o dva roky později ve dnech 13.–15. září 1924 při slavnostním odhalení pomníku K. Havlíčka překročila dokonce počet 2 000 osob.

Jednostranná orientace na shromažďování havlíčkovských sbírek způsobila nejen ochabnutí zájmu o sbírky všeobecné, ale i oddálení realizace historické monografie. Přesto se podařilo založit z válečných dokumentů legionářské oddělení „Památník odboje domácího a zahraničního“ a zvláštní péči věnovat sbírce obrazů a fotografií.

Ve druhé polovině dvacátých let činnost negativně ovlivnilo obtížné jednání s obcí i trvající změny v kuratoriu.

V polovině 30. let se veškerá aktivita muzea opět soustředila na

akvizici památek na K. Havlíčka a úpravu celého Havlíčkova domu. Byl zpřístupněn v roce 1935, v době oslav 200. výročí založení gymnázia.

Tehdy souběžně s výstavou v Havlíčkově domě probíhala Havlíčkova výstava v gymnáziu, která o rok později byla prezentována v pražském Belvederu. Výstavy sklidily velký úspěch, ale největší jejich přínos spočíval v tom, že naplnily cíle kuratoria sebrat většinu havlíčkovských památek originálních i reprodukovanych z archívů, muzeí i ze soukromých sbírek a že katalog k výstavě nepřímou představoval jejich soupis.

Novou snahou kuratoria v pol. 30. let bylo položit základy regionální galerie uměleckých děl. A tak se zakupovaly postupně obrazy O. Štáfla, Fr. A. Jelínka, A. Waldhausera, J. Rérycha, J. Čárta a dalších. Založením galerijního oddělení nabylo muzeum ještě širšího vlastivědného působení. Řídilo tak oblast památkové péče, archivnictví a regionálního výtvarného umění. To vše v omezené míře, poplatné dobovým možnostem.

Citelnou ztrátou pro muzeum se stala v roce 1938 smrt profesora F. Petra, působícího v kuratoriu od roku 1914. Jako historiograf města se zasloužil o záchranu stavebních památek, správu sbírek a jejich rozšíření o historické a literární dokumenty o K. Havlíčkovi. Napsal řadu článků ve zdejším tisku a právě jeho přičiněním byl pro účely muzea získán Havlíkův dům.

V letech 1935–1938 se kuratorium spolu s městskou radou snažilo zajistit pro potřeby muzea starou radnici, protože v Havlíčkově domě nebylo možno pro nedostatek místa instalovat všeobecné sbírky. Boj o finance zatěžoval činnost muzea, chabé příjmy kuratoria zpravidla končily na udržování sbírek a nejnutnější koupi starožitností. Nebylo možno zaměstnávat honorované profesionální pracovníky, a tak jedinou placenou silou byla od roku 1936 M. Ficková, již městská rada vyplácela 200 K měsíčně za úklid a provádění. Stísněné podmínky nedovolily vyhovět ani požadavku Svazu československých muzeí, aby mohl v muzeu úřadovat evidenční památkový pracovník.

Po vpádu německých okupantů do města se činnost muzea ochromila. Veškeré úsilí vynaložili pracovníci na záchranu sbírek, především archiválií a vzácných tisků, jež byly ukládány do zinkových a dřevěných beden, které ukrývali dobrovolníci ve svých bytech.

O to, že muzeum bylo činné i nadále, se zasloužili pracovníci A. Šouba a P. Sochr. Společenské podmínky tehdy obrátily zájem muzea zvláště k historii. Opět se navázala spolupráce s dr. Z. Wirthem a dr. V. Vojtíškem se záměrem pokračovat na historické monografii o Německém Brodě. V roce 1943 však brodský vládní komisař R. Münzberger suspendoval dosavadní muzejní sbor, který odmítl s Němci spolupracovat. Toho roku byl z města odvezen Havlíkův pomník určený k roztažení a nakonec 22. ledna 1944 dal vládní komisař muzeum uzavřít. Na obnovení své působnosti muselo pak čekat do konce války.

(Výtah ze závěrečné práce postgraduálního studia muzeologie FF UJEP v Brně, nazvané „Historie muzea v Havlíčkově Brodě 1874–1983“. Zde podrobné odkazy na prameny a literaturu. Práce je uložena v okresním muzeu Havlíkův Brod.)

Galerie výtvarného umění Havlíčkův Brod – Malinův dům

DVACET PĚT LET GALERIE VÝTVARNÉHO UMĚNÍ V HAVLÍČKOVĚ BRODĚ

Zdeněk Pokorný

Galerie výtvarného umění v Havlíčkově Brodě měla v roce 1989 malé jubileum – dvacet pět let svého trvání, což je příhodná doba k hodnocení dosavadní činnosti tohoto kulturně výchovného zařízení. Ustavení galerie bylo připravováno v roce 1964 odborem kultury ONV v Havlíčkově Brodě. Za odborné spoluúčasti oddělení regionálních galerií Národní galerie v Praze, zastoupeného tehdejším jeho vedoucím dr. Miloslavem Rackem, byla stanovena specializace havlíkobrodské galerie v síti regionálních galerií zaměřená na vytváření sbírky moderní české ilustrace a grafiky, vzniklé po roce 1918. Součástí sbírkotvorné činnosti bylo v prvopočátku též soustřeďování satirických kreseb – výsledků výtvarných soutěží pořádaných při příležitosti konání Celostátních festivalů humoru a satiry Haškova Lipnice.

Během svého trvání doznala galerie (dále též GHB) několik statutárních změn. Od svého založení v roce 1965 tvořila galerie samostatné oddělení Okresního muzea v Havlíčkově Brodě. V roce 1967 byla začleněna do nově ustaveného zařízení s názvem Okresní vlastivědné středisko, které organizačně sdružovalo tři samostatná oddělení – muzeum, galerii a ochranu památek a přírody. Od 1. ledna 1974 došlo k rozdělení tohoto zařízení na dvě samostatné organizace – Okresní muzeum a galerii a Okresní středisko státní památkové péče a ochrany přírody. 1. července 1984 byla znovu obě zařízení spojena se staronovým názvem Okresní vlastivědné středisko v Havlíčkově Brodě, kde galerie tvoří samostatné oddělení a podle statutu vystupuje na veřejnosti pod názvem Galerie výtvarného umění Havlíčkův Brod. Při svém založení byla personálně obsazena 1 vedoucím a 1 odborným pracovníkem. V září 1973 byla GHB posílena o dalšího odborného pracovníka. V současné době pracuje v oddělení 1 vedoucí, 2 odborní pracovníci, 1 dozorce výstav a pracovnice na úklid. Ekonomický úsek je společný pro celé vlastivědné středisko. Vedoucí GHB v letech 1965–1966 byl Jan Ambrož, akademický malíř a grafik, 1967 – srpen 1970 Olaf Hanel, od září 1970 – dosud Zdeněk Pokorný. Oddělení galerie sídlilo původně v okresním muzeu v Havlíčkově Brodě a připravovalo podmínky pro stavební úpravy domu U Trojice (později dětské zdravotní středisko), který měl sloužit činnosti galerie včetně výstavních prostor. K realizaci však nedošlo, neboť koncem roku 1965 ukončilo svou činnost Východočeské nakladatelství se sídlem v Havlíčkově Brodě a galerii byl přidělen stavebně upravený objekt zmíněného nakladatelství na náměstí Čs. armády č. p. 50, tzv. Malinův dům, který po vyklizení a drobných stavebních úpravách pro potřeby galerie byl galerií obsazen společně s ředitelstvím okresního vlastivědného střediska. V tomto objektu sídlí galerie dosud.

Jak již bylo uvedeno, stěžejní činností GHB je sbírkotvorná činnost zaměřená na moderní českou ilustraci a grafiku vzniklou po roce 1918 (satirická kresba po zániku výtvarných soutěží Haškovy Lipnice byla ze sběrného programu vypuštěna). Tato specializace byla stanovena v návaznosti na činnost Východočeského nakladatelství, při kterém byla v Malinově domě zřízena Výstavní síň knižní kultury provozující svou činnost od listopadu 1964 do konce roku 1965, kdy bylo nakladatelství zrušeno. V budování sbírky moderní české ilustrace a grafiky má havlíckobrodská galerie v síti regionálních galerií ČSR výjimečné postavení, neboť žádná další galerie u nás se touto výtvarnou disciplínou samostatně nezabývá, i když v některých větších galeriích tvoří ilustrace a grafika kromě obrazů, plastik a užitého umění též součást sběrného programu. Za pětadvacetileté období byla sbírka GHB podle finančních možností pravidelně doplňována ilustracemi a grafikou předních českých výtvarných umělců. Dalším zdrojem pro utváření sbírky bylo ministerstvo kultury ČSR, z jehož nákupů bylo bezplatně předáno do GHB množství sbírkových předmětů, zejména grafiky. V současné době obsahuje sbírka GHB přes pět tisíc exponátů a kromě několika autorů, jejichž uzavřená díla byla prozatím nedosažitelná, podává ucelený pohled na vývoj moderní české ilustrace a grafiky. Sbírka GHB, zejména ilustrační tvorba, je využívána k zápůjčkám pro výstavní účely jiných galerií, ke studijním účelům a její část tvoří dlouhodobou expozici v přízemí Malinova domu.

Druhou složkou práce galerie je výstavní činnost. GHB při svém vzniku pro nedostatek výstavních prostor zahájila výstavní činnost v sále Staré radnice v Havlíčkově Brodě výstavou Moderní české umění, v prosinci 1965. Po převzetí a drobných stavebních úpravách Malinova domu byla zahájena výstavní činnost ve vlastním objektu výstavou Františka Tichého v listopadu 1966. Do současného období bylo v Malinově domě uskutečněno téměř dvě stě výstav různých výtvarných oborů. V roce 1975, po získání dalšího výstavního prostoru po ředitelství vlastivědného střediska, byla v přízemí Malinova domu otevřena dlouhodobá expozice moderní české ilustrace ze sbírek GHB, která je vždy po třech letech odměněna. Součástí výstavního programu galerie byly i výměnné výstavní akce pořádané v rámci družebních styků s okresem Spišská Nová Ves a okresem Dippoldiswalde – NDR. V roce 1975 provedla galerie z pověření ministerstva kultury ČSR rozsáhlou reprezentativní výstavu moderní české ilustrace v Budapešti. Dále uskutečnila galerie během svého trvání přes šest set putovních výstav převážně s výchovným zaměřením v menších místech okresu, zejména ve školách, učilištích, zařízeních klubového typu apod. GHB byla též spolupředatelem a v převážné míře i realizátorem několika desítek výstav s nevýtvarným zaměřením, které bylo nutno pro nedostatek výstavních prostor konat v Malinově domě. Propagace výstavní činnosti – ke všem základním výstavám byly vydány pozvánky a plakáty, ke 130 výstavám vlastní katalogy – přispěla ke značnému zájmu veřejnosti. Základní výstavy zhlédlo 264 390 zájemců o výtvarné umění, což je v průměru přes 1 300 návštěvníků na jednu výstavu, putovní výstavy pak 259 470 zájemců,

převážně z řad mládeže, což činí v průměru 430 návštěvníků na jednu výstavu.

Třetím okruhem práce galerie je výchovně metodická činnost v oblasti výtvarného umění a estetiky. Kromě již uvedených putovních výstav se jedná o odbornou pomoc oddělením samotného vlastivědného střediska i ostatním kulturním zařízením při jejich výstavní činnosti, tvorbě a výtvarném řešení památníků a expozic, dále pak o grafické úpravy tiskovin apod. Odborná pomoc je poskytována kolektivům i jednotlivcům, zejména z řad studující mládeže, k čemuž slouží též odborná knihovna galerie. Zdárně se rozvíjí několik let činnost dětského výtvarného kroužku při galerii. Pracovníci GHB jsou aktivně činní v řadě hodnotících výtvarně estetických komisí.

Ze stručného výčtu uvedených skutečností lze soudit, že Galerie výtvarného umění v Havlíčkově Brodě během svého dvacetipětiletého trvání významným způsobem přispěla k obohacení kulturního života našeho města i okresu. Proto přáním kolektivu pracovníků galerie je další zkvalitňování a rozvíjení dosavadní práce na úseku výtvarného umění.

Poznámka:

Podklady pro uvedenou stať byly čerpány z „Ročních výkazů MK ČSR o galerii“ z let 1965–1988, které obsahují podrobné rozbory činnosti galerie, dále pak z vlastního archivu GHB, ve kterém jsou shromážděny pozvánky, plakáty a katalogy všech základních výstav a další dokumentační materiály.

(1989)

PŘEHLED KVĚTENY VYŠŠÍCH ROSTLIN OKRESU HAVLÍČKŮV BROD

Vladimír Faltys

Úvod:

Bez konkrétní znalosti rozšíření druhů rostlin nelze zabezpečovat účinnou ochranu ohrožených druhů květeny a rostlinných společenstev. V souvislosti se snahou orgánů státní ochrany přírody, Botanického ústavu ČSAV v Průhonicích a Okresního vlastivědného střediska v Havlíčkově Brodě účinně chránit květenu před ochuzováním civilizačními vlivy, zpracoval jsem vyčerpávající přehled všech dosud známých taxonů (druhů, poddruhů a kříženců) vyšších rostlin z území Havlíčkobrodsko. Z takto zpracovaného materiálu je možno jednoznačně stanovit ochrannářské priority v regionu a podřídit jim účinnou ochranu.

Havlíčkobrodsko patřilo donedávna mezi botanicky nejméně zpracovaná území Čech. Historických údajů o květeně regionu je velmi málo, často jsou dosti nekritické a některé z nich dnes již nedostupné. Výjimku tvoří několik velmi významných lokalit, které jsou známé již od minulého století. Ostatní část okresu nebyla v minulosti zpracována vůbec. Zájem minulých botanických generací se soustřeďoval zejména na lokality v okolí Velkého Dářka, okolí Humpolce, přiléhající část Chrudimska v oblasti Železných hor a vybrané lokality, jako např. Štíří důl u Křížové, masiv Ranského Babylonu, soutěska Doubravy u Chotěboře, hadcové skalky u osady Borek aj.

Intenzivní průzkum květeny okresu jsem zahájil v roce 1982 ve spolupráci s řadou botaniků, zejména s ing. Jaroslavou Krátkou-Minčevovou, dr. Helenou Novákovou-Faltysovou za přispění místních pracovníků Okresního vlastivědného střediska v Havlíčkově Brodě Vítězslava Nováka, Miloslava Musila a zejména ing. Václava Hlaváče, který mě provázal na řadě exkurzí a upozornil na velké množství lokalit význačných druhů.

Velký dík patří prof. Emilu Hadačovi (Ústav krajinné ekologie, Praha), který mi umožnil použít veškeré materiály z připravovaného „Atlasu květeny východních Čech“ (Hadač ms.) a připravované květeny Železných hor. Údaje se týkají základních polí 6259, 6260 a kvadrantů základních polí 6159/a, c, d; 6160/c; 6261/c střeoevropského síťového mapování. V této flóristicky nejbohatší části regionu je tedy provedena vyčerpávající excerpce údajů z literatury a rukopisů. Emil a Jan Hadačovi zde soustředili velké množství údajů ze svých exkurzí, převážně z let 1950–1980.

Za zapůjčení rukopisu „Materiály flóristického kurzu ČSBS v Humpolci“, a možnost jeho excerpce, děkuji dr. Vladimíru Skalickému (Přírodovědecká fakulta UK, Praha).

Publikovaná práce nabízí flóristům, kteří trvale nebo příležitostně v regionu pracují, získat celkový přehled všech dosud známých taxonů Havlíčkobrodská a možnosti doplnit, případně revidovat uvedené údaje o rozšíření jednotlivých druhů, poddruhů a kříženců. Budu vděčný za všechny připomínky a konkrétní doplňující údaje, zvláště od autorů, kteří se zabývají studiem jednotlivých taxonů, mají zpracovaný materiál z československých herbářů, který nebyl pro tuto práci využit. Všechny doplňující materiály budou použity pro připravovaný „Atlas květeny Východočeského kraje“ se snahou o co nejúplnější obraz květeny Havlíčkobrodská.

Metodika:

Shromážděné podklady ke květeně regionu se postupně rozrostly do takového rozsahu (přes 100 000 konkrétních údajů a cca 30 000 bodů v síťových kartogramech), že zvolený způsob jako jediný umožňuje při daném rozsahu práce ucelené zveřejnění takto obsáhlého materiálu. Je však snadno použitelným základem pro sledování stávajících i budoucích změn v rozšíření jednotlivých taxonů v regionu, stanovení priorit z hlediska ochrany genofundu a skýtá možnost doplňování nových údajů. Studie je zároveň příspěvkem ke středoevropskému síťovému mapování cévnatých rostlin, jehož metodiku v plné míře zachovávám shodným vymezením kvadrantů i použitou nomenklaturou (cf. Slavík 1971, 1972; Ehrendorfer 1973), pouze s několika výjimkami (např. rody *Polygonum*, *Plantago*, *Minuartia* aj.).

Princip síťového mapování je založen na rozdělení mapovaného území přesně dohodnutou sítí na jednotlivá pracovní pole. Síť použitá pro tuto studii je totožná se sítí středoevropského síťového mapování a připravovaného „Atlasu květeny ČR“.

Síť se opírá o zeměpisné souřadnice: hlavní linie jsou totožné s rovnoběžkami a poledníky označenými celými stupni a další dělení při konstrukci sítě je ve směru od západu k východu po 10 minutách délky, ve směru od jihu k severu po 6 minutách zeměpisné šířky. Tímto způsobem získáme základní pole, vždy o velikosti $10' \times 6'$ (na Havlíčkobrodsku přibližně $12,0 \times 11,2$ km, tj. cca $134,4$ km²). Ve své práci používám síť jemnější: každé základní pole je rozděleno na čtyři kvadranty $5' \times 3'$ (tj. o velikosti $6 \times 5,6$ km, o ploše cca $33,6$ km²). Označení základních polí je určeno spojením dvou dvoumístných čísel: nejdříve je udáváno dvojčíslí označující vodorovnou řadu základních polí a k němu je připojeno dvojčíslí, označující svislé sloupce základních polí. Kvadranty základních polí jsou označeny malými písmeny a, b, c, d a připojujeme je za čtyřčíslí základního pole, přičemž je oddělíme lomící čarou.

Vyskytne-li se druh alespoň na jediné lokalitě v rámci pracovního pole, dostává celé pole označení pro výskyt druhu.

Vzhledem k tomu, že v této úvodní studii (příspěvek ke květeně s uvedením lokalit je připravován) není možno uvádět konkrétní lokality jednotlivých druhů, uvádím alespoň **kvadranty slovní topografickou charakteristikou**. Zvolená síť $6 \times 5,6$ km představuje z hlediska květeny

ČSSR soubor makrolokalit, které je možno v případě potřeby citovat způsobem ve flóristice vžitým. Je uváděn název města či obce, které jsou v daném pracovním kvadrantu nejvýznamnější; v případě, že obec neleží uprostřed kvadrantu, je udán název obce a směr, kterým pracovní pole leží. Pro dva kvadranty jsou použity zeměpisné názvy kóty a rybníka. Například vyjádření „Havlíčkův Brod, JZ“ znamená: „území ležící jihozápadně od Havlíčkova Brodu“ atd.

6158/b (Žleby, JZ), 6158/c (Zbýšov, SV), 6158/d (Golčův Jeníkov); 6159/a (Ronov nad Doubravou, JV), 6159/c (Vilemov, S), 6159/d (Běstvina, JV); 6160/c (Bojanov, J).

6257/a (Bohdaneč), 6257/b (Třebětín, V), 6257/c (Jedlá, JZ), 6257/d (Ledeč nad Sázavou, SV); 6258/a (Leština u Světlé, SZ), 6258/b (Habry, SZ), 6258/c (Ovesná Lhota), 6258/d (Zboží); 6259/a (Leškovice), 6259/b (Nová Ves u Chotěboře, SZ), 6259/c (Kámen, SV), 6259/d (Chotěboř, Z); 6260/a (Maleč), 6260/b (Trhová Kamenice, JZ), 6260/c (Chotěboř, V), 6260/d (Slavíkov, J); 6261/c (Studnice, JZ).

6357/a (Hnětkovice), 6357/b (Ledeč nad Sázavou, JV), 6357/c (Blažejovice), 6357/d (Rejčkov, Z); 6358/a (Světlá nad Sázavou, Z), 6358/b (Malčín, J), 6358/c (Dolní Město), 6358/d (Okrouhlice, JZ); 6359/a (Skuhrov), 6359/b (Rozsochatec), 6359/c (Havlíčkův Brod, SZ), 6359/d (Havlíčkův Brod, SV); 6360/a (Strážov), 6360/b (Ranský Babylon), 6360/c (Česká Bělá, J), 6360/d (Havlíčková Borová, J); 6361/a (Křížová, JV), 6361/c (Velké Dářko, JZ).

6458/a (Humpolec, S), 6458/b (Věž), 6458/c (Humpolec, J), 6458/d (Herálec); 6459/a (Havlíčkův Brod, JZ), 6459/b (Havlíčkův Brod, JV), 6459/c (Okrouhlička), 6459/d (Šlapánov, JZ); 6460/a (Přibyslav, Z), 6460/b (Ronov nad Sázavou), 6460/c (Věžnice), 6460/d (Nížkov).

6558/b (Větrný Jeníkov, Z); 6559/a (Smrčná), 6559/b (Strítež u Jihlavy, S); 6560/a (Polná).

Studované území není omezeno jen na vlastní politické hranice okresu, ale jsou zpracovány celé plochy 58 kvadrantů základních polí, vč. „okrajových“, do nichž hranice okresu zasahují jen nepatrně (např. kvadranty 6158/c, 6560/a aj.).

Body v kvadrantech znamenají, že v ploše byl zjištěn konkrétní výskyt druhu alespoň na jediné lokalitě. U většiny kartogramů (= schematická mapa) nejsou důsledně rozlišovány historické a současné údaje o výskytu. U ochranářsky významných druhů je tato analýza provedena: údaje z let 1982–1989 jsou vyznačeny plnými body, historické a v současnosti neověřené údaje z kvadrantů jsou značeny prázdnými kroužky. Symbol „+“ vyjadřuje údaj o zplanění či vysazení druhu, otazník je uveden u případů sporných. Tyto a ostatní symboly jsou uvedeny ve vysvětlivkách ke kartogramům a textu.

Charakteristika přírodních poměrů Havlíčkobrodská ve vztahu ke květeně:

Studované území se nachází na Českomoravské vrchovině v oblasti západně od masivu Žďárských vrchů, v severozápadní části se okrajově dotýká Polabí. Nadmořské výšky jsou v rozmezí od 300–700 m. Nejníže položeným místem je Filipov u Čáslavi (cca 270 m n. m.) a nejvyššími kótami jsou Melechov u Ledče n. S. (709 m n. m. a vrch Strážník u Větrného Jeníkova (713 m n. m.).

Na jihu území probíhá hlavní evropské rozvodí. Potoky v nejjižnějším cípu regionu patří do povodí Dunaje, ale převážná část území patří do povodí Labe (Sázava, Želivka, Doubrava).

Fytogeograficky patří území převážně do oblasti Českomoravského mesofytika (*Mesophyticum massivi Bohemici*), České termofytikum (*Thermobohemicum*) zasahuje do dvou kvadrantů na severu území a České oreofytikum (*Oreophyticum massivi Bohemici*) svým fytoogeografickým okresem Žďárské vrchy zasahuje do 6 polí na východě.

Poměrnou monotónnost květeny na většině území Havlíckobrodská způsobuje živinami chudé podloží (moldanubické ruly a ortoruly, granity moldanubického plutónu). Naopak velmi pestrá květena se nalézá na vápnatých slínovcích a jílovcích na jižních svazích Železných hor a na krystalických vápencích v okolí Ledče nad Sázavou. Místně zvyšují druhovou diverzitu tělesa amfibolitů, která při rozvětrávání nabízejí rostlinám více živin než okolní ruly, ortoruly a granity. Specifickým význačným substrátem je serpentín (hadec), jehož tělesa vystupují na povrch u Borku, Utína, v oblasti Ranského Babylonu a severně od Polné. Na rozdíl od nedalekých Dolnokralovických hadců, které jsou svojí specificky významnou květenou proslulé, jsou místní hadce na specifické druhy chudé.

Oreografické, klimatické, geologické a geobotanické charakteristiky jsou přehledně vyneseny do síťových kartogramů tak, aby bylo možno porovnat vazby jednotlivých rostlinných taxonů na určité konkrétní faktory (Demek et al. 1966, Kodým et al. 1967, Mikyška et al. 1972).

Území bylo vybudováno velké množství rybníků, které zvyšují počet rost zejména domácí květeny, a jsou prakticky ve všech zpracovávaných kvadrantech. Nové, plevelné druhy jsou zavlékány železniční a silniční dopravou.

Bohatství a pestrost květeny velmi negativně ovlivňují současné meliorační a odvodňovací akce, rozorávání přirozených luk a úpravy vodních toků. Díky nadměrnému hnojení polí umělými hnojivy se dostávají živiny v obrovském množství do vodotečí a rybníků. Tyto zásahy způsobily silnou redukci lokalit mokřadních a rašelinných druhů a v důsledku silné eutrofizace prakticky vymizení všech druhů vodních.

Rovněž imisní zatížení oxidy síry a dusíku působí velké okyselení nejen vod, ale hlavně půdy, což způsobuje destrukci mykoflóry (houbových organismů), a tím vymizení mykotrofních druhů bylin (všechny druhy orchidejí, hruštičkovitých aj.).

Květena:

Na území okresu bylo zjištěno téměř 1 200 taxonů (druhů, poddruhů a kříženců) vyšších rostlin, z toho 947 taxonů se v území vyskytuje přirozeně, dalších 125 taxonů je zavlečeno do rudérálních i přirozených společenstev a samostatně se šíří. Více než 85 taxonů v území příležitostně zplaňuje nebo je často pěstováno, např. v lesích. Pro doplnění je zveřejněno rozšíření 13 kříženců. Údaje o 36 taxonech jsou z různých důvodů sporné, a vyžadují prověření svého původu.

Pro účely této publikace byly taxony rostlin, zjištěné na vymezeném území Havlíčkobrodsko, pracovníě rozděleny do 4 skupin:

1. Do první skupiny bylo vybráno 285 taxonů, jejichž výskyt byl zaznamenán ve více než 90 % kvadrantů. Jde o druhy obecně rozšířené a jejich zcela zaplněné kartogramy nejsou publikovány. Tyto taxony jsou uvedeny v abecedním výčtu. Pro úplnost jsou zde uvedena čísla pracovních polí, v nichž dosud nebyl taxon zaznamenán, jde o 72 taxonů. Ostatních 213 taxonů bylo zjištěno ve všech pracovních kvadrantech.
2. Druhá skupina 812 taxonů je publikována formou síťových kartogramů, s označením případné nepůvodnosti v území a druhy „Červeného seznamu květeny ČSR“ (Holub, Procházka, Čeřovský 1979) jsou označeny kódem, znamenajícím stupeň ohrožení existence v ČSR (viz vysvětlivky).
3. Ve třetí skupině jsou ve výčtu uvedeny taxony, které zplaňují z kultury, případně jsou často sázeny např. v lesích. Jde většinou o druhy, které se přirozeně z míst výsadeb, zplanění či náhodného zavlečení dále nešíří, v území nezdомácněly, a do květeny regionu patří jen okrajově. Z hlediska fytogeografického jde o bezvýznamné taxony.
4. Poslední skupina zahrnuje taxony, o nichž se právem domnívám, že jsou z území udávány či publikovány mylně. Údaje o nich vznikly buď záměnou v terénu, případně při přepisu materiálu, záměny herbářových sched a často excerpce nekritických literárních pramenů. Je velmi obtížné tyto údaje jednoznačně vyloučit, mnohé z nich mohou být následně ověřeny. Uvádím pouze nejvýznamnější z nich, které jsou často tradičně uváděny v literatuře.

Vysvětlivky značek v textu a v kartogramech:

V kartogramech

- existence druhu v kvadrantu prokázána v posledních deseti letech nebo je pravděpodobná,
- historický údaj, po r. 1980 neověřený,
- + údaj o zavlečení, zplanění nebo vysazení druhu,
- ? údaj sporný.

Značky vlevo dole u kartogramu a před názvy druhu v textu

- + druh v území prokazatelně nepůvodní,
- (+) druh v území původní, avšak zároveň vysazovaný, vysévaný, bez označení jsou druhy v území původní.

Značka vpravo nahoře u kartogramu a před názvy druhu v textu

- C 1 druh v ČSR kriticky ohrožen,
- C 2 druh v ČSR silně ohrožen,
- C 3 ohrožený druh ČSR
- C 4 druh v ČSR vzácný, vyžadující pozornost,
- A 1 druh v ČSR vyhynulý.

1. Seznam obecných taxonů rostlin Havlíčkovobrodská:

(+) <i>Acer platanoides</i> – javor mlč	(+) <i>Arrhenatherum elatius</i> – ovsík vyvýšený
(+) <i>A. pseudoplatanus</i> – j. klen	<i>Artemisia vulgaris</i> – pelyněk černobýl
<i>Achillea millefolium</i> – řebříček obecný	<i>Athyrium filix-femina</i> – papratka samičí
<i>A. ptarmica</i> – ř. bertrám (6159/a; 6357/c, d; 6460/b)	<i>Atriplex patula</i> – lebeda rozkladitá
<i>Aegopodium podagraria</i> – bršlice kozí noha	<i>Avenella Flexuosa</i> – metlička křivolaká
<i>Aethusa cynapium</i> s. l. – tetlucha kozí pysk (6360/d)	<i>Ballota nigra</i> – měrnice černá (6160/c; 6360/d; 6361/a, c)
<i>Agropyron repens</i> – pýr plazivý	<i>Bellis perennis</i> – sedmikráska chudobka
(+) <i>Agrostis stolonifera</i> – psineček výběžkatý	(+) <i>Betula pendula</i> – bříza převislá
(+) <i>A. tenuis</i> – p. tenký	<i>Bidens tripartita</i> – dvouzubec trojdielný
<i>Ajuga reptans</i> – zběhovec plazivý	<i>Briza media</i> – třeslice prostřední
<i>Alchemilla monticola</i> – kontryhel pastvinný	<i>Calamagrostis arundinacea</i> – třtina rákosovitá (6258/c; 6359/a; 6459/a)
<i>A. subcrenata</i> – k. vroubkovaný (6158/c)	<i>C. epigejos</i> – t. křovištní
<i>Alisma plantago-aquatica</i> – žabník jitrocelový	<i>Callitriche palustris</i> agg. – hvězdoš jarní (6357/c, d; 6359/a)
(+) <i>Alnus glutinosa</i> – olše lepkavá	<i>Calluna vulgaris</i> – vřes obecný (6257/d; 6258/d; 6359/a)
<i>Alopecurus aequalis</i> – psárka plavá (6158/b; 6358/b, d; 6359/a)	<i>Caltha palustris</i> agg. – blatouch bahenní
(+) <i>A. pratensis</i> – p. luční	<i>Calystegia sepium</i> – opletník plotní (6357/d; 6361/c; 6460/b, d; 6558/b)
<i>Anagalis arvensis</i> – drchnička rolní (6360/d; 6459/c)	<i>Campanula patula</i> – zvonek rozkladitý
<i>Anemone nemorosa</i> – sasanka hajní	<i>C. rapunculoides</i> – z. řepkovitý
<i>Angelica sylvestris</i> – děhel lesní	<i>C. rotundifolia</i> agg. – z. okrouhlostý
<i>Anthoxanthum odoratum</i> – tomka vonná	<i>C. trachelium</i> – z. kopřivolistý
<i>Anthriscus sylvestris</i> – kerblík lesní	<i>Capsella bursa-pastoris</i> – kokoška pastuší tobolka
(+) <i>Anthyllis vulneraria</i> – úročník bolhoj (6158/b, c; 6159/a)	<i>Cardamine amara</i> – řeřišnice hořká
<i>Apera spica-venti</i> – chundelka metlice	<i>C. pratensis</i> – ř. luční
<i>Arabidopsis thaliana</i> – husečnick rolní (6158/c; 6261/c; 6360/d; 6361/c)	<i>Carex gracilis</i> – ostrice štíhlá (6357/b, d; 6359/a; 6360/d; 6568/b)
<i>Arctium minus</i> – lopuch menší (6359/b; 6361/a, c)	
<i>A. tomentosum</i> – lopuch plstnatý	
+ <i>Armoracia rusticana</i> – křen selský	

- C. hirta – o. srstnatá
 C. leporina – o. zaječí (6460/d)
 C. nigra agg. – o. obecná (6158/b, c; 6159/a; 6560/a)
 Carlina acaulis – pupava bezlo-
 dyžná
 (+) Carum carvi – kmin kořený
 Centaurea jacea ssp. angustifolia
 – chrpa luční úzkolistá (6160/c;
 6258/c; 6357/c; 6361/c)
 C. jacea ssp. jacea – ch. luční
 pravá
 C. scabiosa – ch. čekánek (6158/
 b, c; 6258/a; 6361/c)
 Cerastium arvense – rožec rolní
 C. holosteoides – r. obecný
 Chaerophyllum aromaticum –
 krabilice zápašná
 Ch. hirsutum – k. chlupatá
 Chelidonium majus – vlašovič-
 ník větší
 + Chenopodium album – merlík
 bílý
 Ch. bonus-henricus – m. všedobř
 (6258/b; 6360/d)
 Cirsium arvense – pcháč rolní
 C. oleraceum – p. zelinný
 C. palustre – p. bahenní
 C. vulgare – p. obecný
 Convolvulus arvensis – sylačec
 rolní
 + Conyza canadensis – turanka ka-
 nadská
 Coronilla varia – čičorka pestrá
 (6360/a; 6458/d; 6558/b)
 Corylus avellana – liska obecná
 Crepis biennis – škarda dvouletá
 C. paludosa – š. bahenní (6158/c;
 6258/b; 6560/a)
 (+) Cynosurus cristatus – pohánka
 hřebenitá (6460/a, b, c, d)
 (+) Dactylis glomerata – srha říz-
 načka
 Daucus carota – mrkev obecná
 Deschampsia cespitosa – metlice
 trsnatá
 Dianthus deltoides – hvozdik kro-
 penatý
 Dryopteris filix-mas – kaprad' sa-
 mec
 Echium vulgare – hadinec
 obecný (6257/a; 6259/a; 6361/c;
 6458/b)
 + Epilobium adenocaulon – vrbov-
 ka brvitá
 E. angustifolium – v. (= vrbka)
 úzkolistá
 E. hirsutum – v. chlupatá
 E. montanum – v. horská
 E. roseum – v. růžová
 Equisetum arvense – přeslička
 rolní
 E. fluviatile – p. říční (6257/c;
 6460/d)
 E. palustre – p. bahenní
 E. sylvaticum – p. lesní
 Erysimum cheiranthoides – trýzel
 malokvětý (6458/d; 6558/b)
 Euphorbia cyparissias – pryšec
 chvojka
 E. helioscopia – p. kolovratec
 (+) Fagus sylvatica – buk lesní
 Fallopia convolvulus – opletka
 obecná
 Festuca gigantea – kostřava
 obrovská
 (+) F. ovina s. s. – k. ovčí (6460/b)
 (+) F. pratensis – k. luční
 (+) F. rubra – k. červená
 Filipendula ulmaria – tužebník jil-
 mový
 Fragaria vesca – jahodník obecný
 Frangula alnus – krušina olšová
 (+) Fraxinus excelsior – jasan ztepilý
 Galeopsis bifida – konopice
 dvouklanná
 G. pubescens – k. pýřitá
 G. tetrahit – k. polní
 + Galinsoga ciliata – pěfour srstnatý
 (6357/c, d; 6459/c)
 + G. parviflora – p. maloubořný
 (6258/c; 6459/c; 6460/b, d)
 Galium album – svízel bílý
 G. aparine – s. přítula
 G. palustre s. s. – s. bahenní
 G. pumilum – s. nízký

<i>G. uliginosum</i> – s. močálový (6158/b, c; 6460/b, d; 6560/a)	<i>Lathyrus pratensis</i> – hrachor luční
<i>G. verum</i> – s. syříškový (6558/b)	<i>Lemna minor</i> – okřehek menší
<i>Geranium pusillum</i> – kakost malíčků (6360/d; 6361/a, c; 6459/c)	<i>Leontodon autumnalis</i> – pampe-liška podzimní
<i>G. robertianum</i> – k. smrdutý (6359/a)	<i>L. hispidus</i> ssp. <i>hispidus</i> – pampe-liška srstnatá pravá
<i>Geum urbanum</i> – kuklík městský	<i>Leucanthemum vulgare</i> agg. – ko-pretna bílá
<i>Glechoma hederacea</i> – popenec břečťanolistý	<i>Linaria vulgaris</i> – lnice květel
<i>Glyceria fluitans</i> – zblochan vzplývavý	+ <i>Lolium multiflorum</i> – jilek mno-hokvětý
<i>Gnaphalium sylvaticum</i> – protěž lesní (6258/b, d; 6259/c; 6359/a, d)	(+) <i>L. perenne</i> – j. vytrvalý
<i>G. uliginosum</i> – p. bažinná	(+) <i>Lotus corniculatus</i> – štírovník růž- katý
<i>Heracleum sphondylium</i> – bol-ševník obecný	+ <i>Lupinus polyphyllus</i> – vlčí bob mnoholistý
<i>Hieracium</i> × <i>laevigatum</i> – je- střábník hladký (6160/c; 6260/d; 6458/b; 6460/d)	<i>Luzula campestris</i> – bika ladní (6158/c; 6359/a; 6560/a)
<i>H. pilosella</i> – j. chlupáček	<i>L. multiflora</i> – b. mnohokvětá (6158/b, c; 6159/c; 6459/a; 6460/ /d; 6560/a)
<i>H. sabaudum</i> – j. savojský (6258/ /c; 6358/c; 6458/c, d; 6460/d)	<i>L. pilosa</i> – b. chlupatá (6359/a)
<i>H. sylvaticum</i> – j. zední	<i>Lychnis flos-cuculi</i> – kohoutek luční
(+) <i>Holcus lanatus</i> – medyněk vlnatý	<i>Lycopus europaeus</i> – karbinec evropský
(+) <i>H. mollis</i> – m. měkký	<i>Lysimachia nummularia</i> – vrbina penizková
<i>Hypericum maculatum</i> – třezalka skvrnitá	<i>L. vulgaris</i> – v. obecná
<i>H. perforatum</i> – t. tečkováná	<i>Lythrum salicaria</i> – kyprej vrbice (6360/d; 6460/d; 6558/b)
<i>Hypochoeris radicata</i> – prasetník kořenatý	<i>Maianthemum bifolium</i> – pstro- ček dvoulistý
<i>Impatiens noli-tangere</i> – netý- kavka nedůtklivá (6258/b)	(+) <i>Matricaria chamomilla</i> – heřmá- nek pravý
<i>Juncus articulatus</i> – sítina článko- vaná	+ <i>M. discoidea</i> – h. terčovitý
<i>J. bufonius</i> agg. – s. žabí (6459/a)	<i>Medicago lupulina</i> – tolice děte- lová
<i>J. effusus</i> – s. rozkladitá	+ <i>M. sativa</i> – t. vojtěška
<i>Knautia arvensis</i> – chrastavec rolní	<i>Melilotus alba</i> – komonice bílá
C 4 <i>K. cf. kitaibelii</i> (= <i>K. arven- sis</i> × <i>kitaibelii</i>) – chrastavec Kitai- belův	<i>Mentha arvensis</i> s. l. – máta rolní
<i>Lamium album</i> – hluchavka bílá	<i>Mochringia trinervia</i> – matka trojžilná
<i>L. purpureum</i> – h. nachová	<i>Mycelis muralis</i> – mléčka zední
<i>Lapsana communis</i> – kapustka obecná	<i>Myosotis arvensis</i> – pomněnka rolní
+ <i>Larix decidua</i> – modřín opadavý	

- M. laxiflora – p. řídkokvětá (6257/a; 6258/c; 6358/b, c; 6361/c; 6558/b; 6559/a)
- M. nemorosa – p. hajní
- Odontites rubra – zdravínek červený (6360/d; 6558/b; 6559/a)
- Oxalis acetosella – šťavel kyselý
- Phalaris arundinacea – lesknice rákosovitá
- (+) Phleum pratense – bojínek luční
- (+) P. hubbardii – b. hlíznatý
- Phragmites australis – rákos obecný
- (+) Picea abies – smrk ztepilý
- Pimpinella major – bedrník větší (6258/c, d; 6259/c; 6358/b, c; 6458/a)
- P. saxifraga agg. – b. obecný
- (+) Pinus sylvestris – borovice lesní
- Plantago lanceolata – jitrocel kopinatý
- P. major – j. větší
- P. uliginosa – j. bažinný (6359/a, d; 6360/c, d)
- (+) Poa angustifolia – lipnice úzkolistá
- P. annua – l. roční
- P. compressa – l. smáčkнутá
- P. nemorosa – l. hajní
- (+) P. palustris – l. bahenní (6360/d)
- (+) P. pratensis s. s. – l. luční
- (+) P. trivialis – l. obecná
- Polygonum amphibium – rdesno obojživelné (6357/a, d; 6360/d; 6460/d)
- P. aviculare agg. – r. ptačí
- P. hydropiper – r. pepřník
- P. lapathifolium s. s. – r. blešník
- Populus tremula – topol osika
- Potentilla anserina – mochna husí
- P. argentea – m. stříbrná
- P. erecta – m. nátržník
- Prunella vulgaris – černohlávek obecný
- (+) Prunus avium – třešeň planá
- P. padus – střemcha obecná (6357/a, c, d; 6459/c; 6460/c, d)
- P. spinosa (6359/a; 6360/d)
- (+) Quercus robur – dub lemní
- Ranunculus acris ssp acris – pryskyřník prudký pravý
- R. auricomus agg. – p. zlatožlutý
- R. ficaria ssp. bulbifer – orsej jarní
- R. flammula – p. plamének
- R. repens – p. plazivý
- Raphanus raphanistrum – ředkev ohnice
- Rorippa palustris – rukev bahenní
- Rosa canina – růže šípková
- R. subcanina – r. pašípková (6261/c; 6360/d; 6458/b)
- Rubus caesius – ostružiník sivý
- R. fruticosus agg. – o. křovitý
- R. idaeus – maliník
- Rumex acetosa – šťovík kyselý
- R. acetosella agg. – š. menší
- R. crispus – š. kadeřavý
- R. obtusifolius – š. tupolistý
- Sagina procumbens – úrazník poléhavý
- Salix aurita – vrba ušatá (6158/b, c; 6159/a, c; 6257/a)
- S. caprea – v. jáva
- (+) S. fragilis – v. křehká
- (+) S. viminalis – v. košaršská (6257/c; 6357/a, d; 6359/a; 6361/c; 6558/b)
- Sambucus nigra – bez černý
- S. racemosa – b. hroznatý
- Sanguisorba officinalis – krvavec toten
- Scirpus sylvaticus – skřipina lesní
- Scleranthus annuus – chmerek roční (6159/c; 6359/d; 6459/c, d)
- Scrophularia nodosa – krtičník hlíznatý
- Scutellaria galericulata – šišák vroubkovaný (6359/a; 6460/d)
- Sedum maximum agg. – rozchodník veliký
- Senecio fuchsii – starček Fuchsův
- S. viscosus – s. lepivý
- S. vulgaris – s. obecný
- Silene alba – knotovka (= silenka) bílá

- Sinapis arvensis* – hořčice rolní (6358/c)
Sonchus arvensis – mléč rolní
S. oleraceus – m. zelinný
 (+) *Sorbus aucuparia* – jeřáb ptačí
 + *Spergula arvensis* – kolenec rolní
Spergularia rubra – kuřinka červená (6158/b, c, d; 6159/c; 6357/a, c; 6359/d)
Stachys palustris – čistec bahenní
S. sylvatica – č. lesní (6258/c)
Stellaria graminea – ptačinec trávolistý
S. media – p. žabinec
S. nemorum – p. hajní (6258/b, d; 6357/a; 6358/d; 6359/a)
S. uliginosa – p. mokřadní
Symphytum officinale – kostival lékařský
 + *Tanacetum parthenium* – kopretina řimbaba (6258/a, b; 6360/d; 6459/c)
T. vulgare – vratič obecný
Taraxacum officinale agg. – smetanka lékařská
Thlaspi arvense – penízek rolní
Thymus pulegioides – mateřídouška obecná
 (+) *Tilia cordata* – lipa srdčitá (6258/c; 6259/a, b; 6261/c)
 (+) *T. platyphyllos* – l. širolistá (6361/a, c; 6459/a; 6558/b)
Trifolium dubium – jetel pochybný (6360/d; 6361/a; 6458/b; 6559/a)
 + *T. hybridum* – j. zvrhlý
T. medium – j. prostřední (6158/d)
 (+) *T. pratense* – j. luční
 (+) *T. repens* – j. plazivý
 (+) *Trisetum flavescens* – trojštět žlutavý
Tripleurospermum inodorum – heřmánkovec přímořský
Ulmus glabra (= *scabra*) – jilm horský (6158/c; 6258/a; 6259/d; 6358/c)
Urtica dioica – kopřiva dvoudomá
Vaccinium myrtillus – brusnice borůvka
 C 3 *Valeriana dioica* – kozlík dvoudomý (6158/b, c, d; 6159/c)
Verbascum thapsus – divizna malokvětá (6459/c)
Veronica arvensis – rozrazil rolní
V. beccabunga – r. potoční
V. chamaedrys – r. rezekvítek
V. officinalis – r. lékařský
V. persica – r. perský
V. serpyllifolia – r. douškolistý (6357/c; 6359/a; 6360/d; 6459/a, b)
 (+) *Vicia angustifolia* agg. – vikev úzkolistá (6158/c, d; 6160/c)
V. hirsuta – v. chlupatá (6158/c)
V. sepium – v. plotní
Viola arvensis agg. – violka rolní
V. canina – v. psí (6158/c; 6159/a, c; 6258/b)
 + *V. odorata* – v. vonná (6261/c; 6257/c; 6360/d; 6458/d; 6459/c; 6558/b)
V. palustris – v. bahenní (6158/b, c, d; 6159/a, c; 6257/c)
V. reichenbachiana – v. lesní (6258/b; 6359/a)

3. Výčet zplaňujících a vysazovaných druhů:

+ <i>Acer negundo</i> – javor jasanolistý	+ <i>Lathyrus latifolius</i> – hrachor velkolistý
+ <i>Aesculus hippocastanea</i> – jírovec maďal	+ <i>Linum usitatissimum</i> – len setý
+ <i>Althaea officinalis</i> – pruskurník lékařský	+ <i>Lunaria annua</i> – měsícnice roční
+ <i>Amaranthus caudatus</i> – laskavec ocasatý	+ <i>Lycium barbarum</i> – kustovnice cizi
+ <i>Anaphalis margaritacea</i> – plesnivka perlová	+ <i>Lysimachia punctata</i> – vrbina tečkovaná
+ <i>Angelica archangelica</i> – angelika lékařská	+ <i>Kochia scoparia</i> var. <i>trichophylla</i> – bytel metlatý (letní cypřišek)
+ <i>Anethum graveolens</i> – kopr vonný	+ <i>Mentha × piperita</i> – máta peprná
+ <i>Aurinia</i> (= <i>Alyssum</i>) <i>saxatilis</i> – tařice skalní	+ <i>Oenothera erythrosepala</i> – pupalka rudokališní
+ <i>Borago officinalis</i> – brutnák lékařský	+ <i>Ornithogallum nutans</i> – snědek nicí
+ <i>Brassica napus</i> – brukev řepka	+ <i>Papaver somniferum</i> – mák setý
+ <i>B. oleracea</i> – b. zelná	+ <i>Parthenocissus inserta</i> – loubinec psí víno
+ <i>Calendula officinalis</i> – měsíček lékařský	+ <i>Phytolacca esculenta</i> – ločidlo ječdlé
+ <i>Cephalaria gigantea</i> – hlavatka obrovská	+ <i>Philadelphus</i> cf. <i>coronarius</i> – pustoryl „věncový“
+ <i>Cerastium tomentosum</i> – rožec plstnatý	+ <i>Physalis</i> cf. <i>alkekengii</i> – mochyň židovská třeseň
+ <i>Cicerbita macrophylla</i> – mlčivec velkolistý	+ <i>Phacelia tanacetifolia</i> – svazenka vratičolistá
+ <i>Corydalis lutea</i> – dymnivka žlutá	+ <i>Physocarpus opulifolius</i> – tavola kalinolistá
+ <i>Cornus alba</i> – svída bílá	+ <i>Pinus strobus</i> – borovice hedvábná (vejmutovka)
+ <i>Cosmos bipinnata</i> – krásenka zpeřená	+ <i>P. banksiana</i> – b. banksovka
+ <i>Cymbalaria muralis</i> – zvětšinec zední	+ <i>P. nigra</i> – b. černá
+ <i>Digitalis purpurea</i> – náprstník červený	+ <i>Populus alba</i> – topol bílý
+ <i>Euphorbia lathyris</i> – pryšec skočcový	+ <i>Populus nigra</i> – topol černý
+ <i>Helianthus annuus</i> – slunečnice roční	+ <i>Prunus cerasifera</i> – slivoň myrobalán
+ <i>H. decapetalus</i> – slunečnice roční	+ <i>P. mahaleb</i> – slivoň mahalebka
+ <i>H. decapetalus</i> – topinambur chudokvětý	+ <i>Pyrus communis</i> – hrušeň obecná
+ <i>H. tuberosus</i> – t. hlíznatý	+ <i>Quercus rubra</i> – dub červený
+ <i>Hordeum jubatum</i> – ječmen hrivnatý	+ <i>Pseudotsuga menziesii</i> – douglaska tisolistá
+ <i>Inula helenium</i> – oman pravý	+ <i>Ribes nigrum</i> – meruzalka černá
	+ <i>Rosa glauca</i> – růže sivá
	+ <i>R. rugosa</i> – r. svraskalá
	+ <i>Rudbeckia hirta</i> – třapatka srstnatá

+ <i>Rumex scutatus</i> – šťovík štitnatý	+ <i>Sinapis alba</i> – hořčice bílá
+ <i>Sagittaria latifolia</i> – šípátka širolistá	+ <i>Spiraea salicifolia</i> – tavolník vrbo-
listý
+ <i>Scilla bifolia</i> – ladoňka dvoulistá	+ <i>Symphoricarpos rivularis</i> – pá-
melník poříční
+ <i>Scorzonera hispanica</i> – hadí
mord španělský („černý kořen“)	+ <i>Syringa vulgaris</i> – šeřík obecný
+ <i>Sedum album</i> – rozchodník bílý	+ <i>Telekia speciosa</i> – kolotočník
ozdobný
+ <i>S. reflexum</i> – r. skalní	+ <i>Thladiantha dubia</i> – loubenka po-
chybná
+ <i>S. spurium</i> – r. zvrhlý	+ <i>Trifolium resupinatum</i> – jetel
zvrácený
+ <i>Silphium perfoliatum</i> – mužák
prorostlý	
+ <i>Silybum marianum</i> – ostropestřec
mariánský	

4. Výběr druhů pravděpodobně mylně udávaných z území Havlíčkobrod- ska:

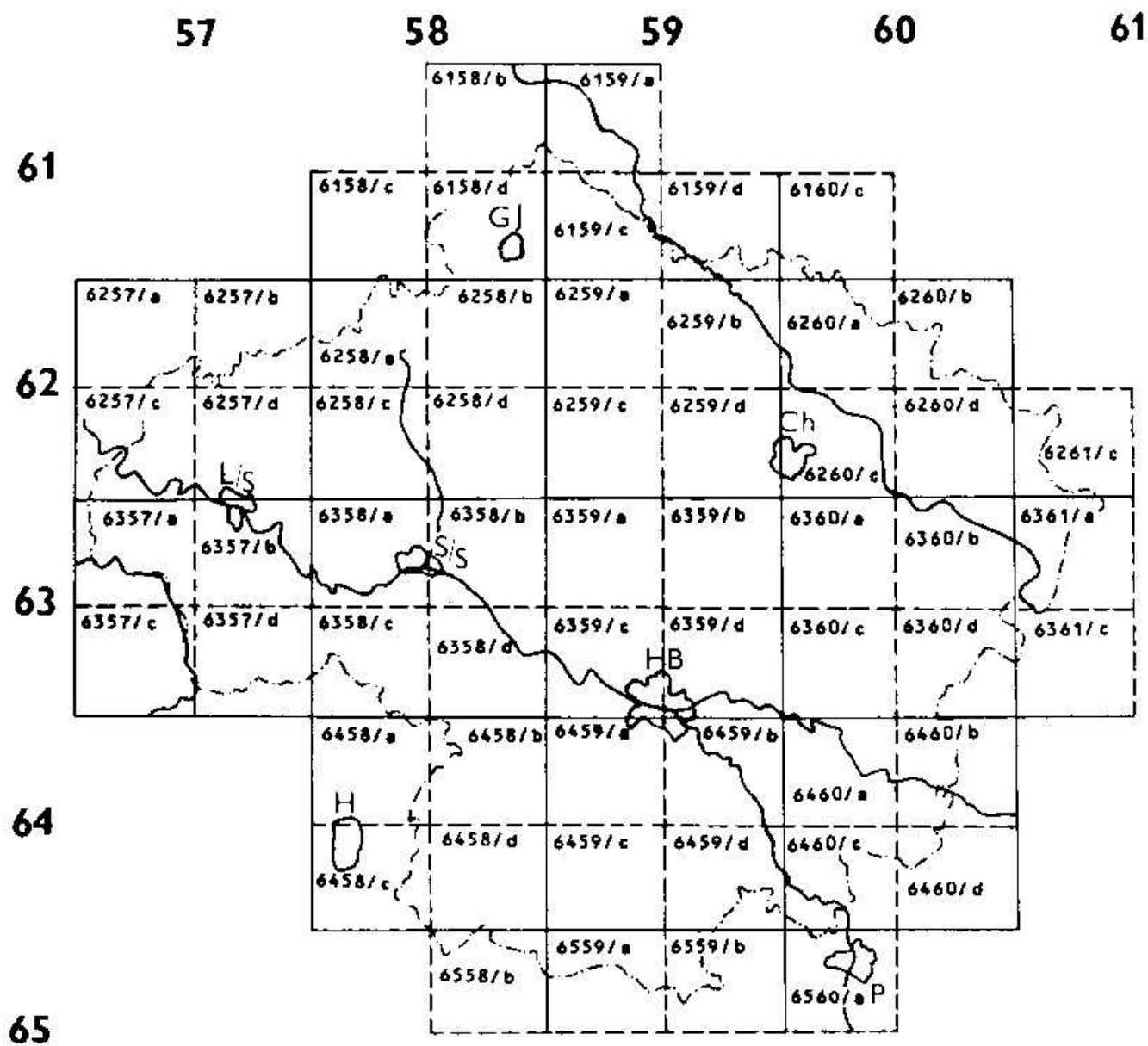
<i>Achillea pannonica</i> – řebríček
pannonský	<i>Orchis militaris</i> – vstavač vojen-
ský
<i>Allium montanum</i> – česnek hor-
ský	<i>Pilularia globulifera</i> – míčovka
kulonosná
<i>Arnica montana</i> – prha arnika	<i>Ranunculus cf. peltatus</i> – lakušník
štitnatý
<i>Ceratophyllum submersum</i> – růž-
katec potopený	<i>Rumex hydrolapathum</i> – šťovík
koňský
<i>Eryngium campestre</i> – máčka
ladní	<i>Scirpus radicans</i> – skřípina koře-
nující
<i>Euphorbia virgata</i> – pryšec prut-
natý	<i>Utricularia vulgaris</i> – bublinatka
obecná
<i>Melampyrum sylvaticum</i> – čer-
nýš lesní	a další druhy.

Citovaná literatura:

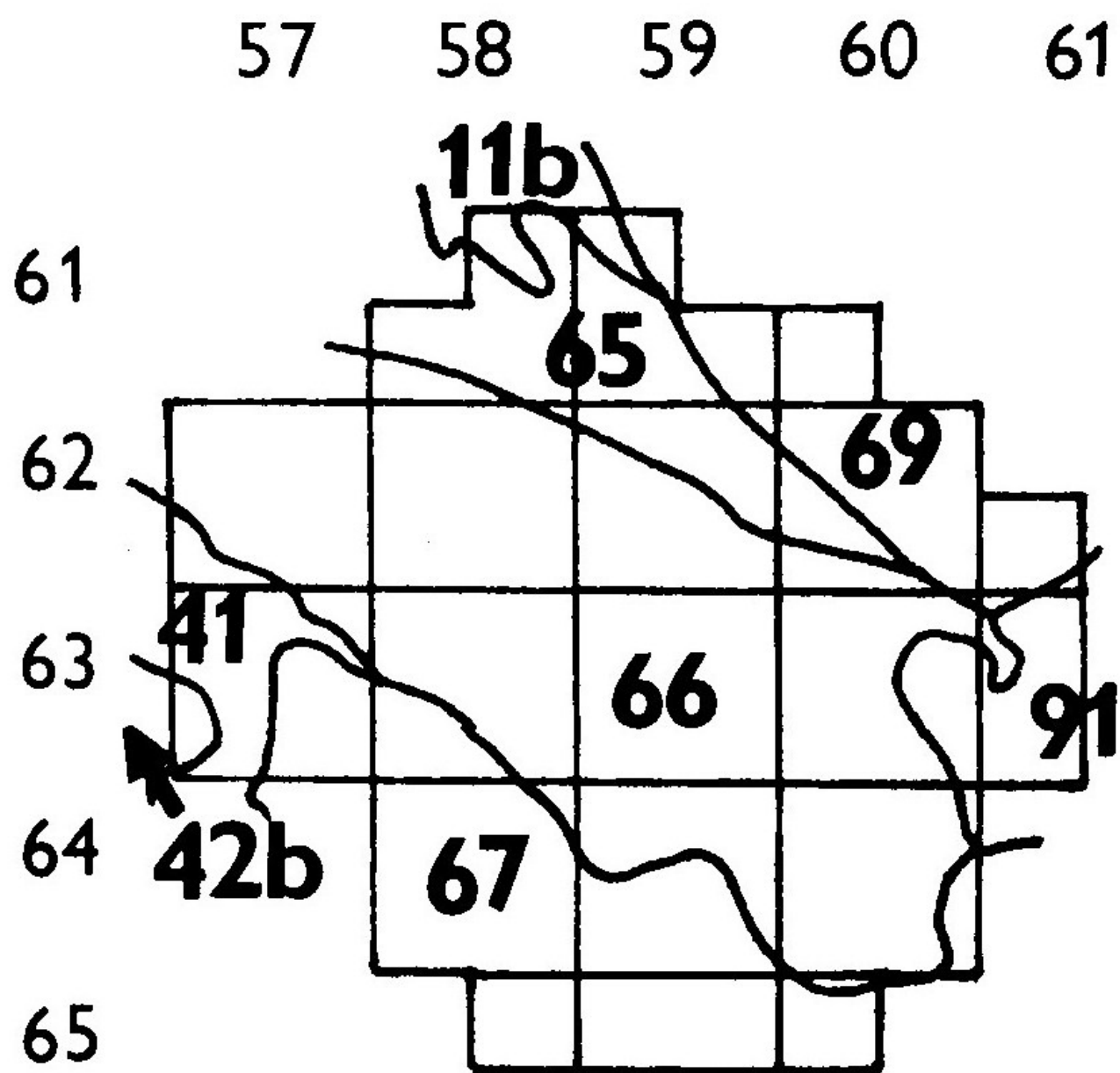
- Demek J. et al. (1966): Atlas Československé socialistické republiky. – Praha.
- Ehrendorfer E. et al. (1973): Liste der Gefäßpflanzen Mitteleuropas. Ed. 2. – Stuttgart.
- Hadač E. (s. a.): Materiály ke květeně východních Čech. – ms. [Depon. In: Zámek, Pardubice].
- Holub J., Procházka F., Čeřovský J. (1979): Seznam vyhynulých, endemických a ohrožených taxonů vyšších rostlin květeny ČSR (1. verze). – Preslia, Praha, 51: 213–237.
- Kodym O. et al. (1967): Geologická mapa ČSSR. – Praha.
- Mikyška R. et al. (1972): Geobotanická mapa ČSSR. 1. České země. – Praha.
- Slavík B. (1971): Metodika síťového mapování ve vztahu k přípravovému atlasu ČSR. – Zpr. Čs. Bot. Společ., Praha, 6: 55–63.
- Slavík B. (1972): Příprava fytogeografického atlasu ČSR. – Acta Ecol. Natur. Region., Praha, 1: 24–28.

Shrnutí:

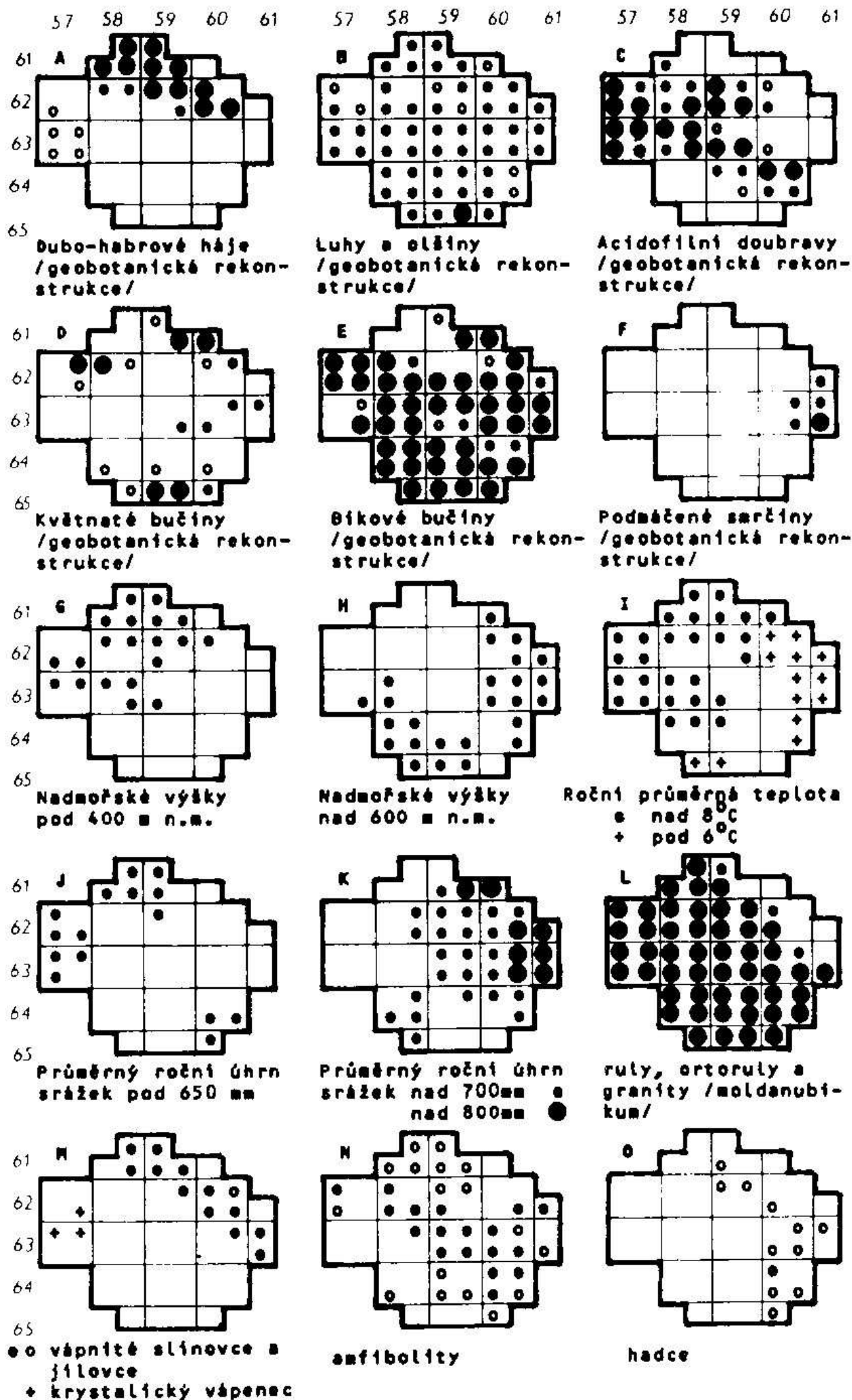
Práce přináší přehled všech téměř 1 200 druhů, poddruhů a kříženců květeny havlíckobrodského okresu. Jde o úvodní studii ke květeně regionu, který je výsledkem terénní práce v letech 1982–1989.

obr. 1 Přehledná mapa území s vyznačenými kvadranty středoevropského síťového mapování.

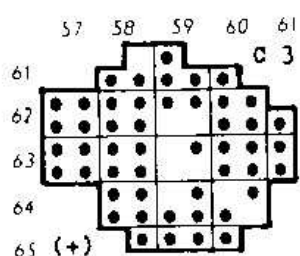

obr. 2 Fytogeografické členění území (11b – Poděbradské Polabí, 41 – Střední Povltaví, 42b – Táborsko-vlašimská pahorkatina, 65 – Kutnohorská pahorkatina, 66 – Hornosázavská pahorkatina, 67 – Českomoravská vrchovina, 69 – Železné hory, 91 – Žďárské vrchy).

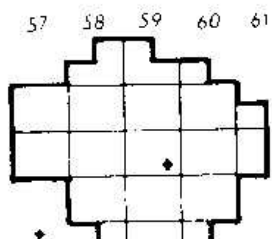

obr. 3 Geobotanické, orografické, klimatické a geologické charakteristiky území (údaje v kartogramech A–F a L–O jsou odstupňovány podle zastoupení sledovaného faktoru v kvadrantu: ● větší část plochy kvadrantu, • menší část plochy kvadrantu, ○ nepatrná část plochy kvadrantu.

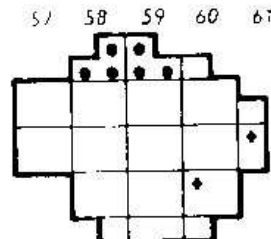
obr. 4–32 Výsledky průzkumu květeny Havlíčkobrodska publikované formou síťových kartogramů. →

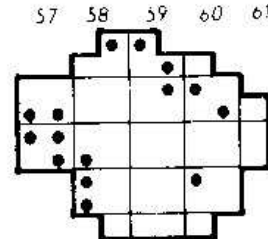
Abies alba
jehla bílá

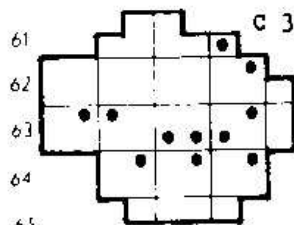
Abutilon theophrasti - mraček Theophrastův

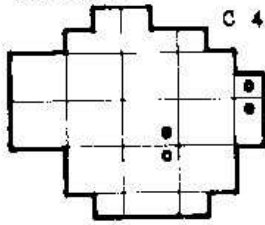
Acer campestre
javor babyka

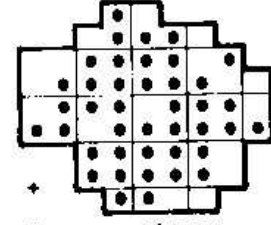
Acinus arvensis
maruška pamětník

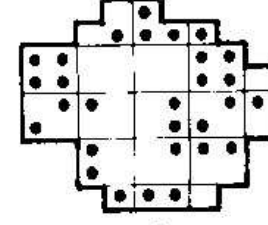
Aconitum variegatum - oměj pestrý

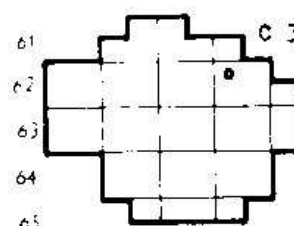
A. vulpina
o.vlčí mor

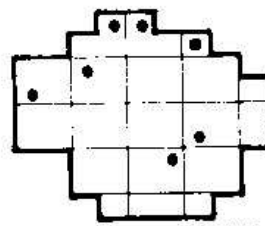
Acorus calamus
puškvorec obecný

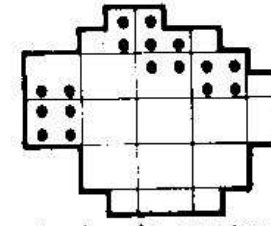
Actaea spicata
semorostlík klasnatý

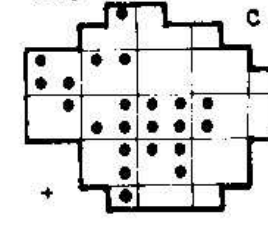
Adonis aestivalis
hlaváček letní

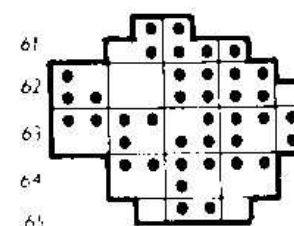
Adoxa moschatellina - pižmovka mošusová

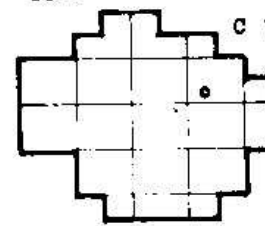
Agrimonia eupatoria - Pepík lékařský

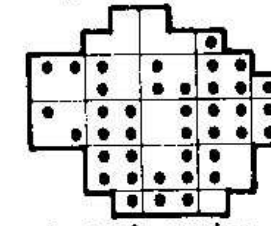
A. procera
F.vonný

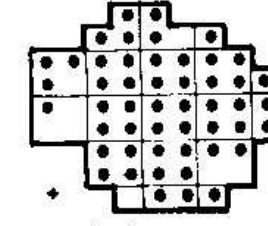
Agropyron caninum
pýr psí

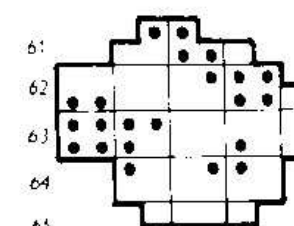
Agrostemma githago
koukol polní

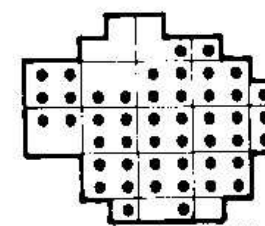
Agrostis canina
pajneček psí

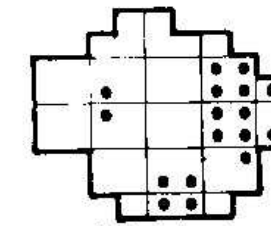
A. gigantea
p.obrovský

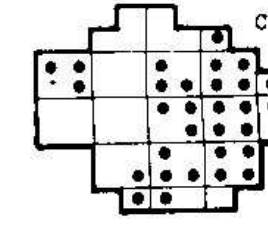
Ajuga genevensis
zběhovce ženský

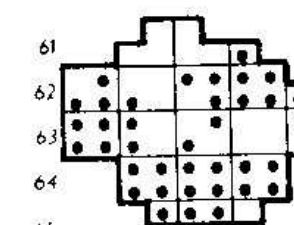
Alchemilla acutifolia - kontryhel ostrolaločný

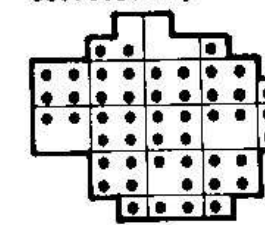
A. crinita
k.vlasatý

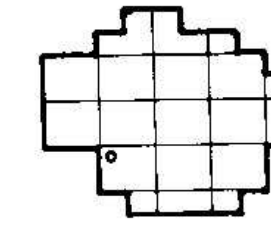
A. glabra
k.lysý

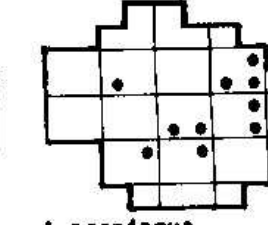
A. glaucescens
k.nasivělý

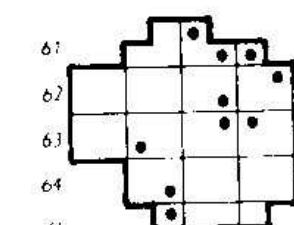
A. gracilis
k.šitý

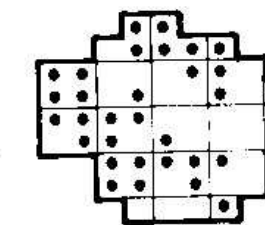
A. plicata
k.řasnatý

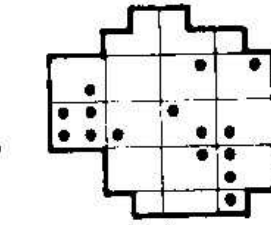
A. propinqua
k.přibuzný

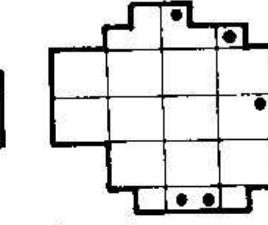
A. xanthochlora
k.zelenokvětý

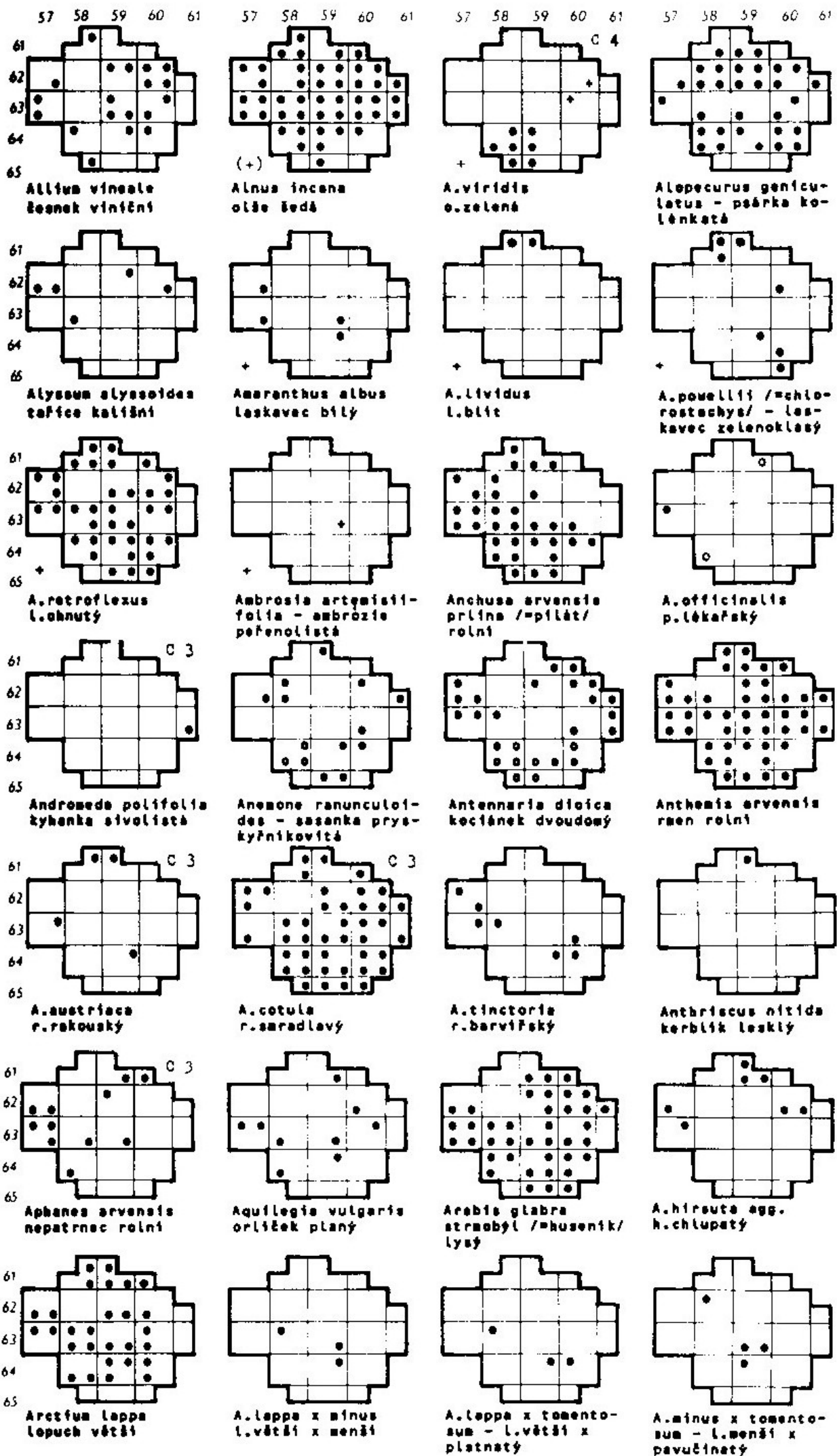
Alliaria petiolata
žesnáček lékařský

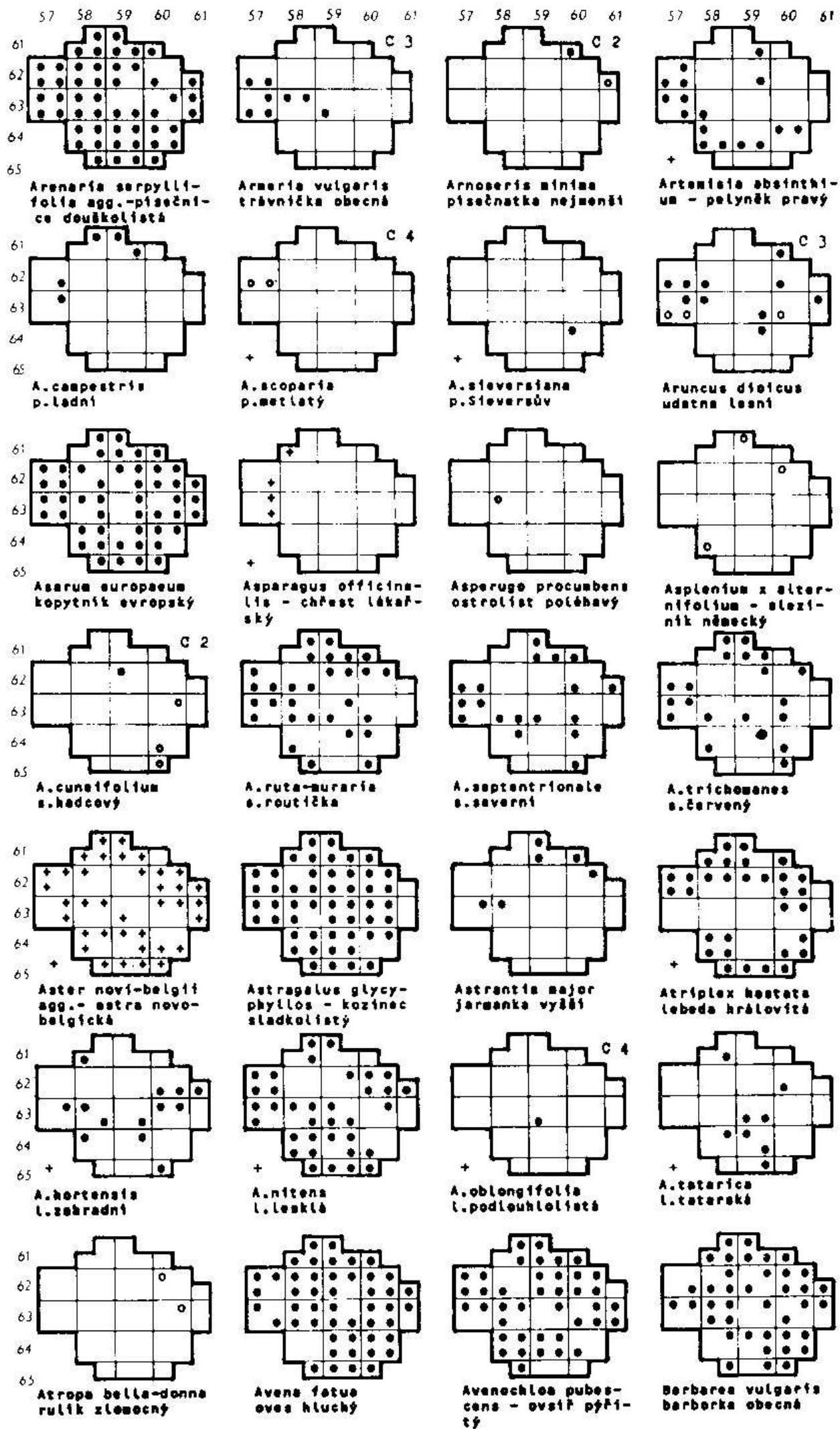

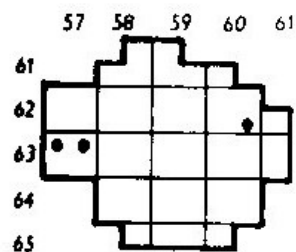
Allium oleraceum
česnek salinný

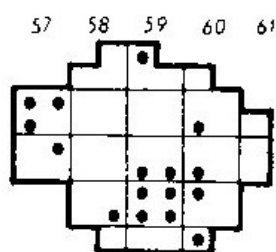
A. ursinum
č.medvědí

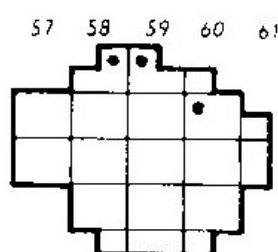

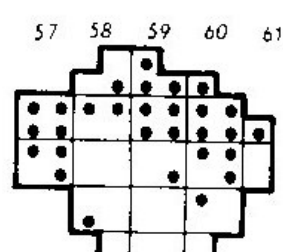
Berberis vulgaris
dřevitál obecný

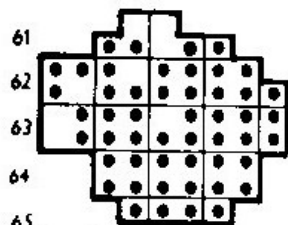
Berberis incana
šedivka šedivá

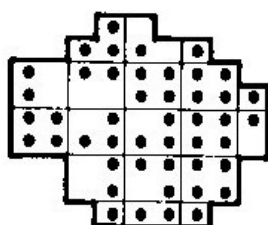
Berula erecta
potočník vzpřímený

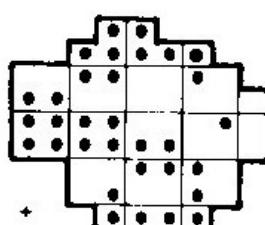
Betonica officinalis - bukvice lékařská

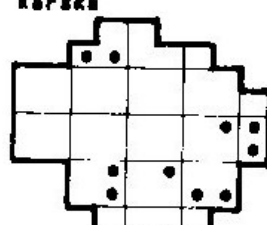
Betula pubescens
bříza pýřitá

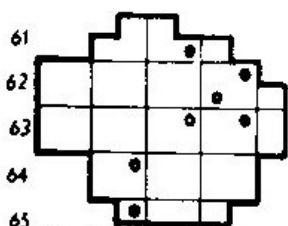
Bidens cernua
dvouzubec nízký

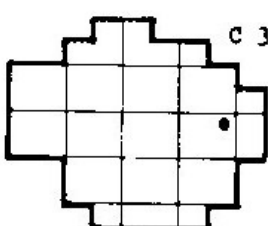
B. frondosa
B. listeri

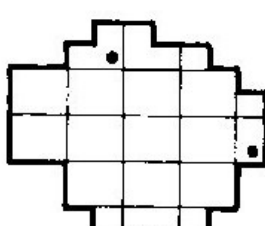
B. radiata
d. paprskovitý

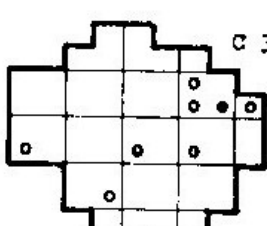
Blechnum spicant
žabrovce různolistá

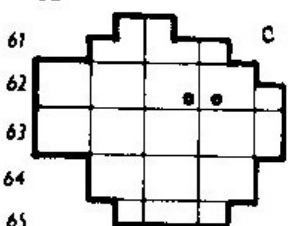
Blymus compressus
skřipinka smáčknutá

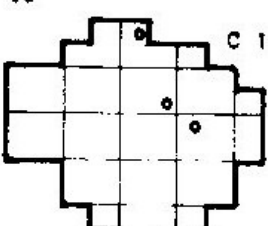
Bolboschoenus maritimus - kamýšník přímý

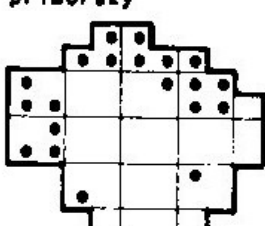
Botrychium lunaria
vratička měsíční

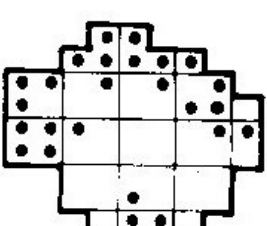
B. matricariifolium
v. heřmánkolistá

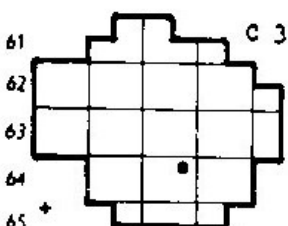
B. multifidum
v. anohoklenná

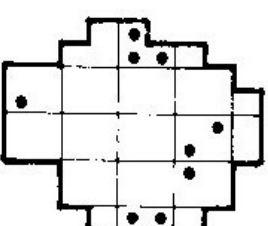
Brachypodium pinnatum - válečka prapořitá

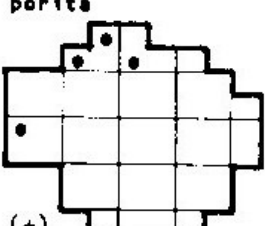
B. sylvaticum
v. lesní

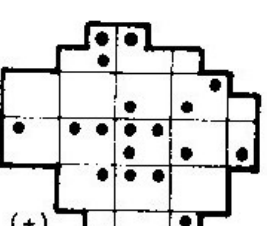
Bromus arvensis
s. polní

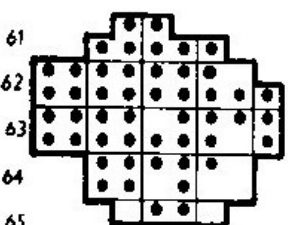
B. benekenii
s. Benekenův

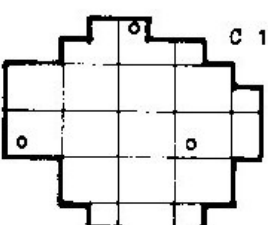
B. erectus
s. vzpřímený

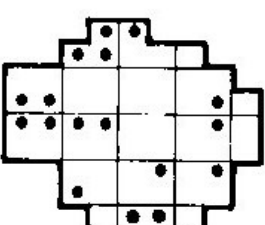
B. inermis
s. bezbranný

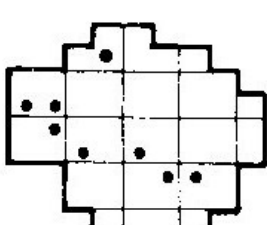
B. mollis
s. měkký

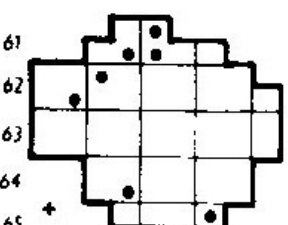
B. secalinus
s. stoklase

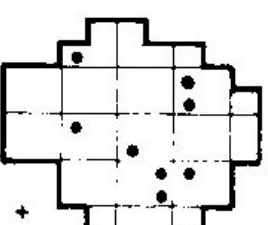
B. sterilis
s. jalový

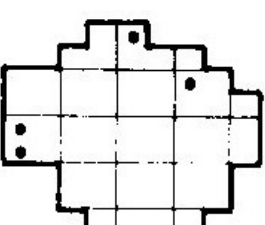
B. tectorum
s. střešní

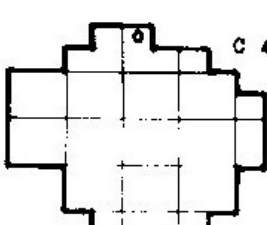
Bryonia alba
poseď bílý

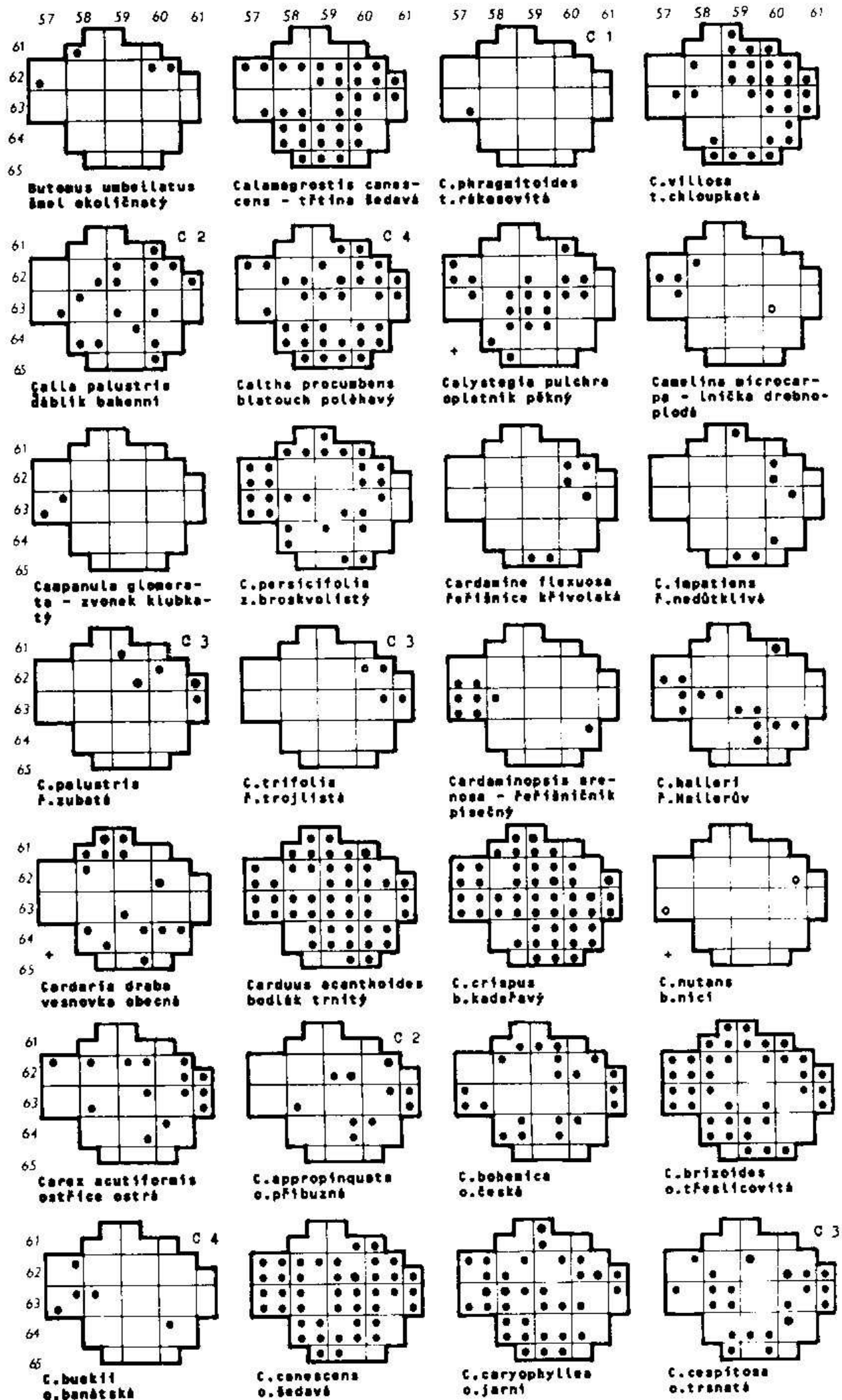
Bunias orientalis
rukevnik východní

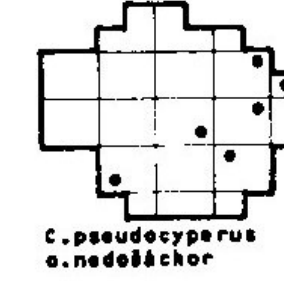
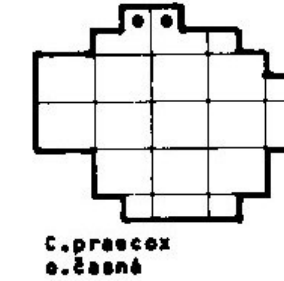
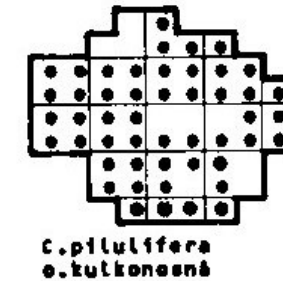
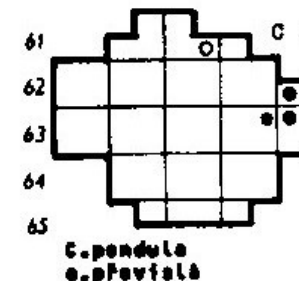
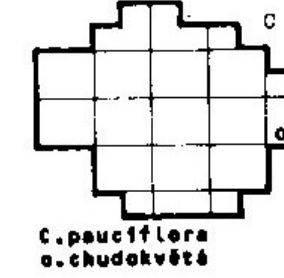
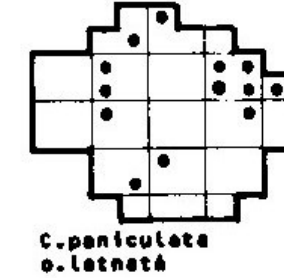
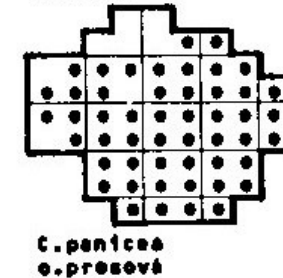
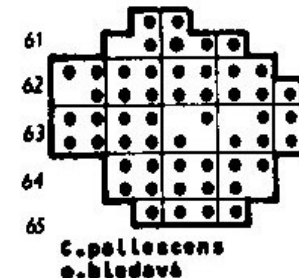
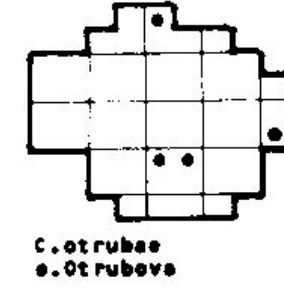
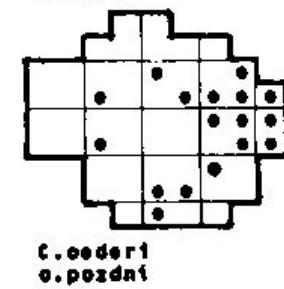
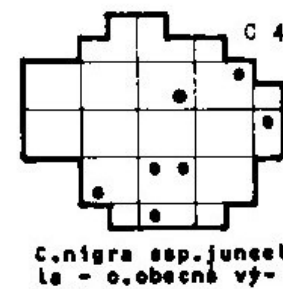
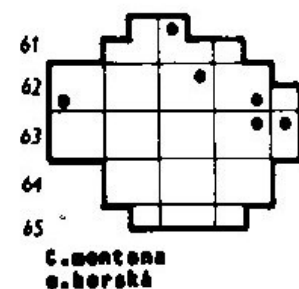
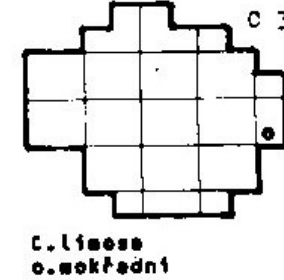
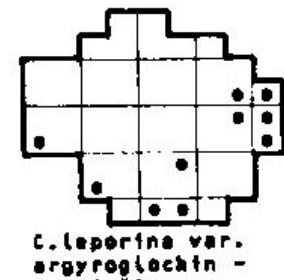
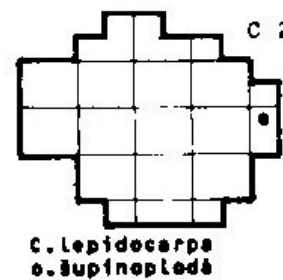
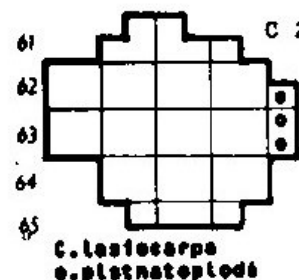
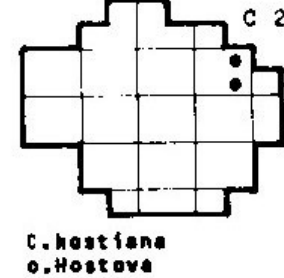
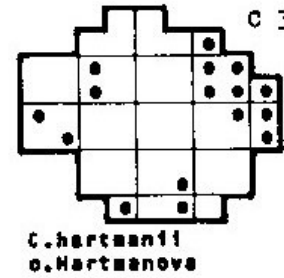
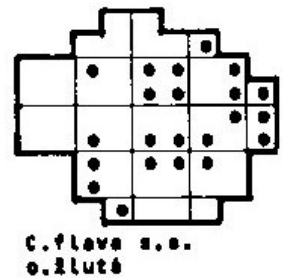
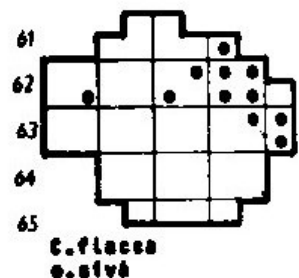
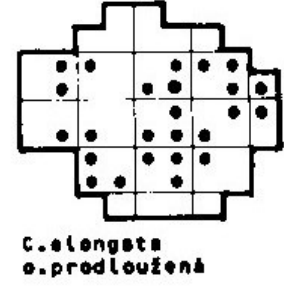
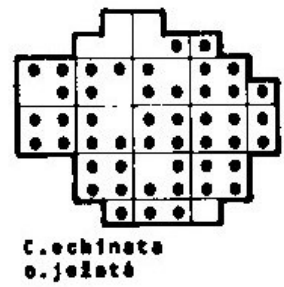
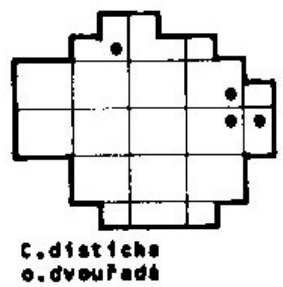
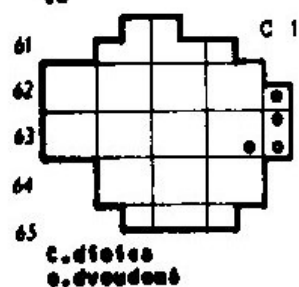
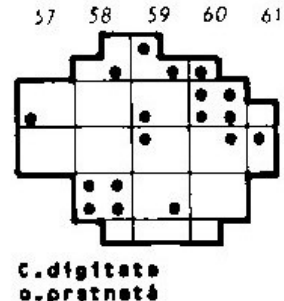
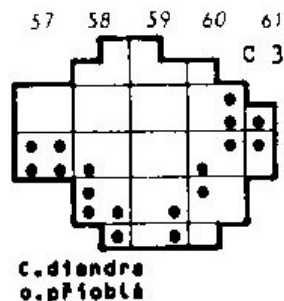
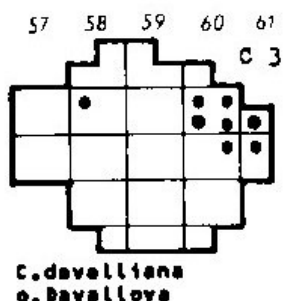
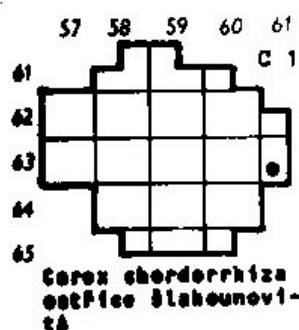

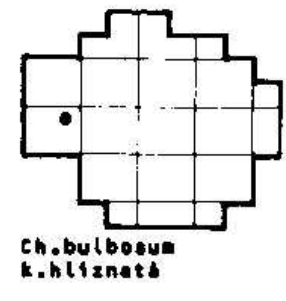
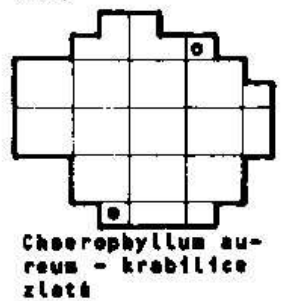
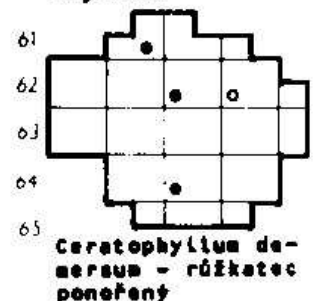
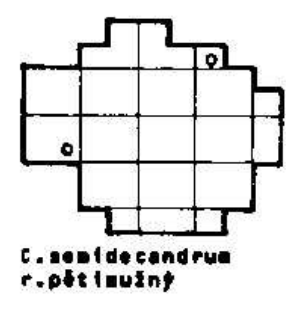
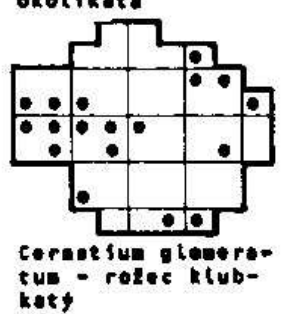
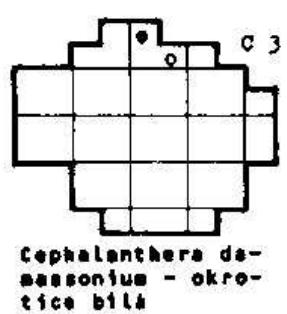
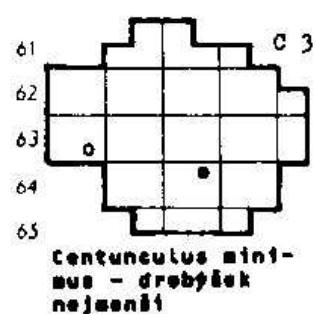
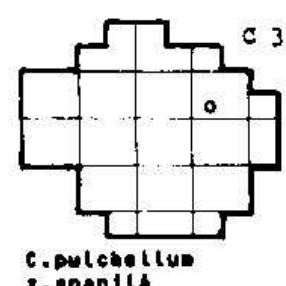
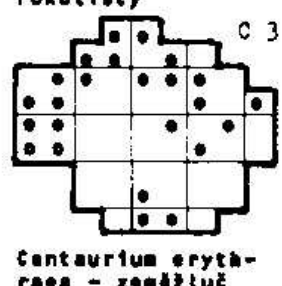
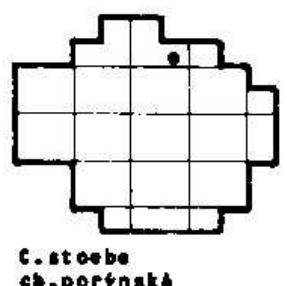
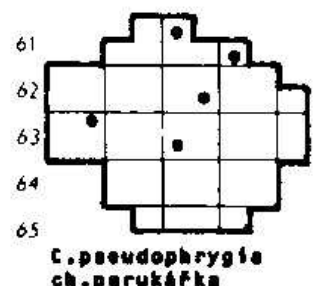
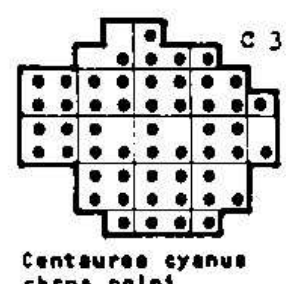
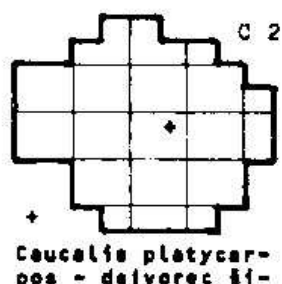
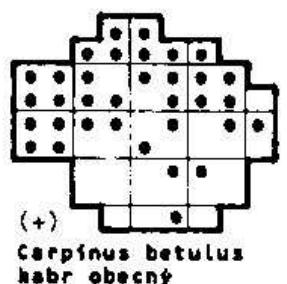
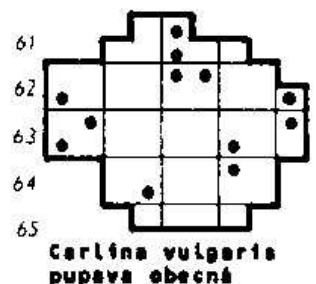
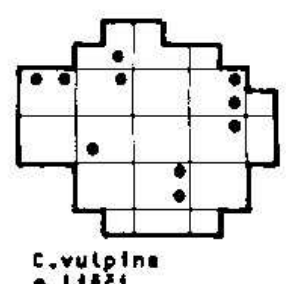
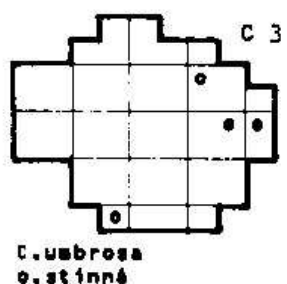
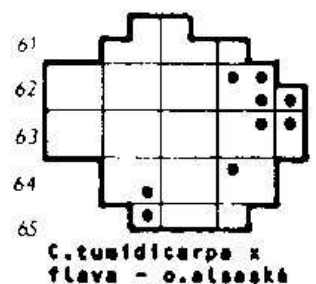
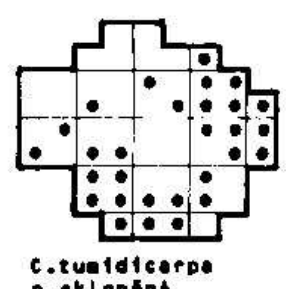
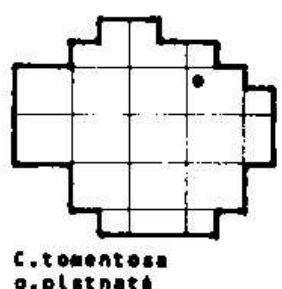
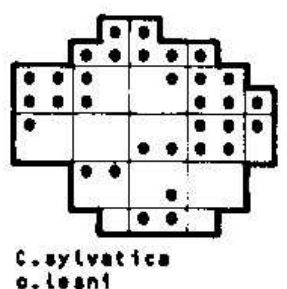
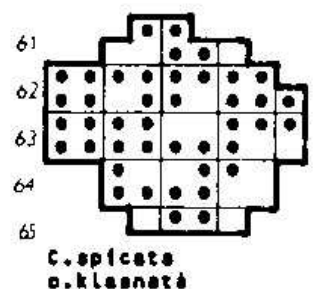
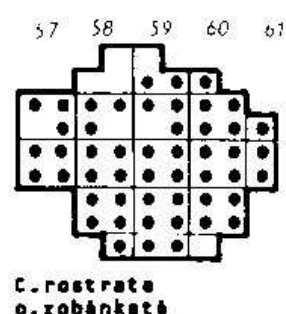
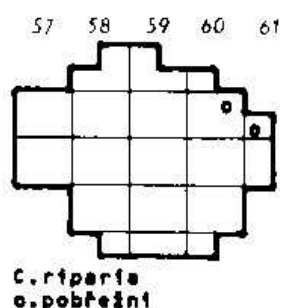
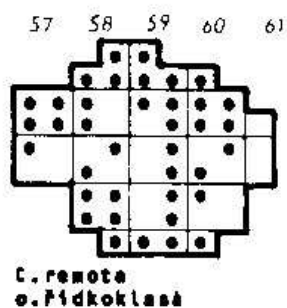
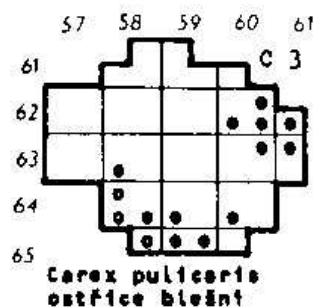
Bupleurum falcatum
prorostlík erpovitý

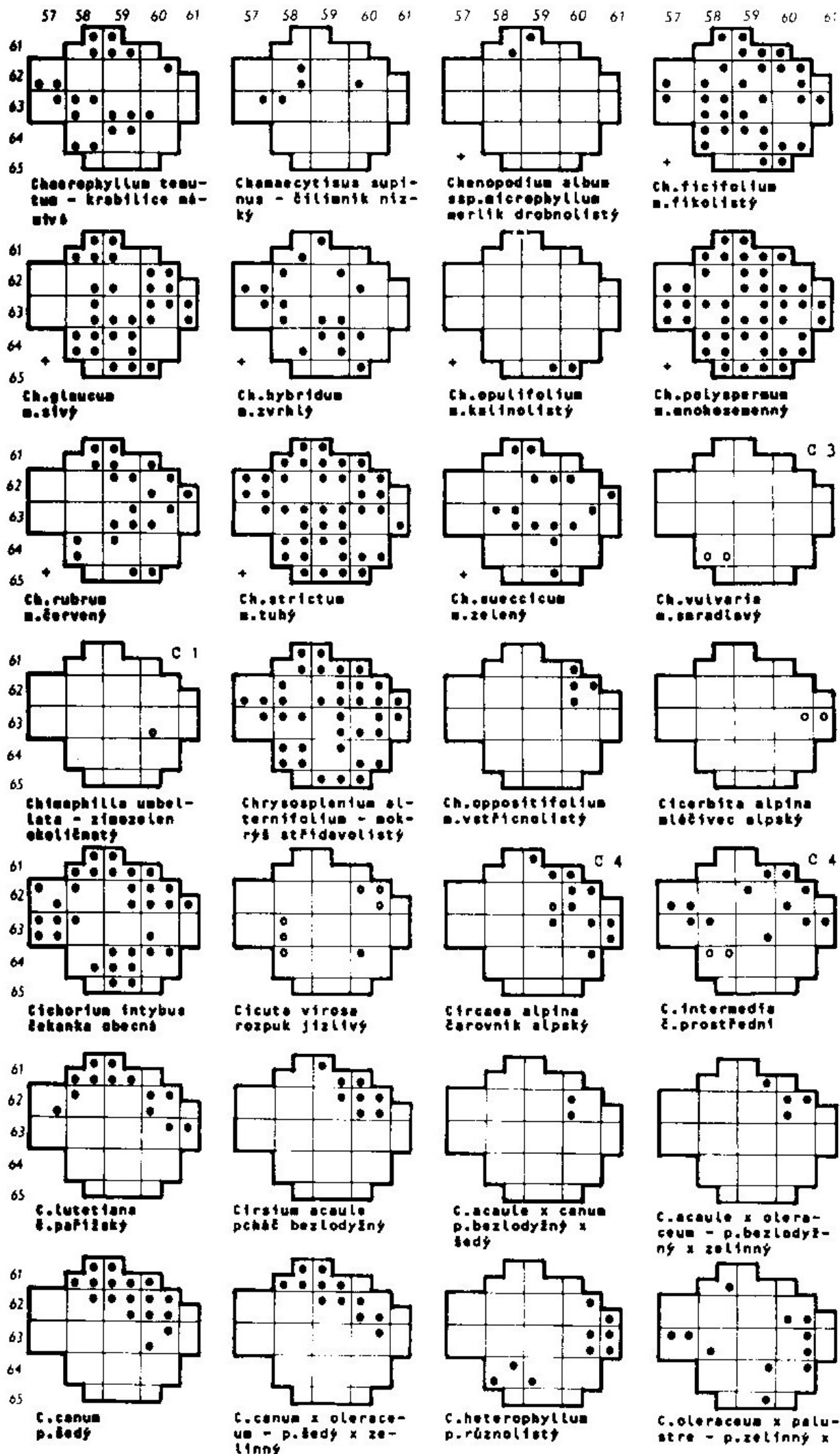

B. longifolium
p. dlouholistý

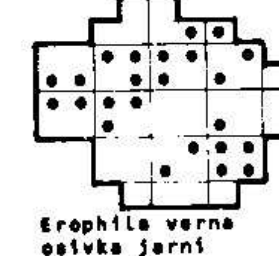
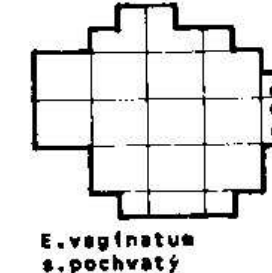
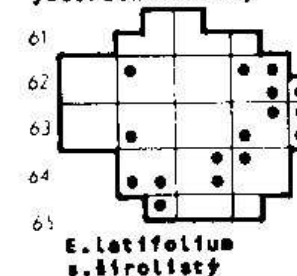
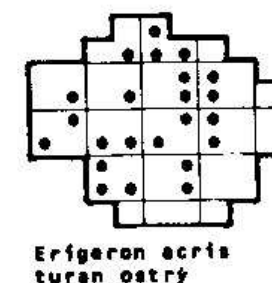
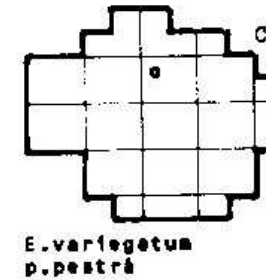
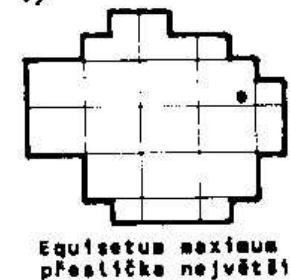
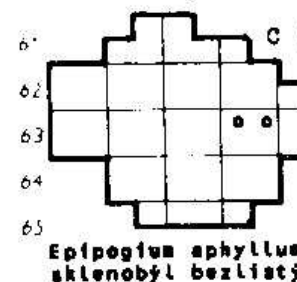
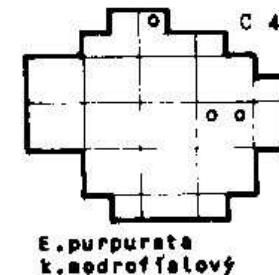
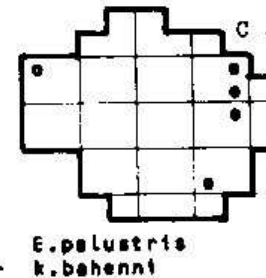
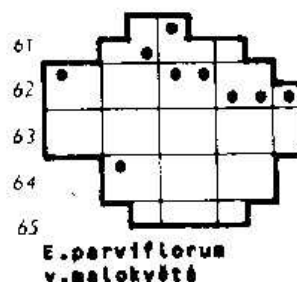
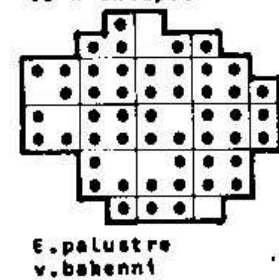
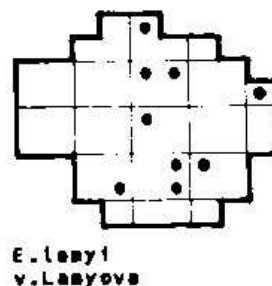
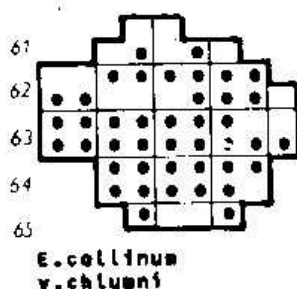
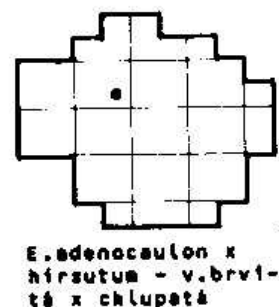
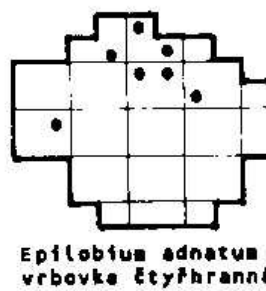
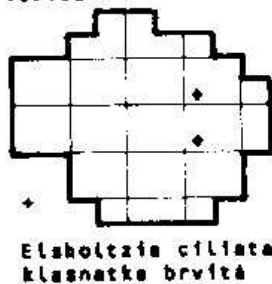
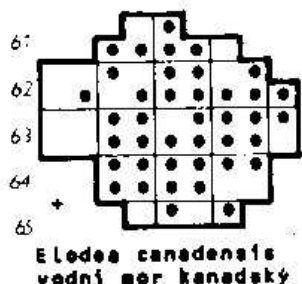
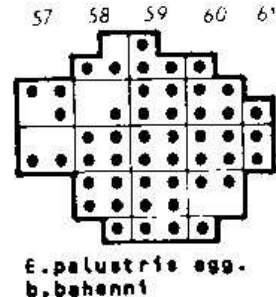
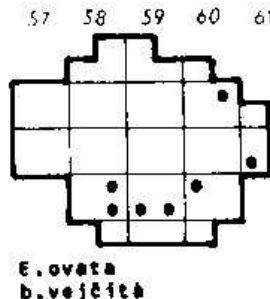
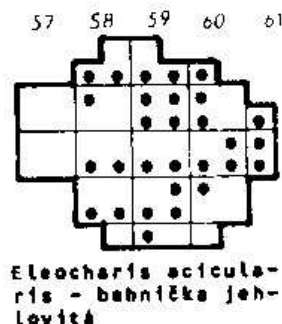
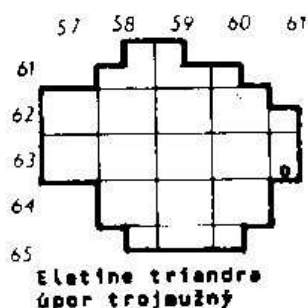

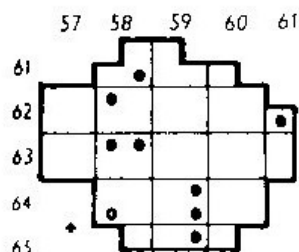

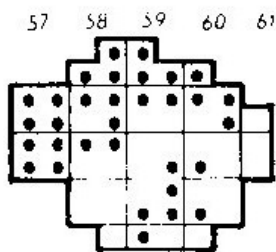
57 58 59 60 61	57 58 59 60 61	57 58 59 60 61	57 58 59 60 61
61 62 63 64 65	61 62 63 64 65	61 62 63 64 65	61 62 63 64 65
<i>Cirsium oleraceum</i> x <i>rivulare</i> - pcháč ze- linný x potoční	<i>C. palustre</i> x <i>rivulare</i> - p. bahenní x po- toční	<i>C. pannonicum</i> p. panonský	<i>C. rivulare</i> p. potoční
61 62 63 64 65	61 62 63 64 65	61 62 63 64 65	61 62 63 64 65
<i>Clematis vitalba</i> plamének pltní	<i>C. recta</i> p. pfmý	<i>Clinopodium vulgare</i> - maruška kli- nopád	<i>Coeloglossum viride</i> - vemeníček ze- lený
61 62 63 64 65	61 62 63 64 65	61 62 63 64 65	61 62 63 64 65
<i>Colebitum autumnale</i> ocún jesenní	<i>Coleanthus subtilis</i> puchýřka útlá	<i>Comarum palustre</i> zábělník bahenní	<i>Commelina communis</i> křížatka obecná
61 62 63 64 65	61 62 63 64 65	61 62 63 64 65	61 62 63 64 65
<i>Conium maculatum</i> bolekav plamatý	<i>Consolida regalis</i> ostrožka stražka	<i>Convallaria majalis</i> konvalinka vonná	<i>Coraliorhiza trifida</i> - korállice trojklanná
61 62 63 64 65	61 62 63 64 65	61 62 63 64 65	61 62 63 64 65
<i>Cernus sanguinea</i> svida krvavá	<i>Corydalis cava</i> dymnivka dutá	<i>Corydalis intermedia</i> - dymnivka bo- bová	<i>Crataegus cf. curvisepala</i> - hloh křivokalištní
61 62 63 64 65	61 62 63 64 65	61 62 63 64 65	61 62 63 64 65
<i>C. cf. x macrocarpa</i> h. velkoplodý	<i>C. cf. monogyna</i> h. jednobližný	<i>C. cf. oxyacantha</i> h. obecný	<i>Crepis capillaris</i> škerda vláskovitá
61 62 63 64 65	61 62 63 64 65	61 62 63 64 65	61 62 63 64 65
<i>C. succisifolia</i> š. čerthusolistá	<i>Cruciata glabra</i> svízelka jarní	<i>C. laevipes</i> s. křizatá	<i>Cucubalus baccifer</i> nadmutice bobulnatá

57 58 59 60 61	57 58 59 60 61	57 58 59 60 61	57 58 59 60 61
61 62 63 64 65 <i>Cuscuta epilinum</i> kuketice hubilen	61 62 63 64 65 <i>C. epithymum</i> k. povázka	61 62 63 64 65 <i>C. europaea</i> k. evropská	61 62 63 64 65 <i>Cyperus fuscus</i> šáchor hnědý
61 62 63 64 65 <i>Cystopteris fragilis</i> puchýřník křehký	61 62 63 64 65 <i>Dactylis polygama</i> srha anohomanželná	61 62 63 64 65 <i>Dactylorhiza fuchsii</i> vstavač / = prstnatec / fuchsův	61 62 63 64 65 <i>D. majalis</i> - vsta- vač / = prstnatec / májový
61 62 63 64 65 <i>D. sambucina</i> vstavač / = prstnatec / bezový	61 62 63 64 65 <i>Danthonia decumbens</i> trojzub poléhavý	61 62 63 64 65 <i>Daphne mezereum</i> lýkovec jedovatý	61 62 63 64 65 <i>Datura stramonium</i> durman obecný
61 62 63 64 65 <i>Dentaria bulbifera</i> byčelnice cibulko- nosná	61 62 63 64 65 <i>D. enneaphylla</i> k. devítistá	61 62 63 64 65 <i>Descarainia sophia</i> úhorník anohodilný	61 62 63 64 65 <i>Dianthus armeria</i> hvozdík svažitý
61 62 63 64 65 <i>D. carthusianorum</i> k. kartouzek	61 62 63 64 65 <i>Digitalis grandiflora</i> - náprstník klinožlutý	61 62 63 64 65 <i>Digitalis ischaemum</i> - rosička lysá	61 62 63 64 65 <i>D. sanguinalis</i> r. krvavá
61 62 63 64 65 <i>Alphacistrum complanatum</i> agg. - plav- vůň zploštělý	61 62 63 64 65 <i>Dipsacus sylvestris</i> - ščotka lesní	61 62 63 64 65 <i>Drosera rotundifolia</i> - rosnatka okrouhlolistá	61 62 63 64 65 <i>D. carthusiana</i> k. ostěnkatá
61 62 63 64 65 <i>Dryopteris dilatata</i> - kaprad širo- listé	61 62 63 64 65 <i>Echinochloa crus- galli</i> - ježetka kuří noha	61 62 63 64 65 <i>Echinops sphaero- cephalus</i> - bálo- trn kulohlavý	61 62 63 64 65 <i>Elatine hydropiper</i> ôpor pepřník

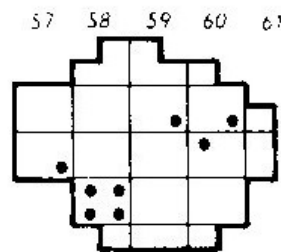

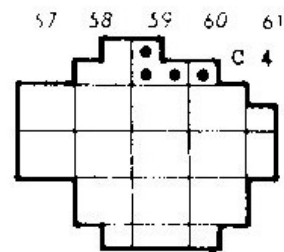
Erysimum durum
trýzel tvrdý

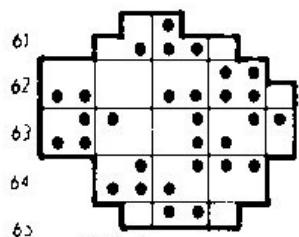
Euonymus europaea
bralen evropský

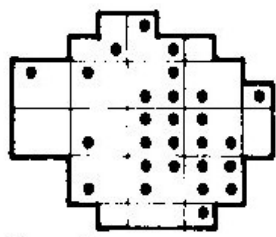
Eupatorium cannabinum - sedec konopát

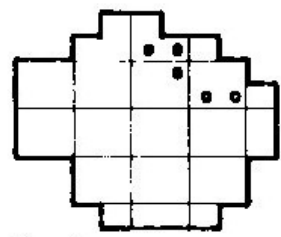
Euphorbia amygdaloides - pryšec mandloňovitý

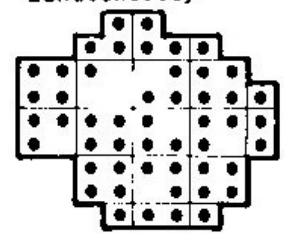
E. dulcis
p. sladký

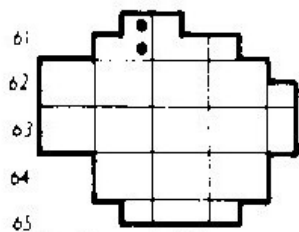
E. esula
p. obecný

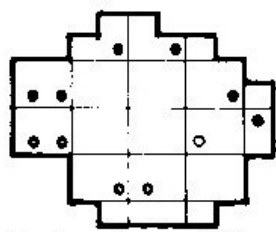
E. exigua
p. drobný

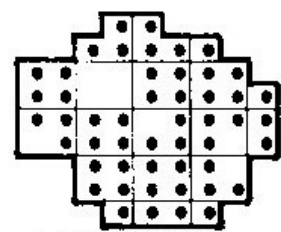
E. peplus
p. okrouhlý

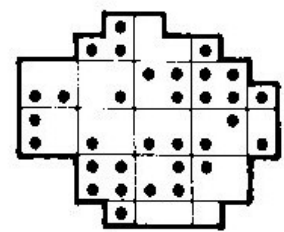
E. platyphyllos
p. plocholistý

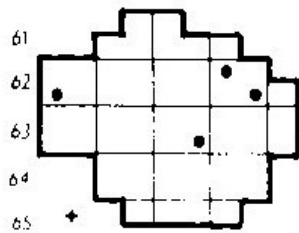
Euphrasia nemorosa
světlík hajní

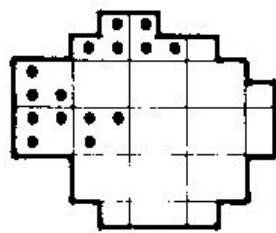
E. officinalis
s. lékařský

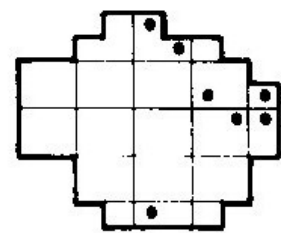
E. stricta
s. tuhý

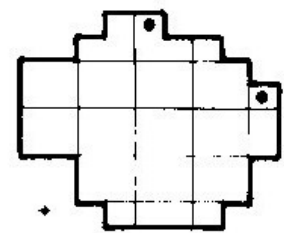
Falcaria vulgaris
srpek obecný

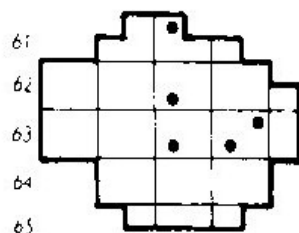
Fallopia dumetorum
pohanka křovištní

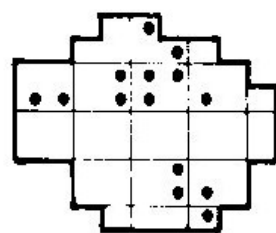
Festuca altissima
kostřava lesní

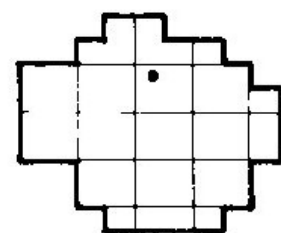
F. arundinacea
k. rákosovitá

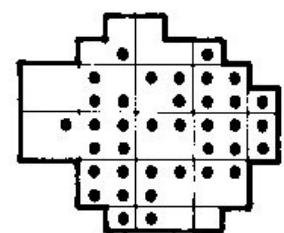
F. heterophylla
k. různolistá

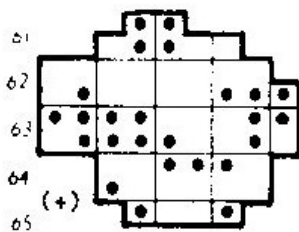
F. pallens
k. sivá

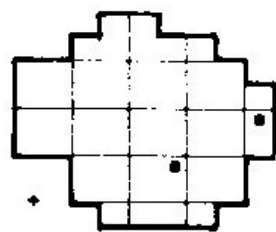
F. rupicola
k. žlábkatá

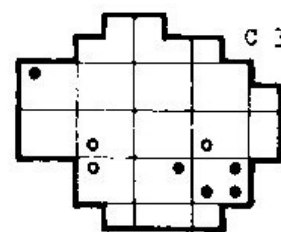
F. tenuifolia
k. vláskovitá

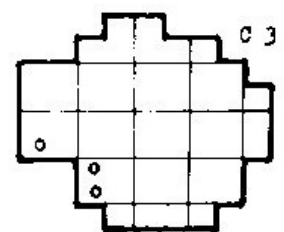
F. trachyphylla
k. drsnolistá

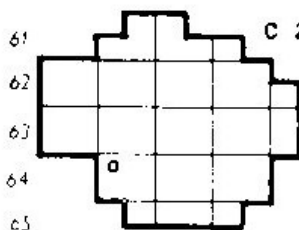
F. uechtritziana
k. drsná

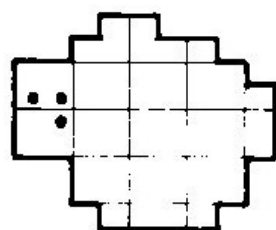
Filago arvensis
báboškat rolní

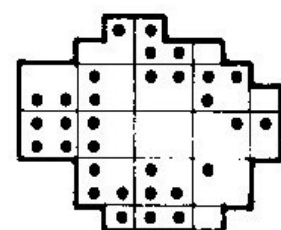
F. minima
b. nejmenší

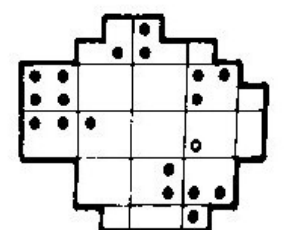
F. vulgaris agg.
b. obecný

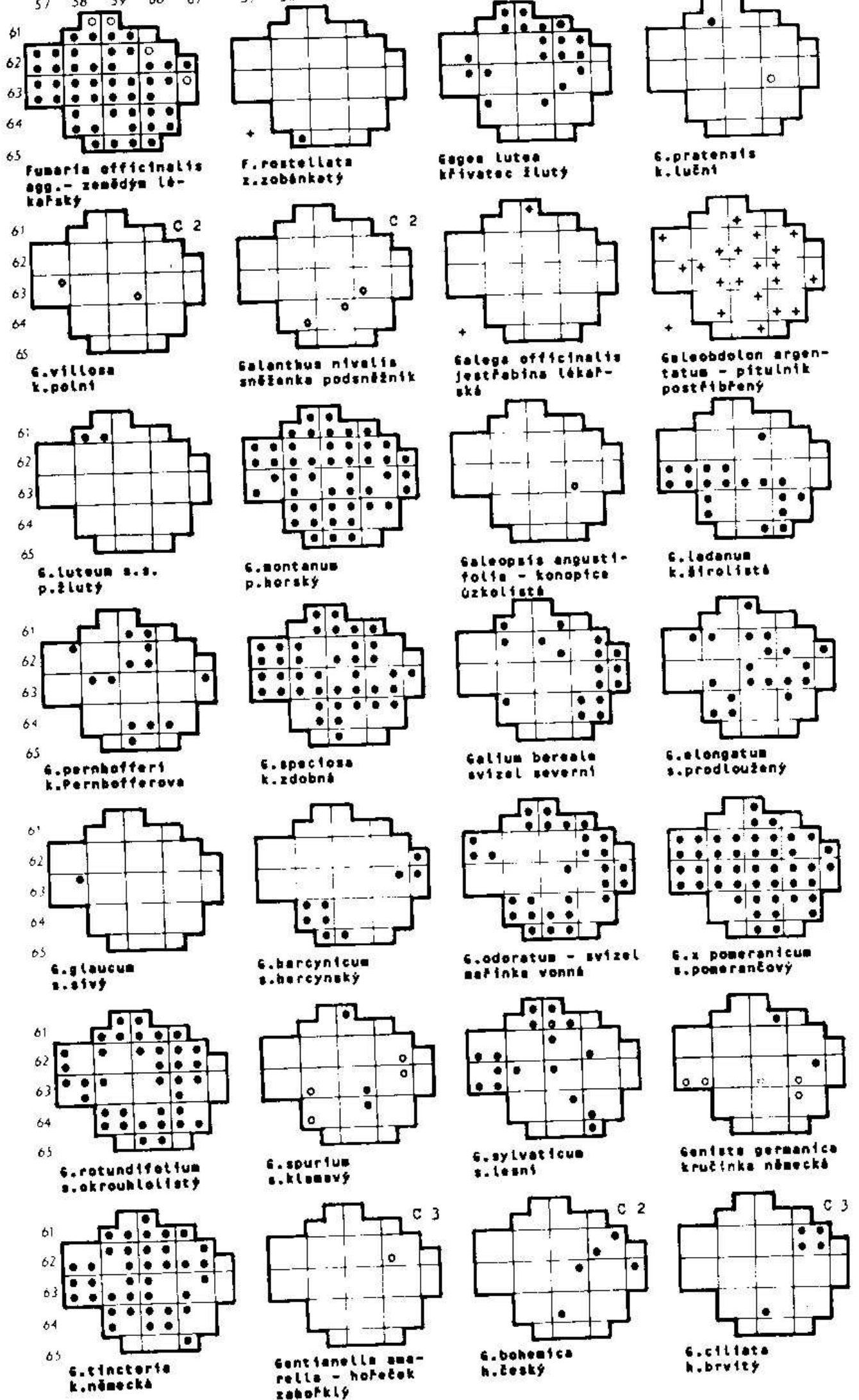
Filipendula vulgaris - tulebník obecný

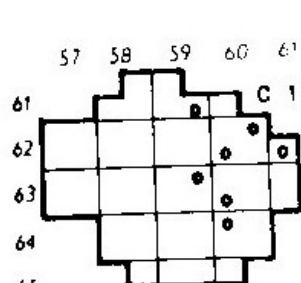

Fragaria moschata
jahodník truskavec

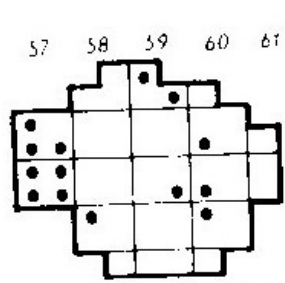

F. viridis
j. trávnice

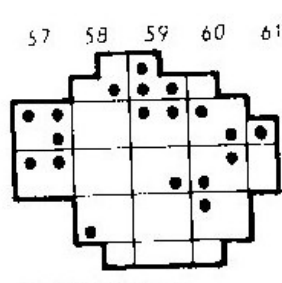

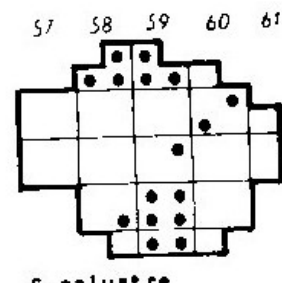
Gentianella germanica agg. - hořeček německý

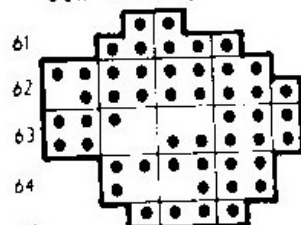
Geranium columbinum kakost holubičí

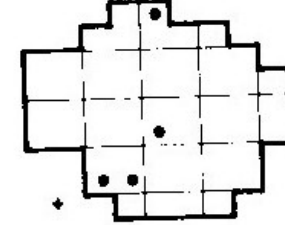
G. dissectum k.dlanitosečný

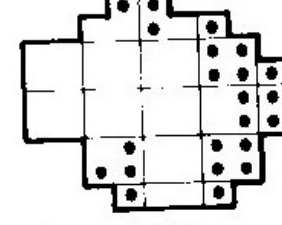
G. palustre k.rovní

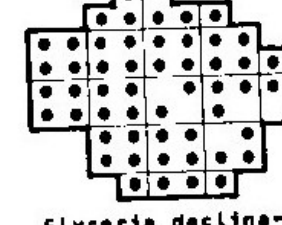
G. pratense k.lužní

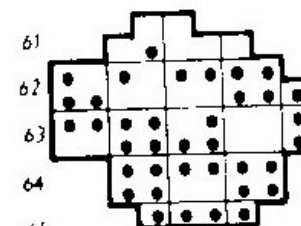
G. pyrenaicum k.pyrenejský

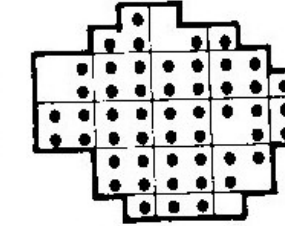
Geum rivale kuklík potoční

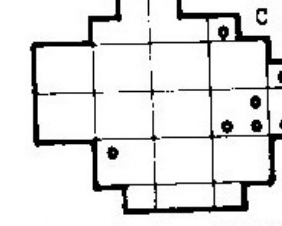
Glyceria declinata zblochan sehnutý

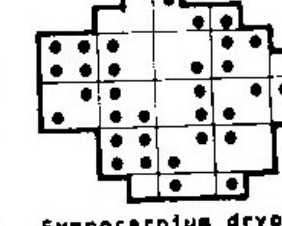
G. maxima z.vodní

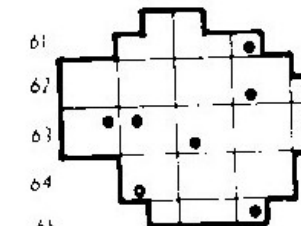
G. plicata z.fasnatý

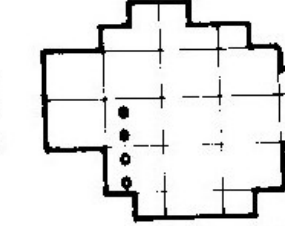
Gymnadenis conopsea pětiprstka žezulník

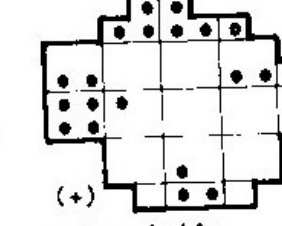
Gymnocarpus dryopteris - bukovinec kapradovitý

G. robertianum b.vápencový

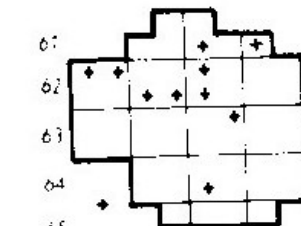
Gypsophila muralis šater zední

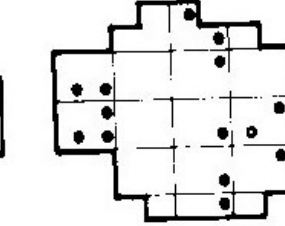
Hedera helix břečťan popínový

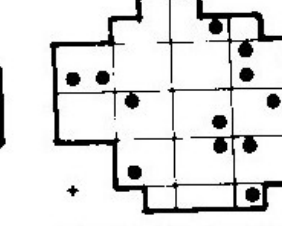
Helianthemum nummularium - devaterník vejčitý

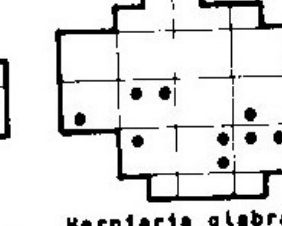
Hemerocallis fulva denívka plavá

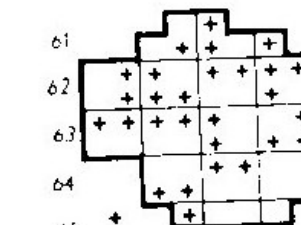
Hepatica nobilis jaterník podléška

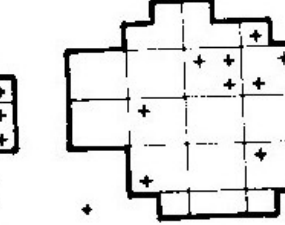
Heracleum montezianum - bolševník velkolepý

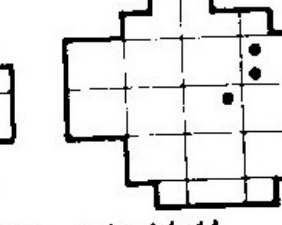
Herniaria glabra průtržník lysý

Hesperis matronalis večernice vonná

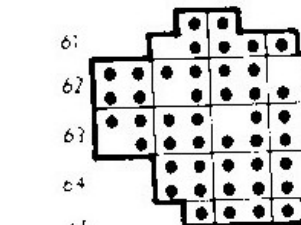
Hieracium aurantiacum - jestřábek oranžový

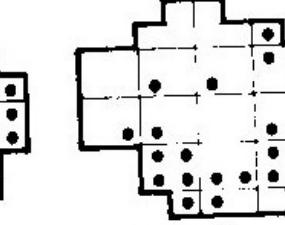
H. bauchii j.Bauchův

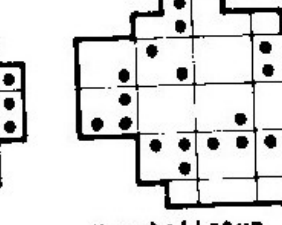
H. cespitosum j.trsnatý

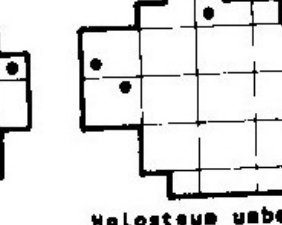
H. lachenalii j.obecný

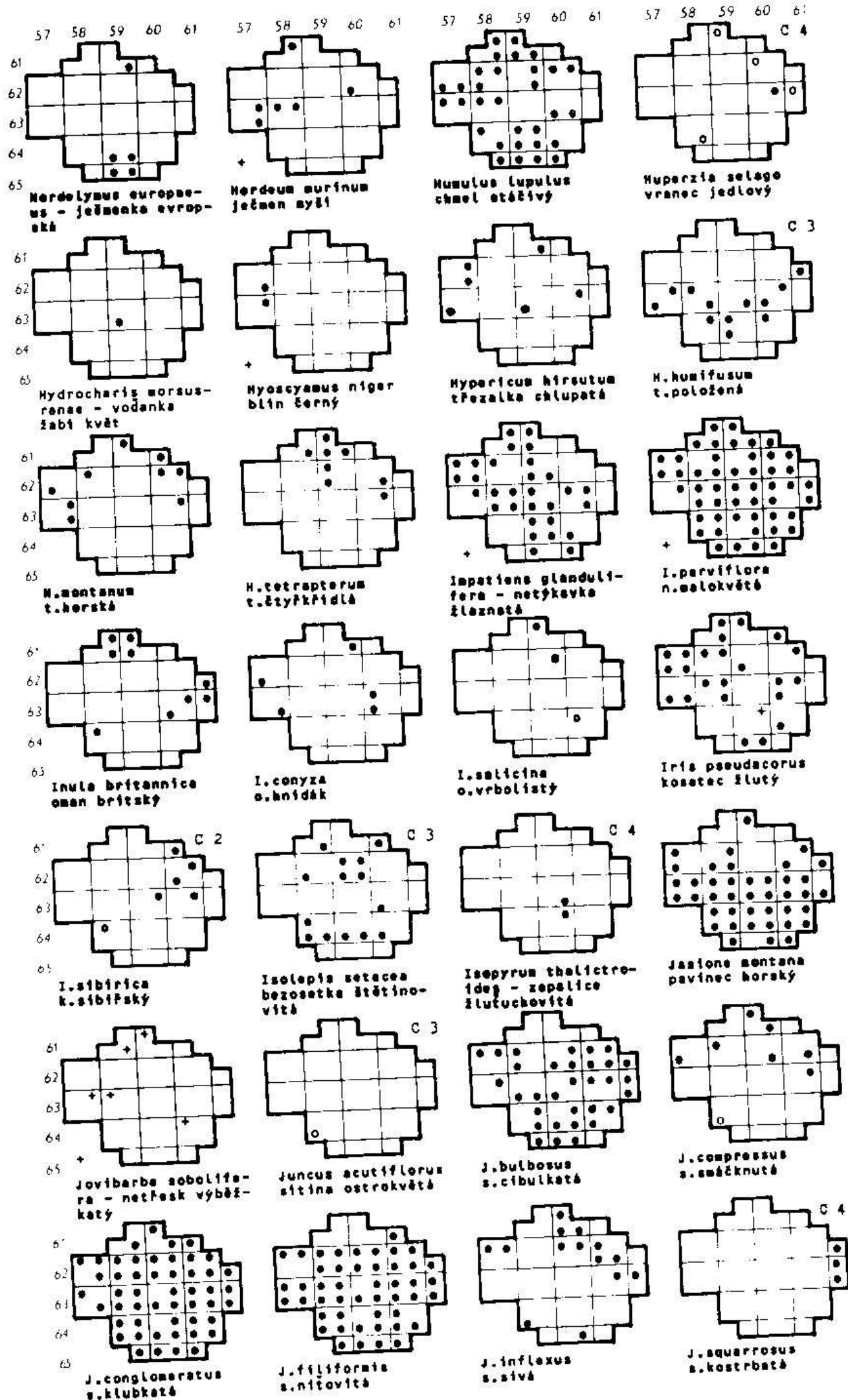
H. lactucella j.myši ouško

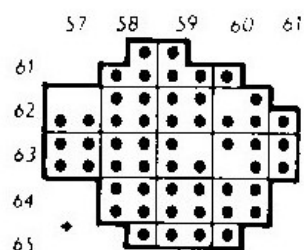

H. umbellatum j.okoličnatý

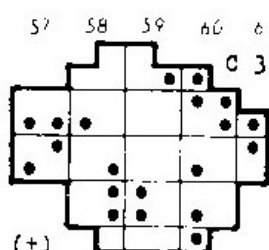

Helosteum umbellatum - plevel okoličnatý

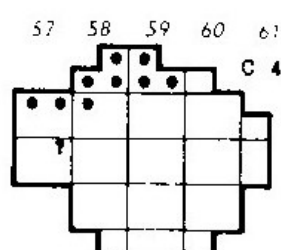

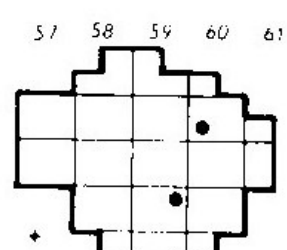
Juncus tenuis
sitina tenká

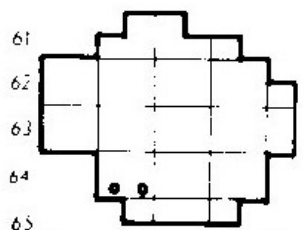
Juniperus communis
jelevec obecný

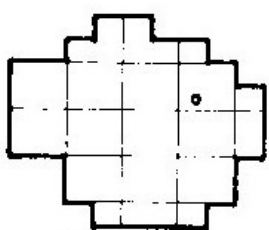
Knautia dryas
chrastavec křovištní

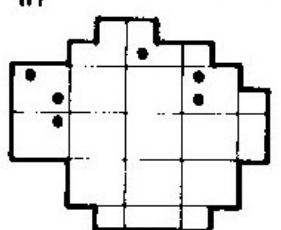
Kochia scoparia s.s.
bytel metlovitý

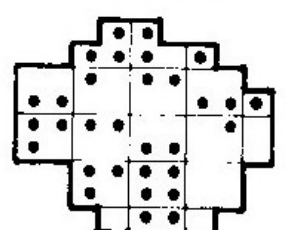
Knautia lanceolata
chrastavec lesní

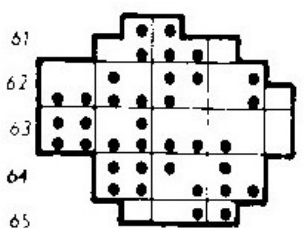
Koeleria macrantha
smělek štíhlý

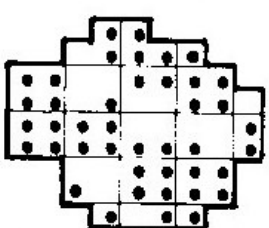
K. pyramidalis
s. jehlancovitý

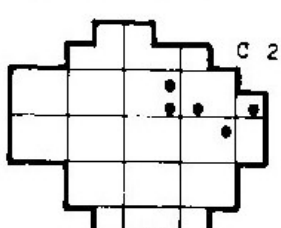
Lactuca serriola
locika kompasová

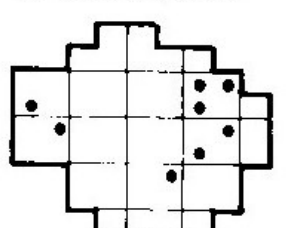
Lamium amplexicaule
hluchavka objímavá

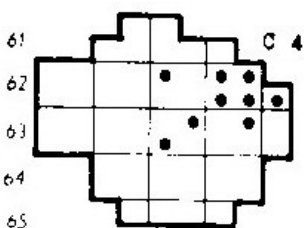
L. maculatum
h. okřasná

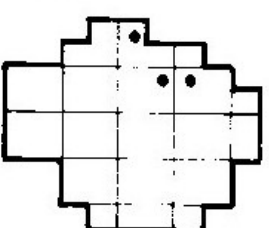
Laserpitium prutenicum -
hladyš pruský

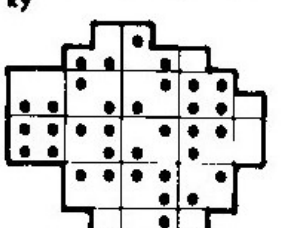
Lathraea squararia
podbílak šupinatý

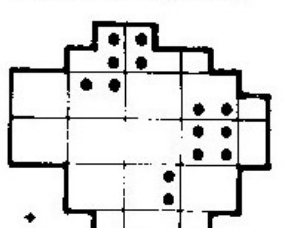
Lathyrus linifolius -
hrácher horský

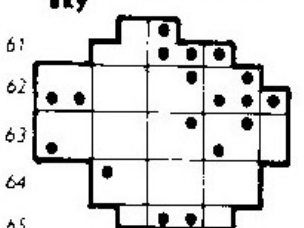
L. niger
h. černý

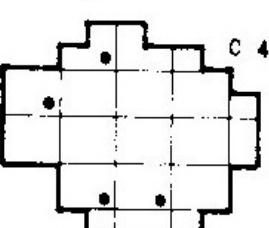
L. sylvestris
h. lesní

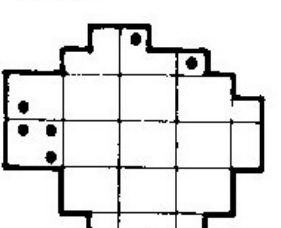
L. tuberosus
h. hlízatý

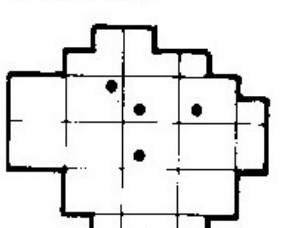
L. vernus
h. jarní

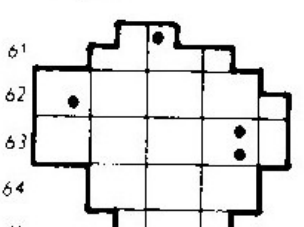
Leersia oryzoides
tajnička rýžovitá

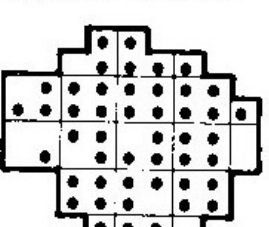
Leontodon nigricans -
šilimníkovec černojící

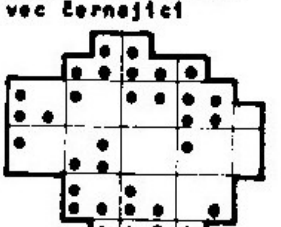
Leona gibba
okřehek hrbatý

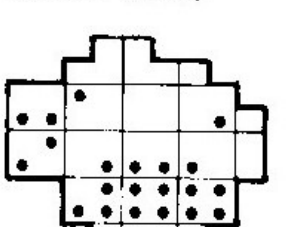
Leona trisulca
okřehek trojbrázdý

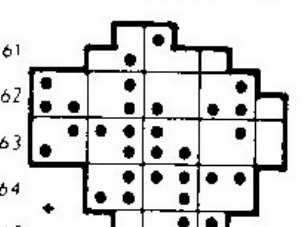
Leontodon hispidus
ssp. *hastilis* -
pampeliška lysá

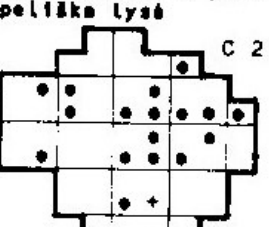
Leonurus cardiaca
buřina srdcečník

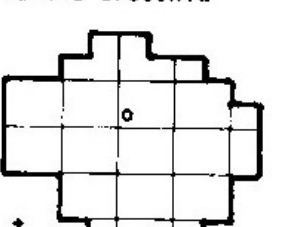
Lepidium campestre
řepíčka ladní

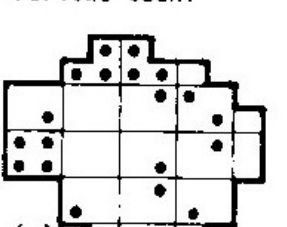
L. ruderalis
ř. rumní

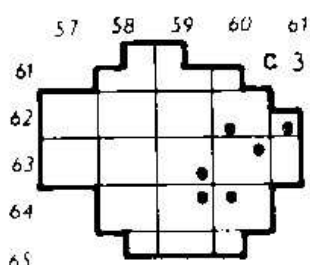
Leucofum vernum
bledule jarní

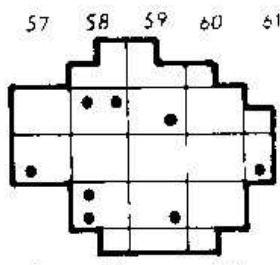
Libanotis pyrenaea -
žebříček pyrenejský

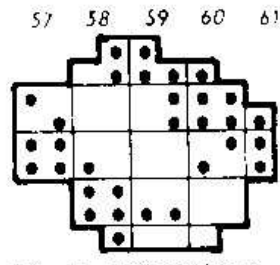
Ligustrum vulgare
ptačí zob obecný

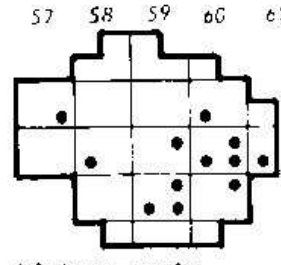
Liliu martagon
lilie zlatohlavá

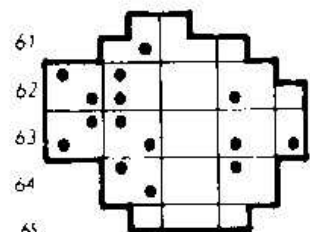
Limosella aquatica
blatěnka vodní

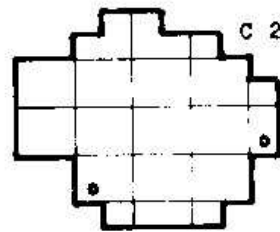
Linu catharticu
len luční

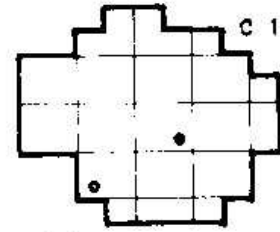
Listera ovata
bradáček vejčitý

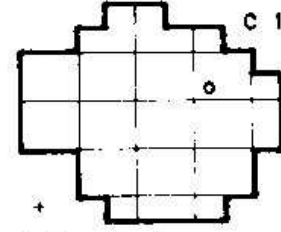
Lithospermum arvense
kamejka rolní

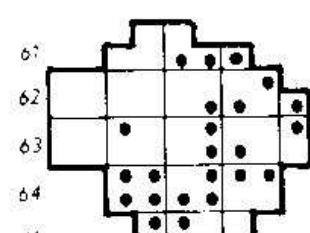
Listerella uniflora
pobřežnice jedno-
květá

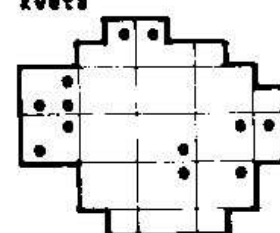
Lolium remotu
jilek oddálený

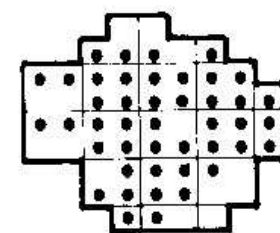
L. temulentu
j. měnivý

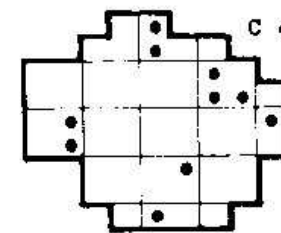
Lonicera nigra
zimolez černý

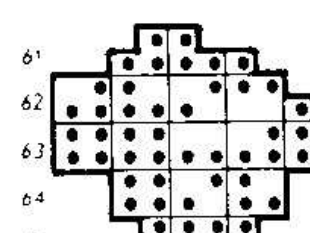
L. xylosteu
z. pýřitý

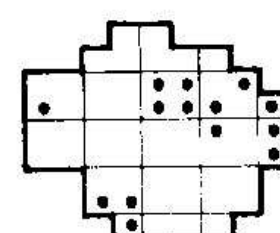
Lotus uliginosus
štirovník bažinný

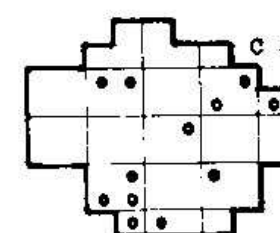
Lunaria rediviva
měsíčnice vytrvalá

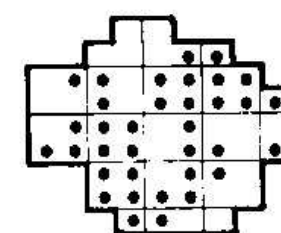
Luzula luzuloides
bika hajní

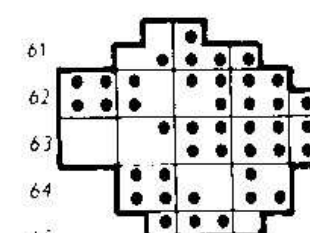
L. pallescens
b. bledavá

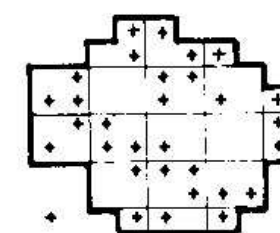
Lycopodium gnetifolium
- plavun puš-
tá

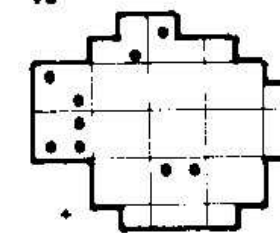
L. clavatu
p. vidlačka

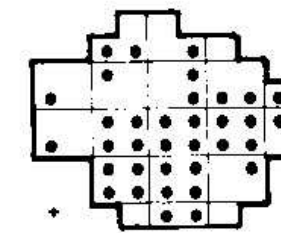
Lysimachia nemoros
verbina hajní

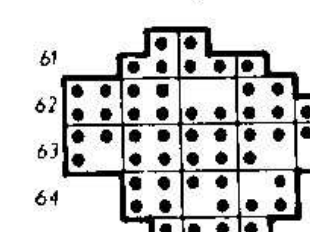
Malus sylvestris
jablono ptačí

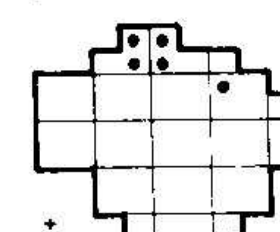
Malva siles
sléz velkokvětý

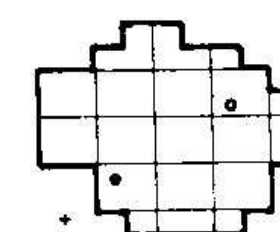
M. moschata
s. pižmový

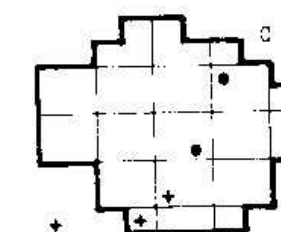
M. neglecta
s. přehlazený

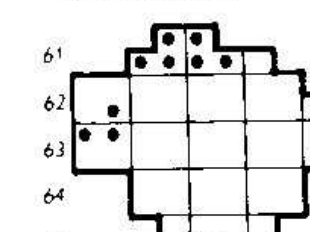
M. sylvestris
s. lesní

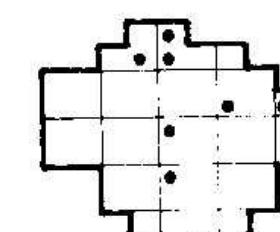
M. verticillata
s. přelazený

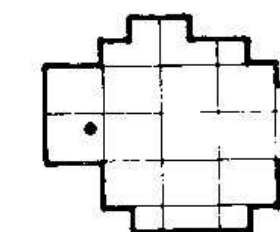
Matteuccia struthiopteris
- párovník
přelazený

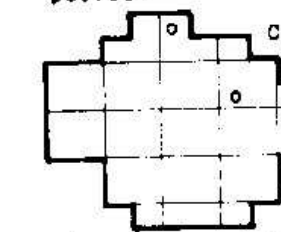
Medicago falcata
tolice srpkovitá

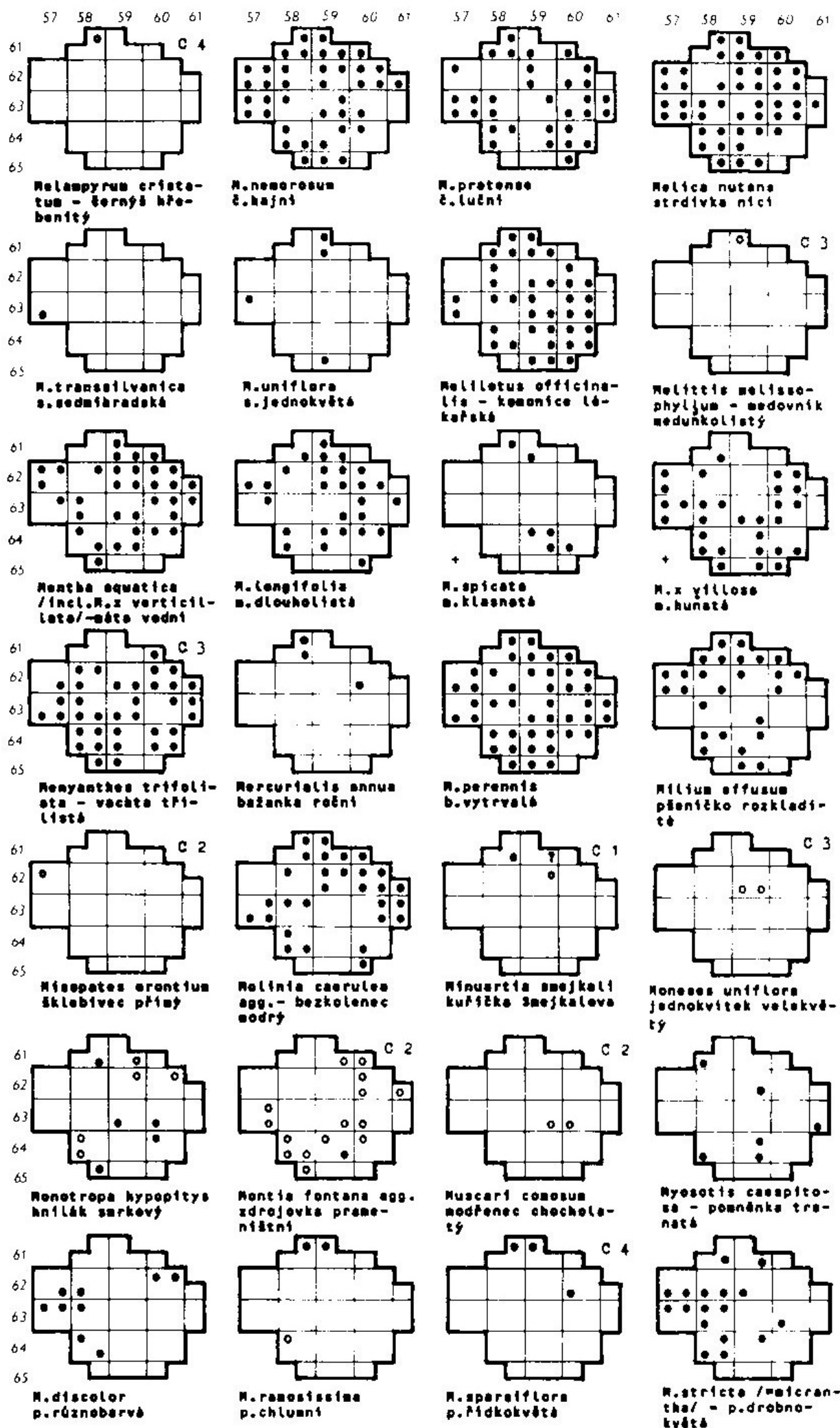
M. falcata x sativa
- t. peaná

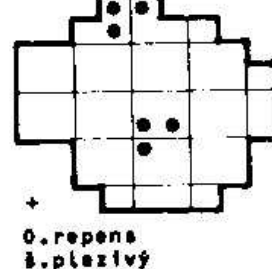
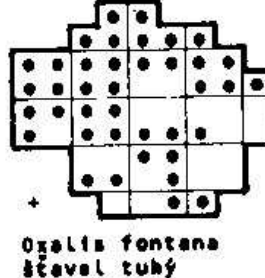
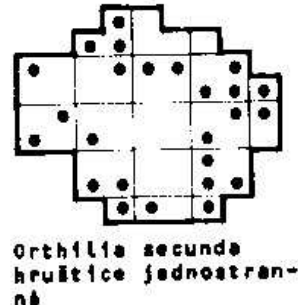
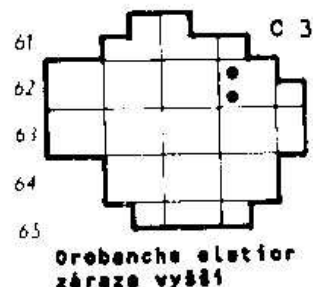
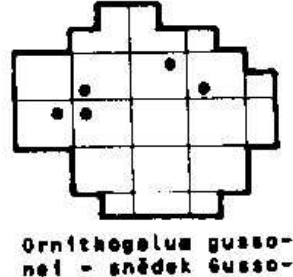
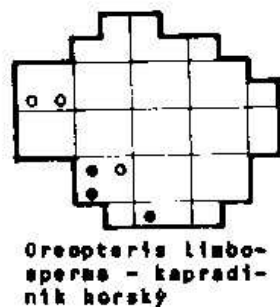
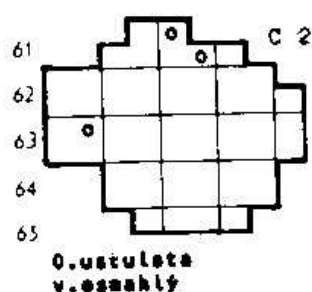
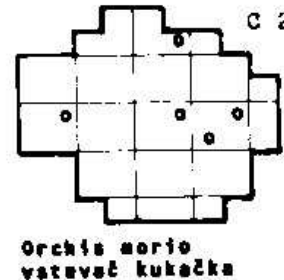
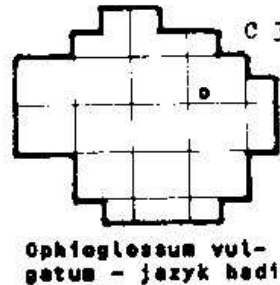
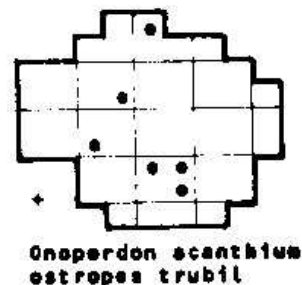
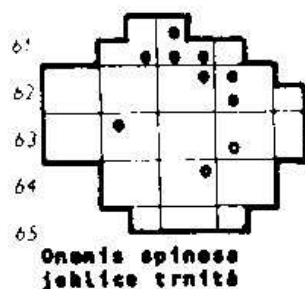
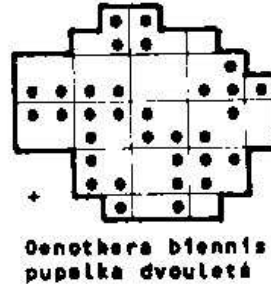
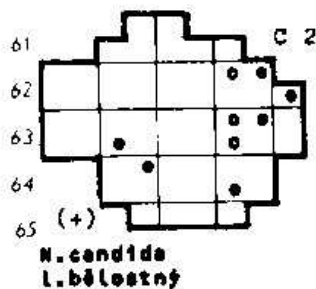
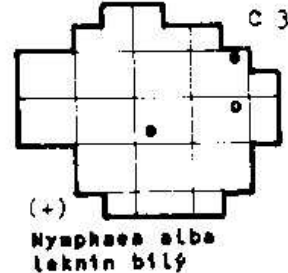
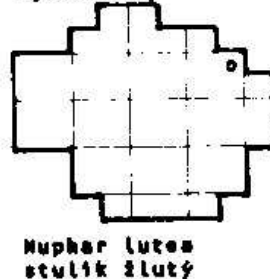
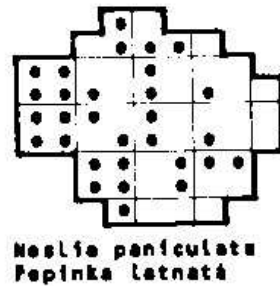
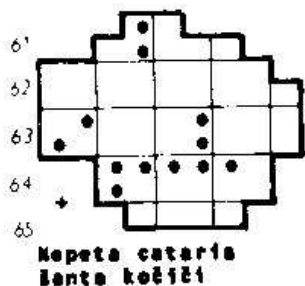
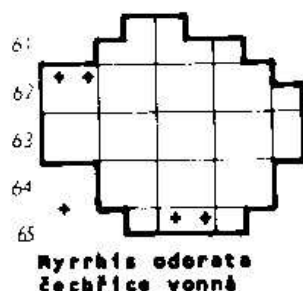
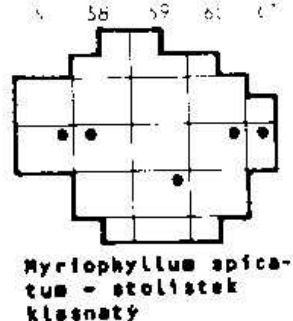
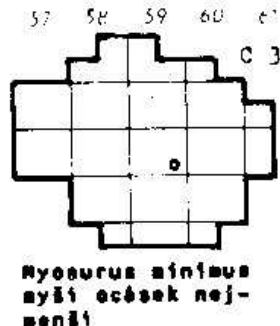
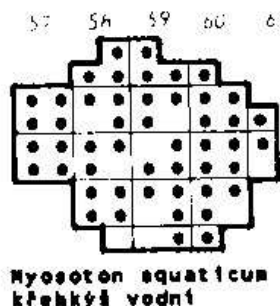
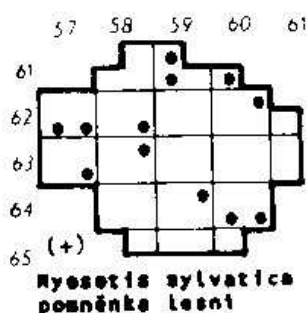

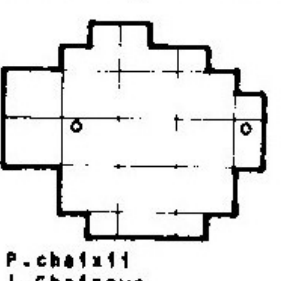
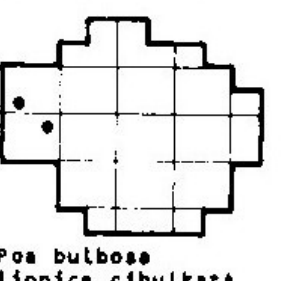
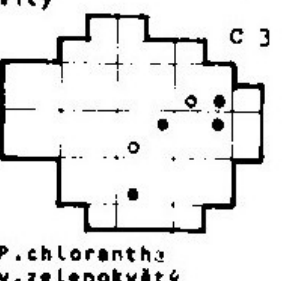
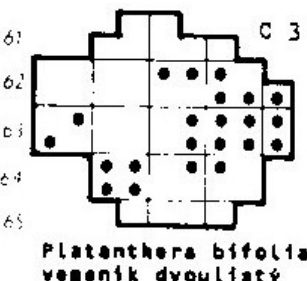
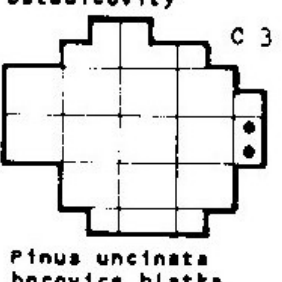
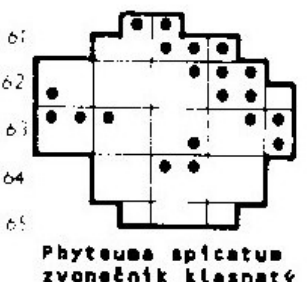
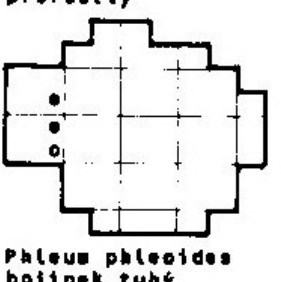
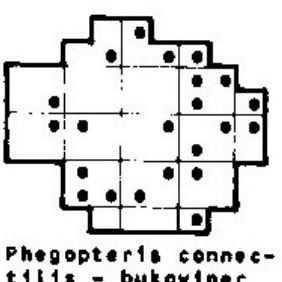
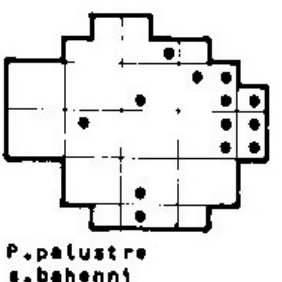
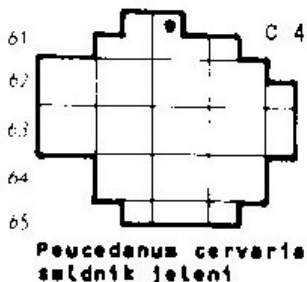
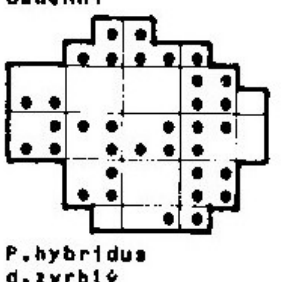
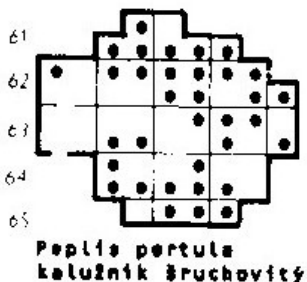
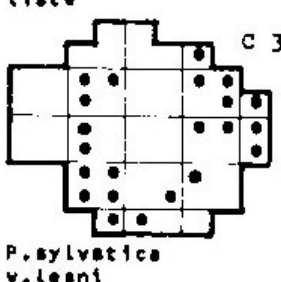
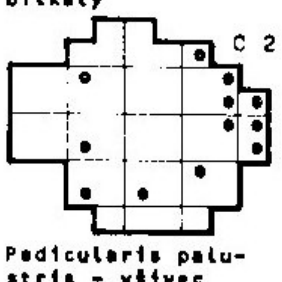
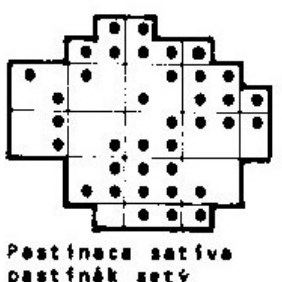
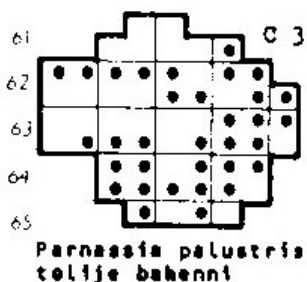
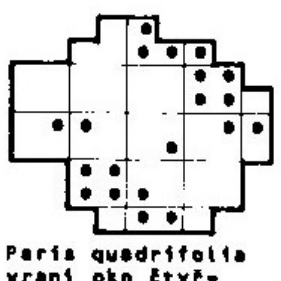
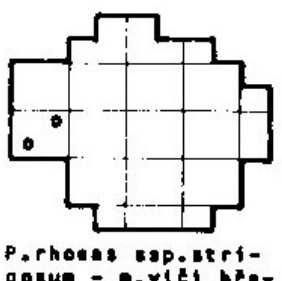
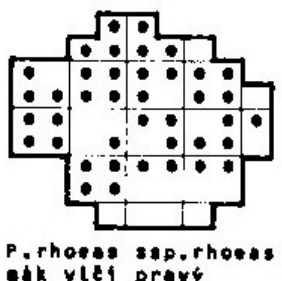
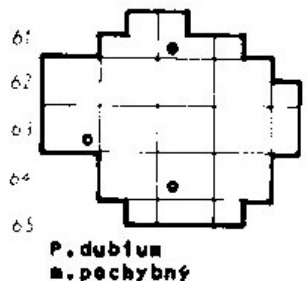
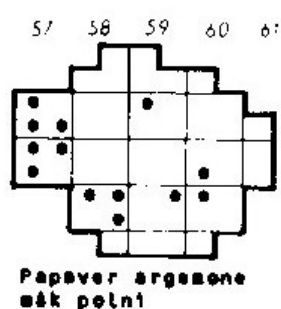
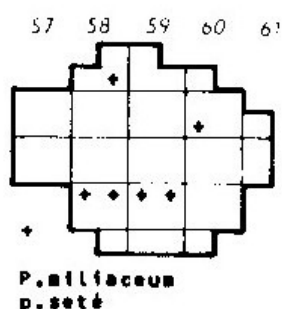
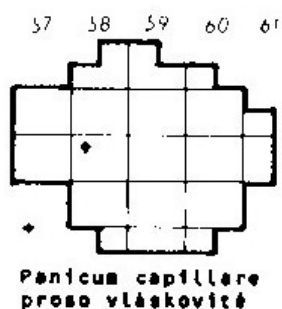
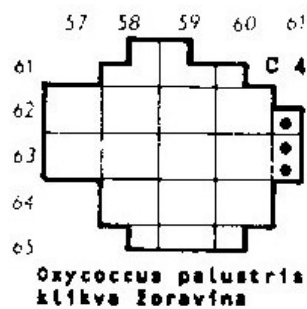
M. minima
t. nejmenší

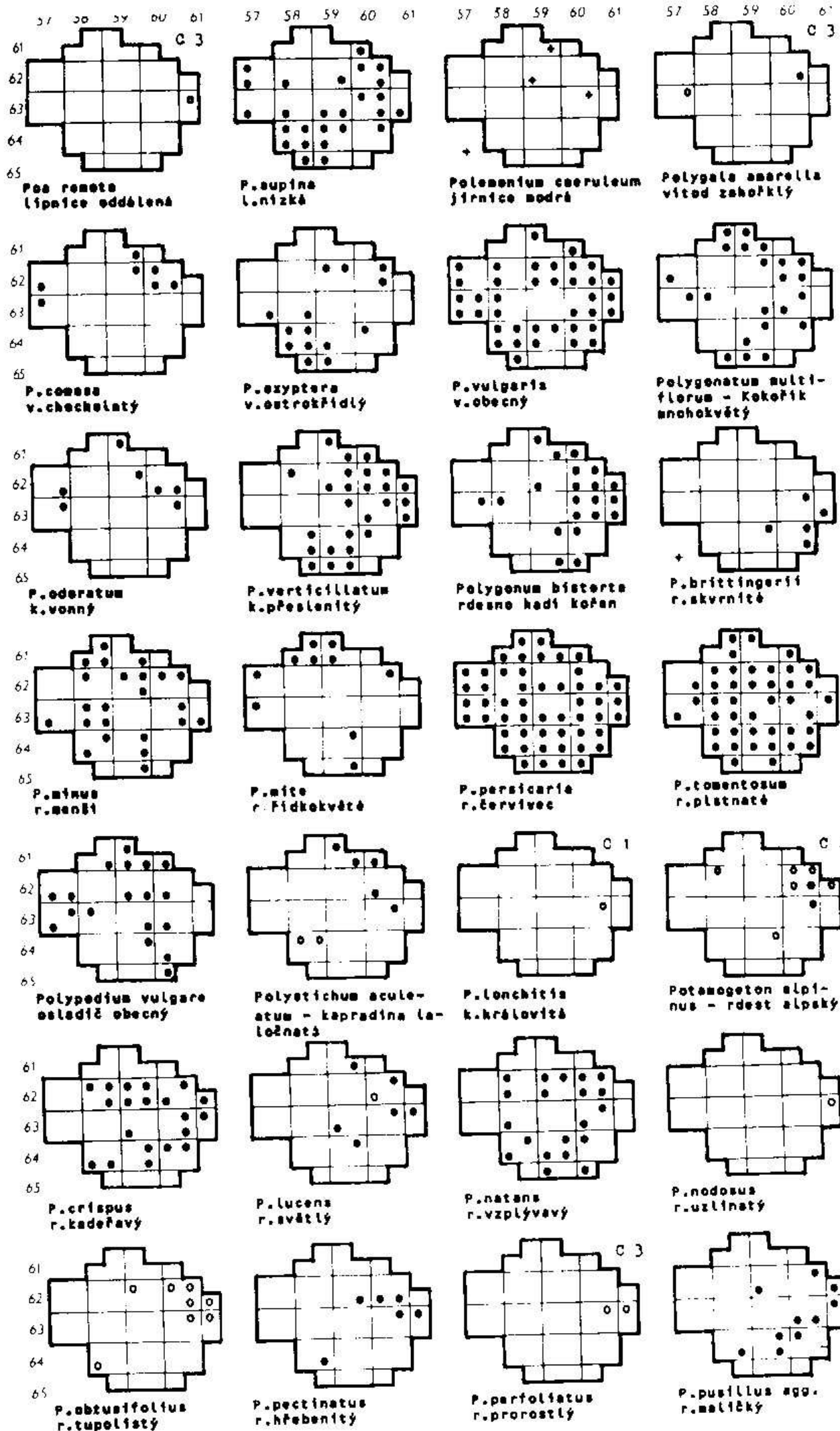

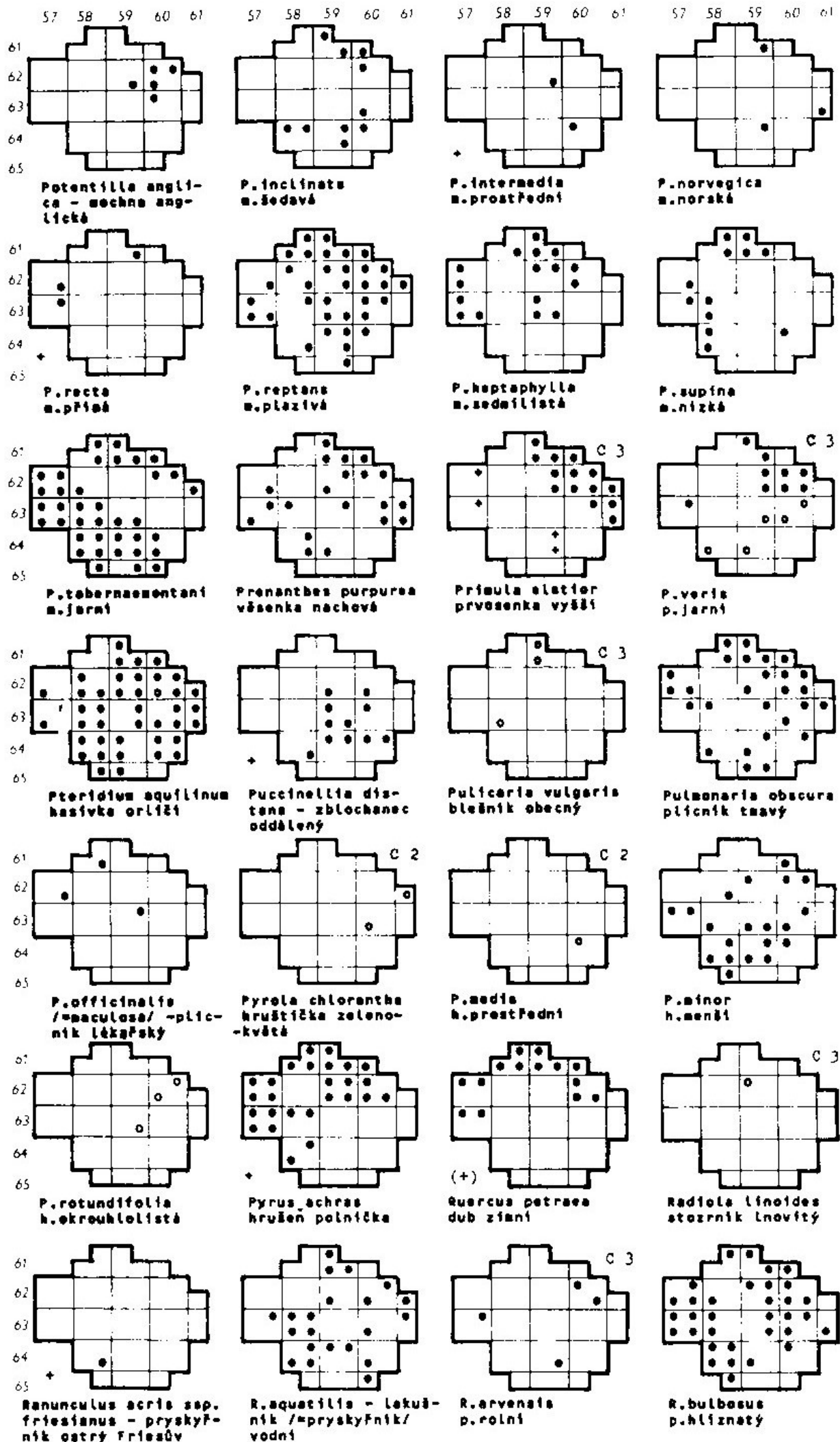
Melampyrum arvense
černýš rolní

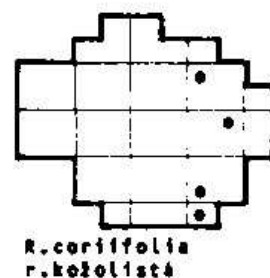
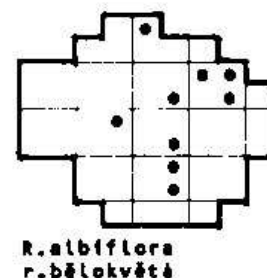
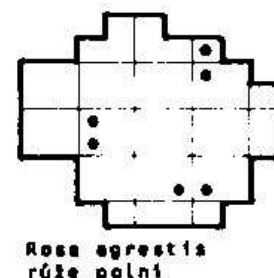
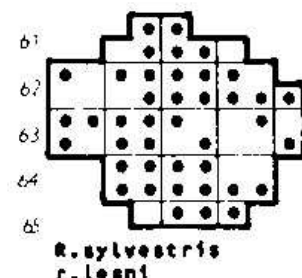
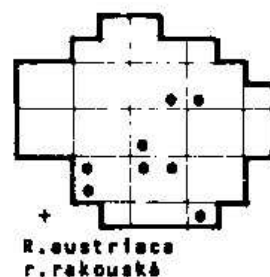
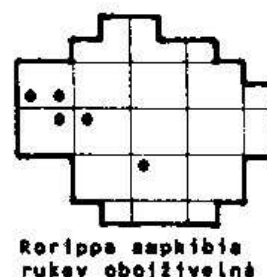
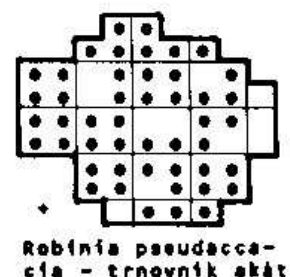
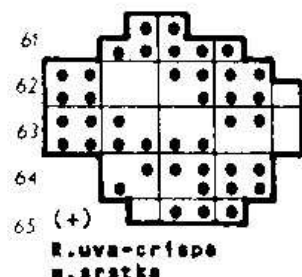
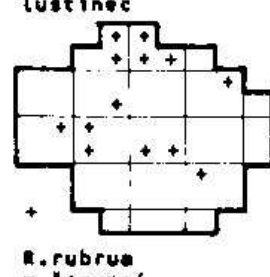
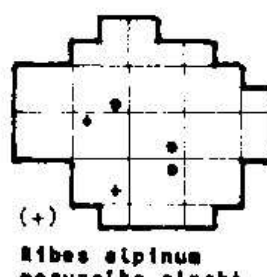
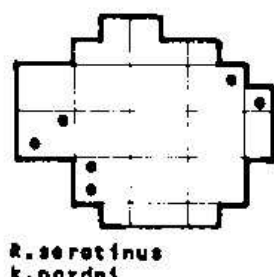
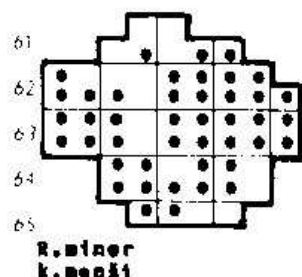
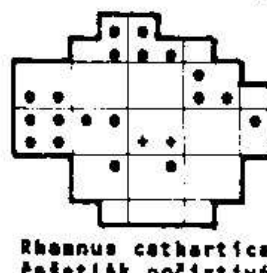
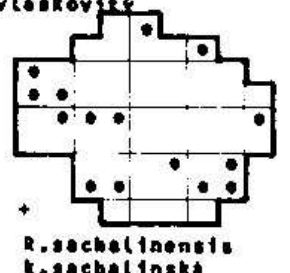
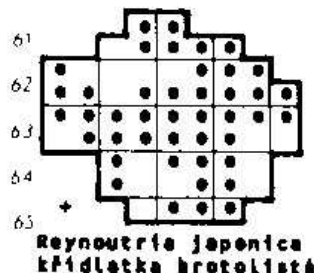
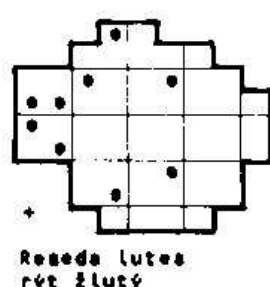
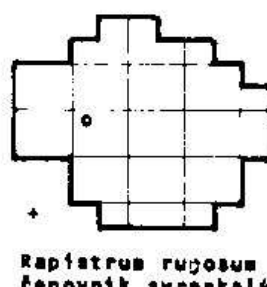
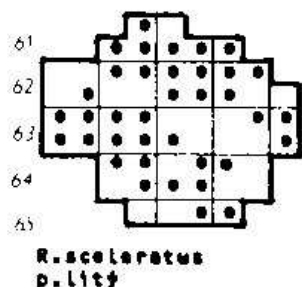
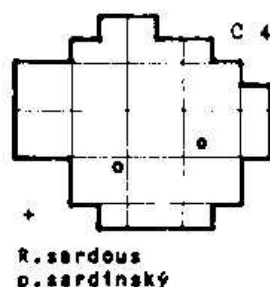
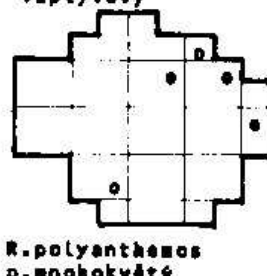
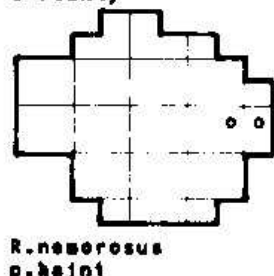
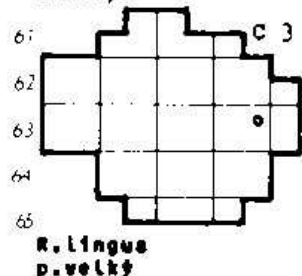
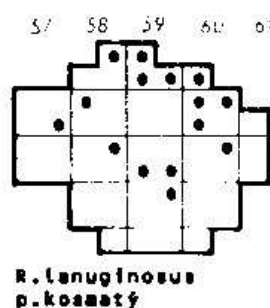
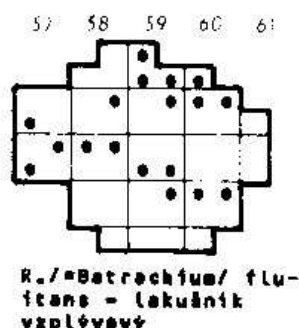
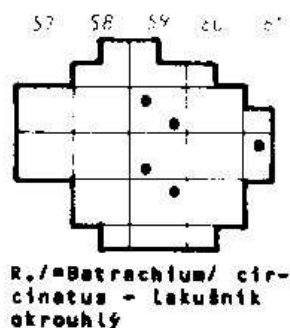
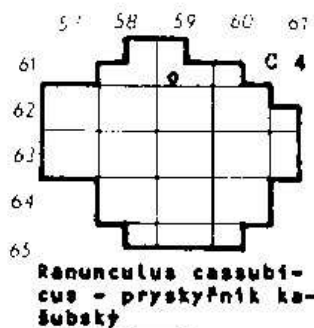

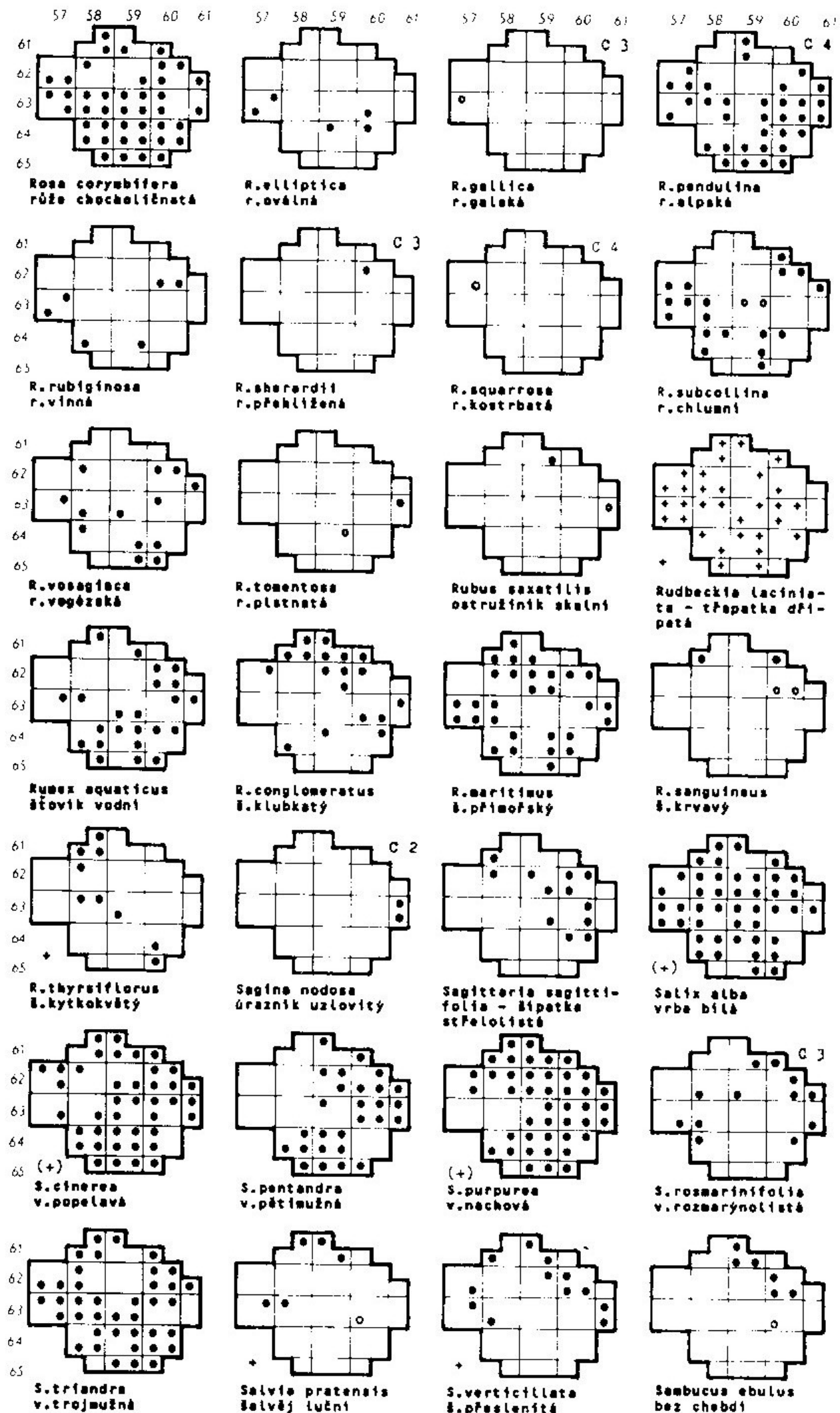

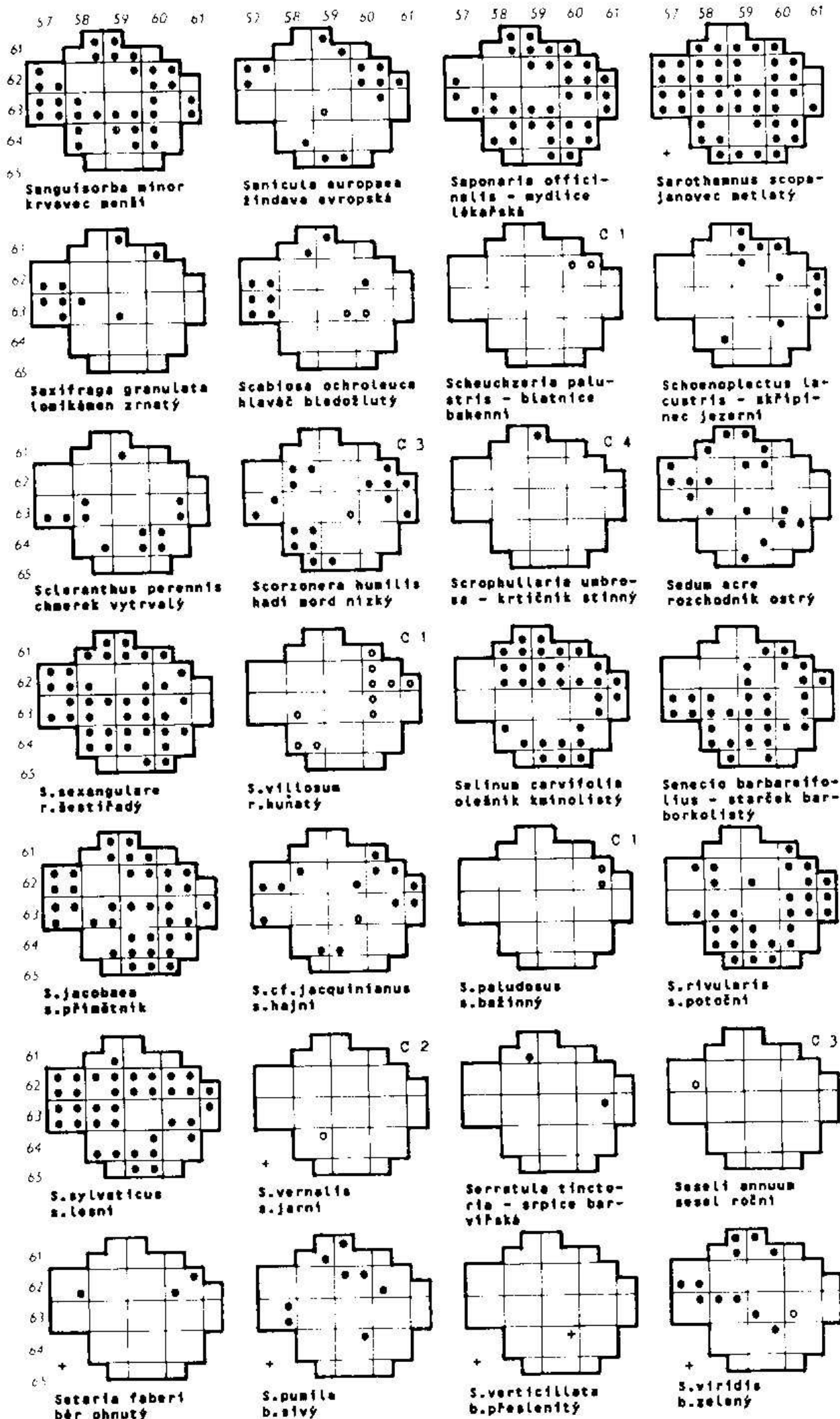

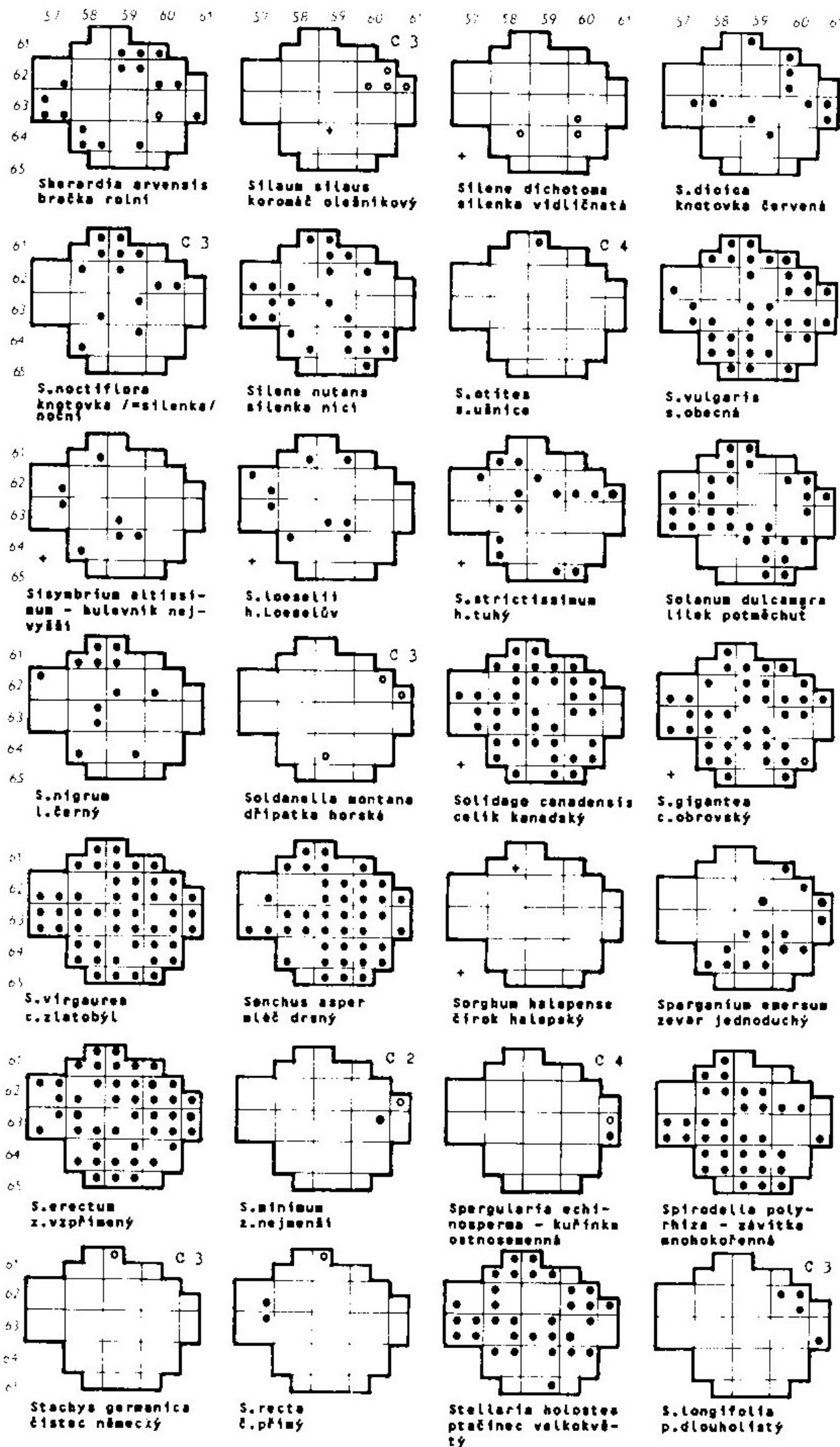

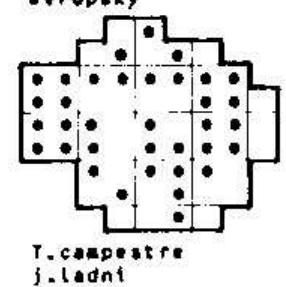
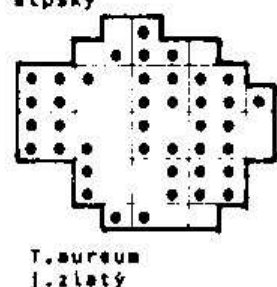
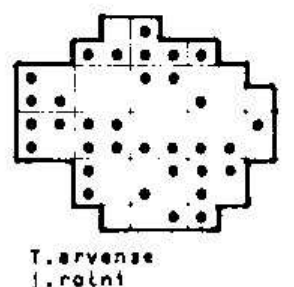
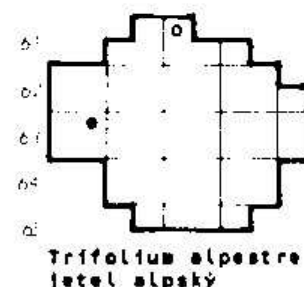
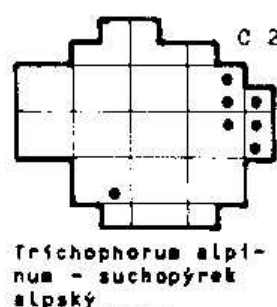
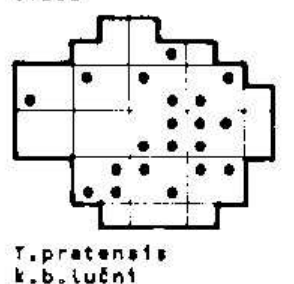
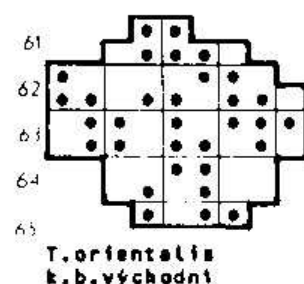
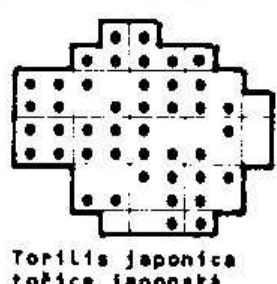
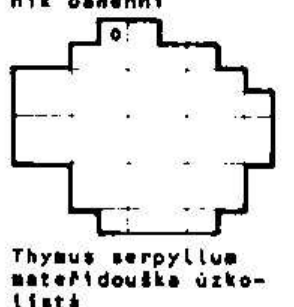
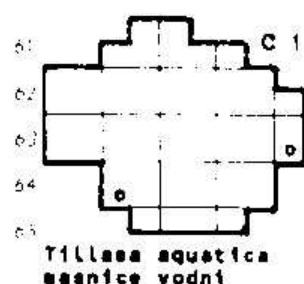
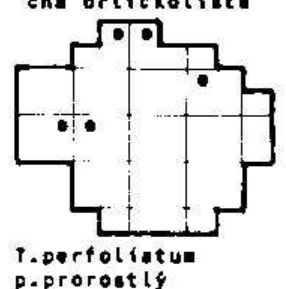
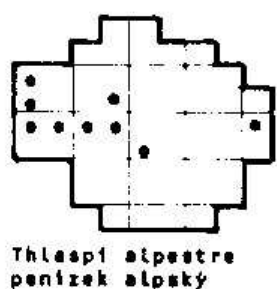
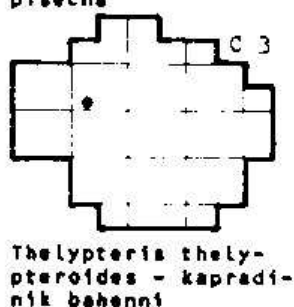
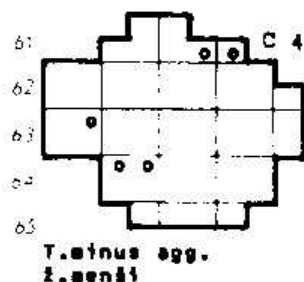
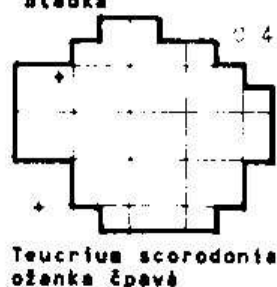
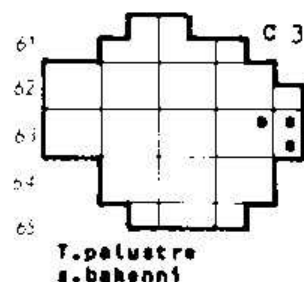
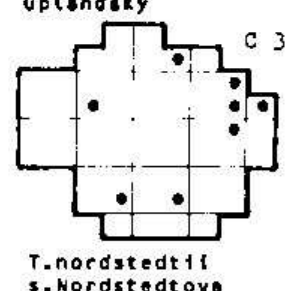
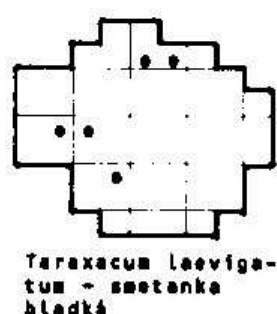
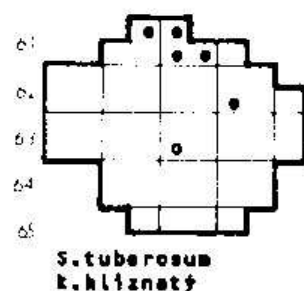
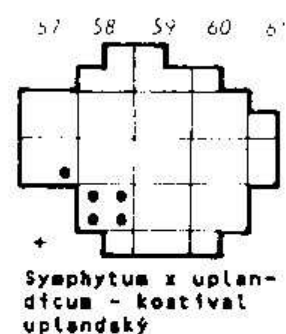
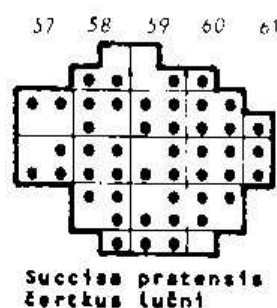
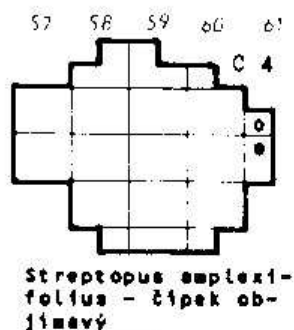
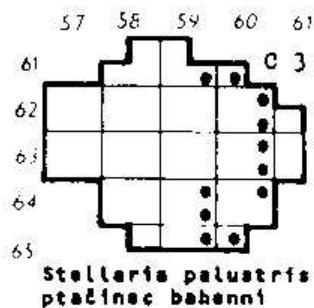

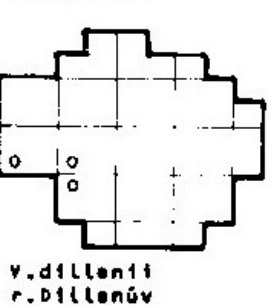
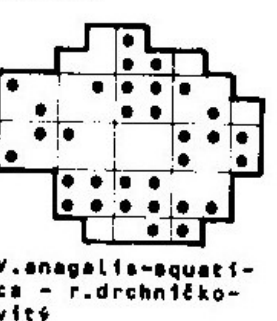
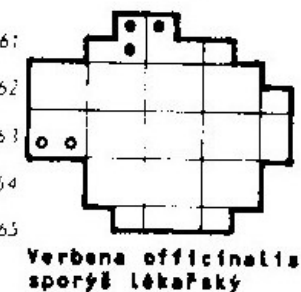
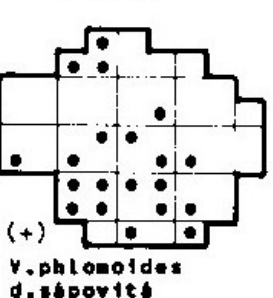
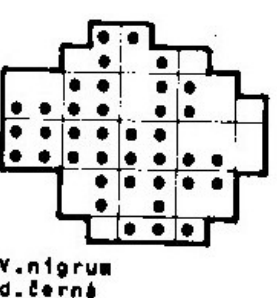
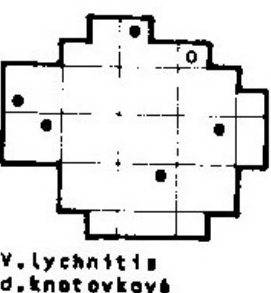
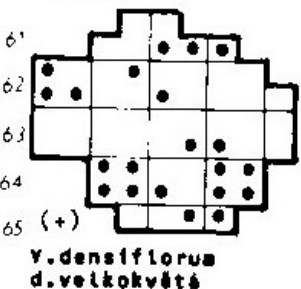
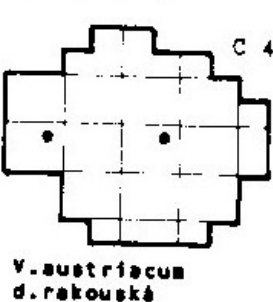
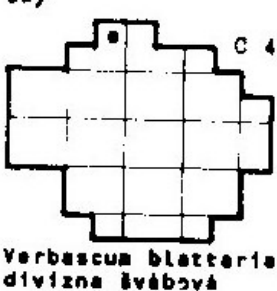
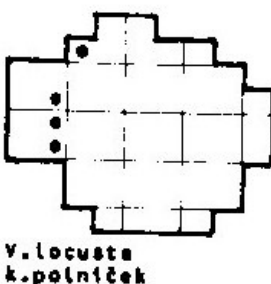
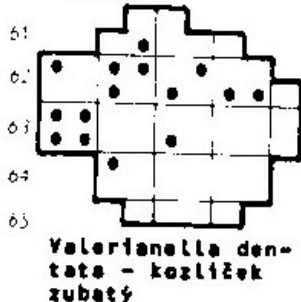
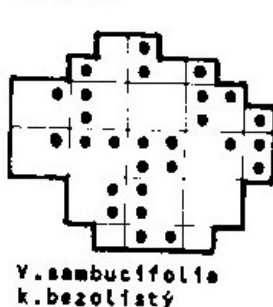
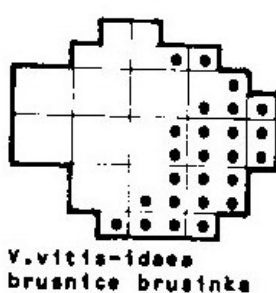
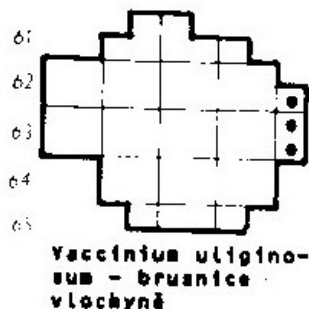
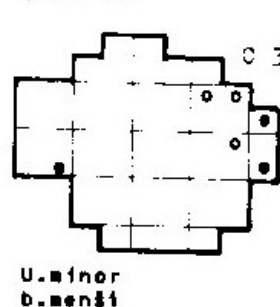
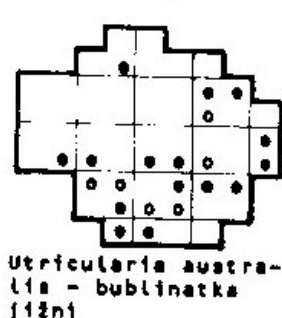
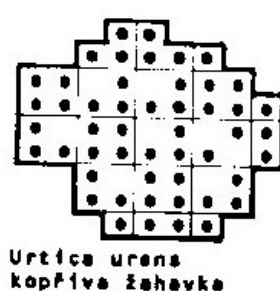
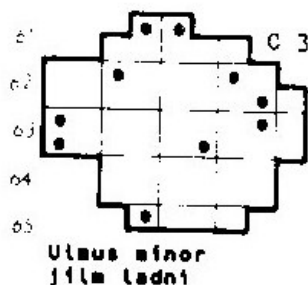
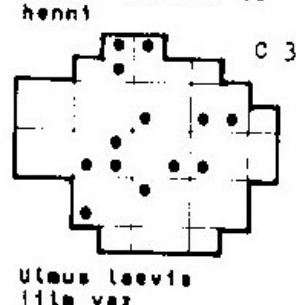
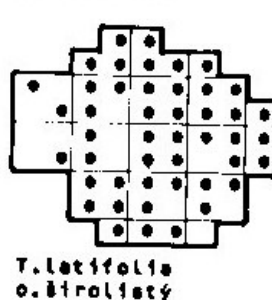
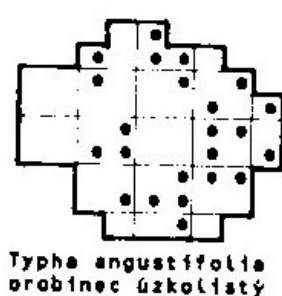
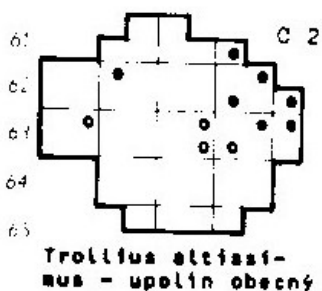
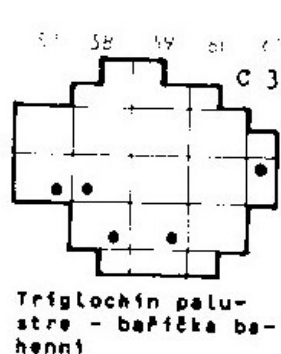
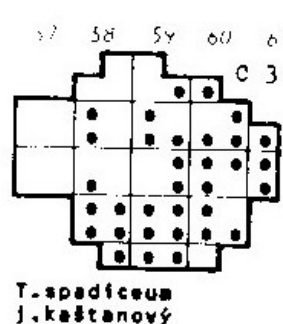
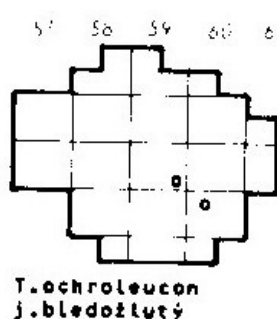
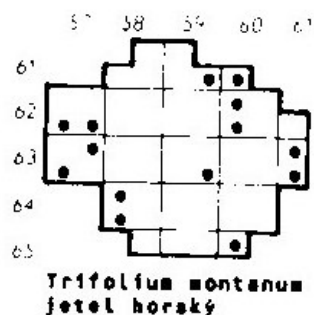

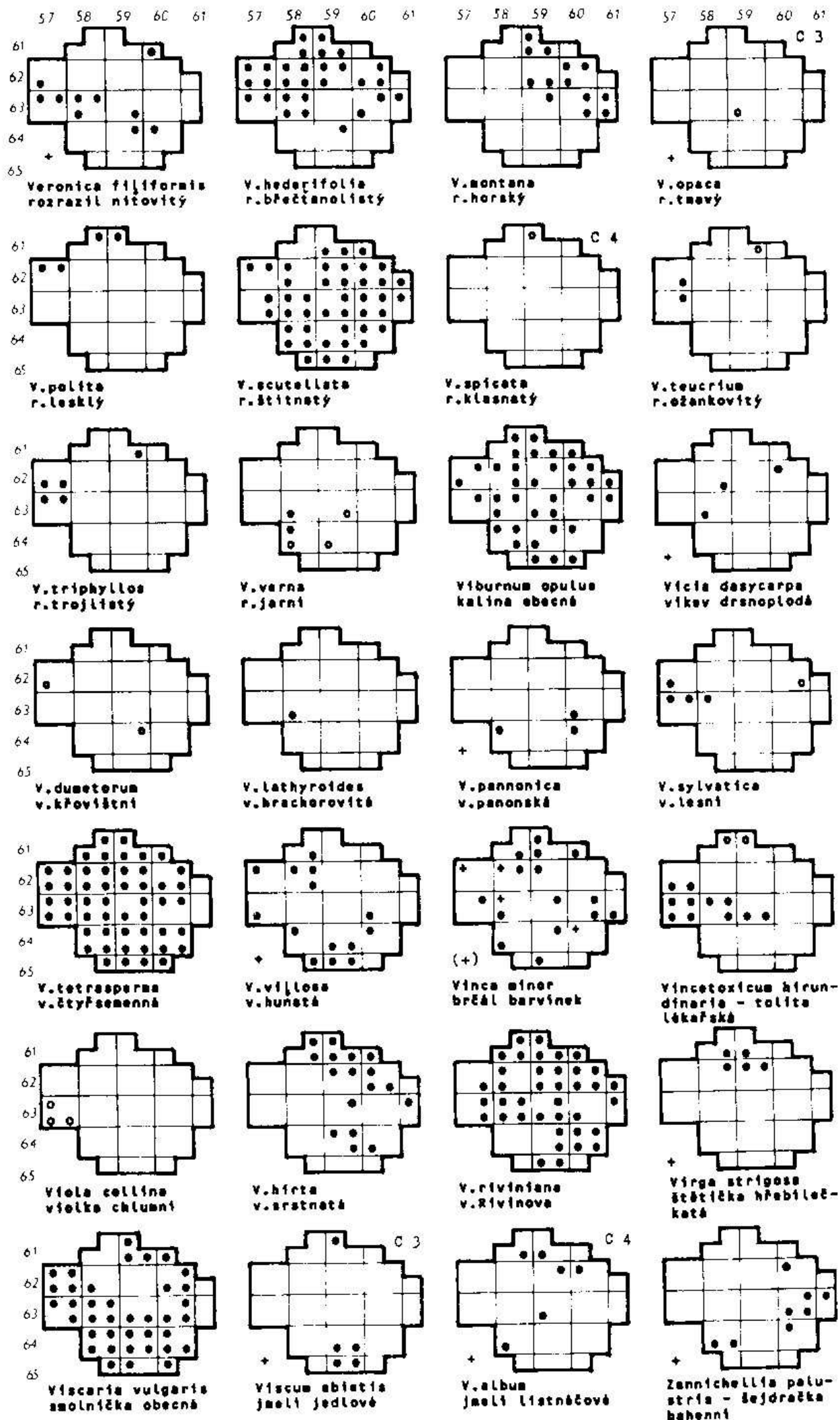

Muzeum Vysočiny
Havlíčkův Brod
príspevková organizace

HAVLÍČKOBRODSKO

vlastivědný sborník, svazek 2 (nečíslovaný svazek vlastivědného sborníku stejného názvu vydalo Okresní muzeum Havlíčkův Brod v roce 1971)

V tomto svazku jsou publikovány příspěvky † Jaroslava Čecha (vedoucího psychologické laboratoře Svč. uhelného revíru, v. v.), RNDr. Vladimíra Faltyse (odborného pracovníka Českého ústavu ochrany přírody, středisko Pardubice), Zdeňka Pokorného (ředitele Galerie výtvarného umění v Havlíčkově Brodě), Pavla Rouse, Eduarda Veselého (odborných pracovníků Okresního vlastivědného muzea v Havlíčkově Brodě) a PhDr. Pavla Zedníka (středoškolského profesora SPŠ stavební v Havlíčkově Brodě).

Vydalo Okresní muzeum Havlíčkův Brod v roce 1990. Odpovědný redaktor Zina Zborovská, odborná redakce Pavel Rous. Náklad 200 ks, cena 15 Kčs

Povoleno referátem kultury OÚ Havlíčkův Brod – 10/7/kult.

Vytiskly VČT, s. p., závod 4, Havlíčkův Brod